

Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka:
Európa investuje do vidieckych oblastí

Program
rozvoja vidieka SR
2014-2020

Protipovodňové opatrenia, protierózna ochrana pôdy.

V rámci projektu z PRV 2014-2020, garant: Ing. Tomáš Lepeška, PhD.

Vodozádržné opatrenia, objekty na tokoch

doc. Ing. Peter Jančura, PhD.

**protipovodňové opatrenia (?),
protierózna ochrana pôdy (?),
vodozadržné opatrenia, (?),
objekty na tokoch (?),
adaptačné opatrenia na zmeny klímy (?).**

Ked' je vody priveľa - mokro

Priaznivý stav / optimum = vlhko

Ked' je vody primálo - sucho

„Dáždnik a fl'áša“

Veľa vody / málo vody

Vodozadržné opatrenia, objekty na tokoch

doc. Ing. Peter Jančura, PhD.

Praktické problémy a príklady realizáci

teória

- ⇒ aktuálne problémy adaptačných opatrení na zmenu klímy
 - ⇒ prietočná kapacita vodných tokov (recipientov)
 - ⇒ vodozadržné opatrenia a objekty na tokoch
 - ⇒ hrádze a prehrádzky
 - ⇒ stabilizácie dna a brehov
 - ⇒ ohrozenie územia zosuvmi, sanácia zosuvov
- postupy a praktické príklady

praktický „výcvik“

- ⇒ spôsob vyhľadávania profilov pre situovanie hrádzí a prehrádzok v protipovodňovej ochrane

Začneme geo-technikou

Ako čítať krajinne štruktúry ?

An aerial photograph of a vast, dense forest. The trees are tightly packed, creating a uniform green texture across the entire frame. The lighting is bright, casting soft shadows between the trees. In the bottom left corner, there is a dark green rectangular box containing white text.

krajinná matrica – kompaktný les

Jizerské hory

krajinná matrica lesa s plôškami „čistiniiek“, lesných lúk (fluktuácie)

Difúzna + líniová + kompaktná forma vegetácie v krajine

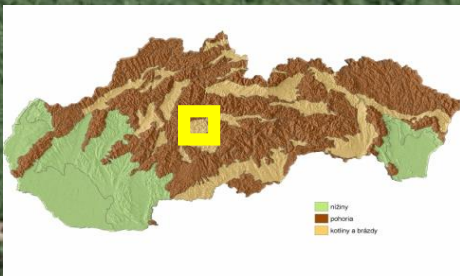
kompaktná

líniová

Difúzna a mozaiková

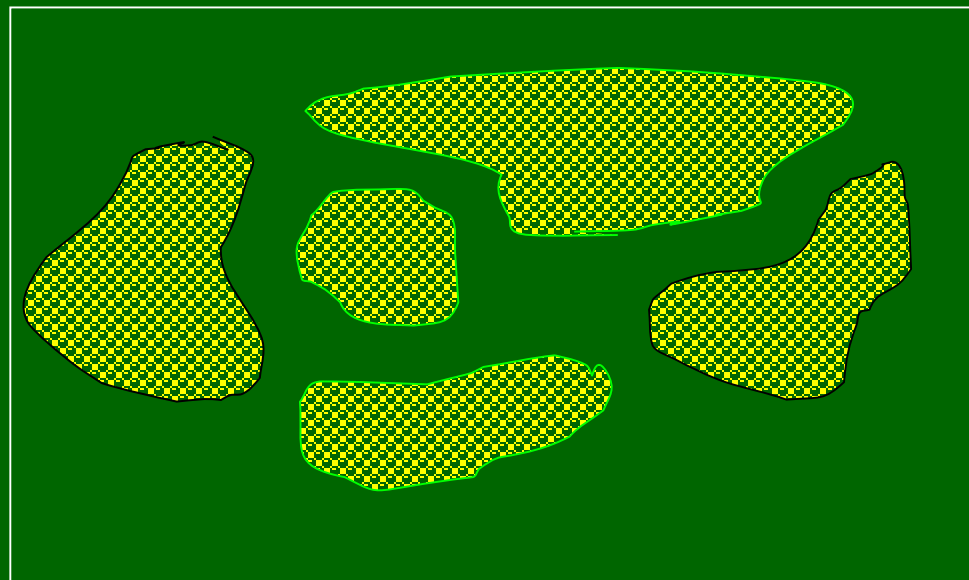
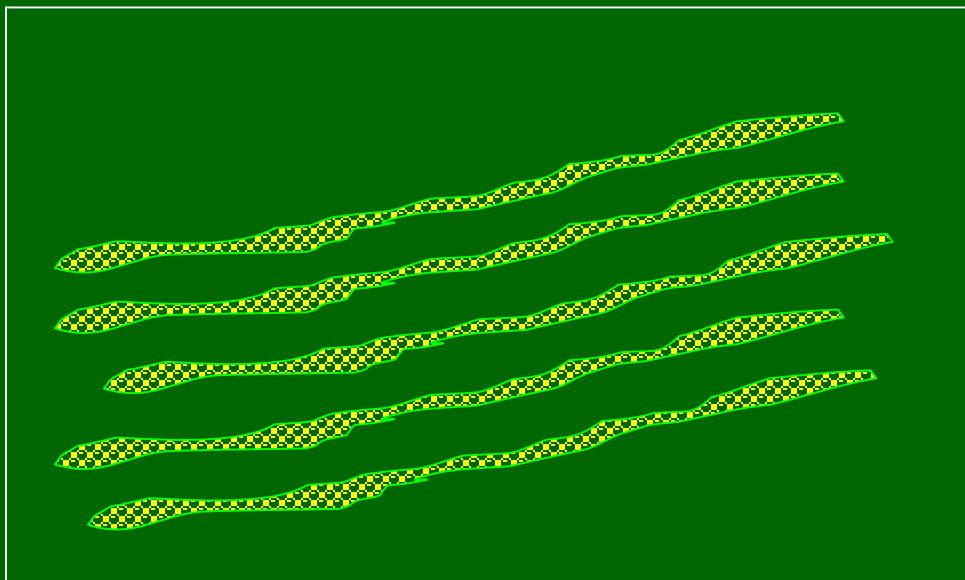
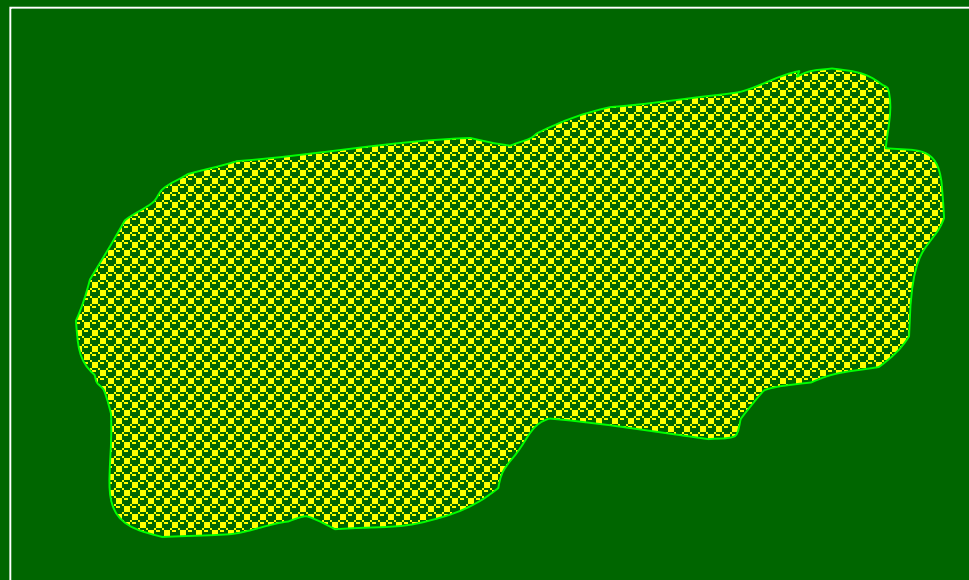
zložky ŠKP a ich textúry

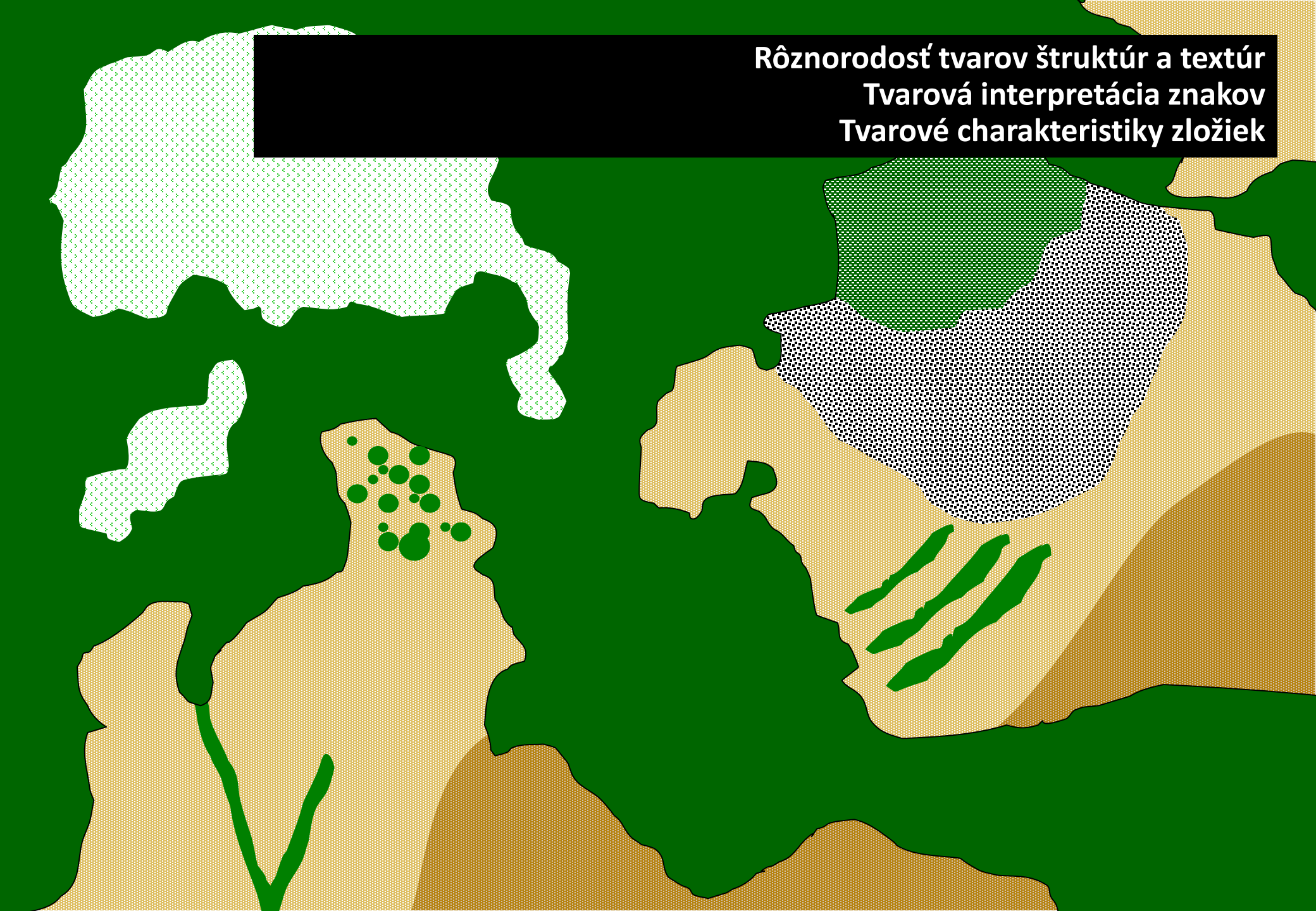
Tŕnie

Základné formy vegetačných úprav

Plošná
Mozaiková
Líniová

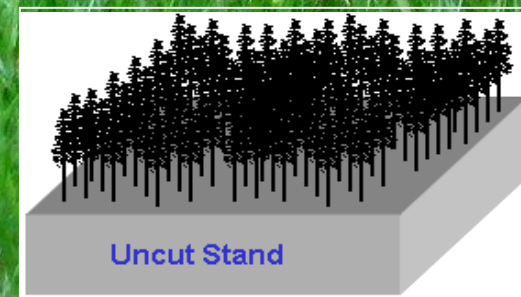
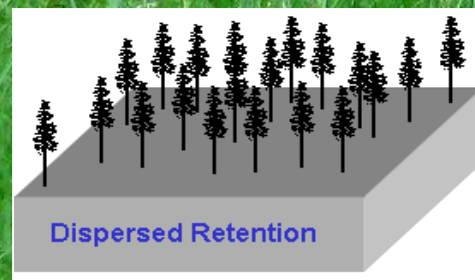
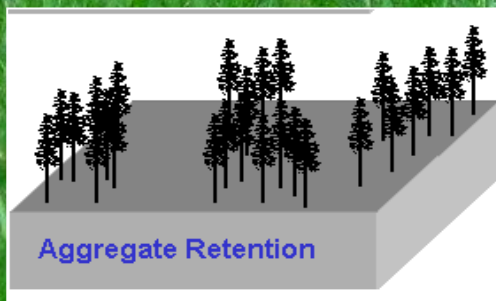

Rôznorodosť tvarov štruktúr a textúr
Tvarová interpretácia znakov
Tvarové charakteristiky zložiek

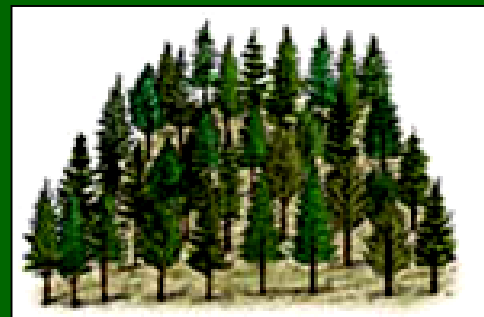
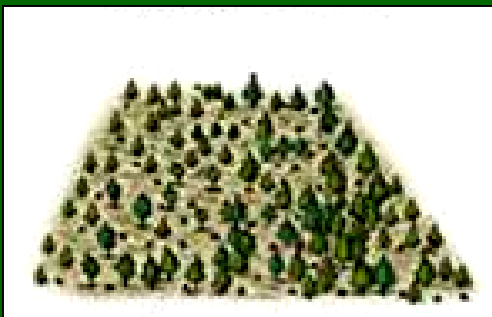

Význam štruktúry a reštrukturalizácie krajinnej pokrývky

Rôzne retenčné vlastnosti zložiek štruktúry krajinnej pokrývky

štruktúra lesa

Čierny Balog

Čierny Balog

Čierny Balog

Čierny Balog

Čierny Balog

Čierny Balog

Čierny Balog

Rôznorodosť tvarov a foriem zložiek krajinných štruktúr

Príklady usporiadania (vzorcov) krajinných štruktúr

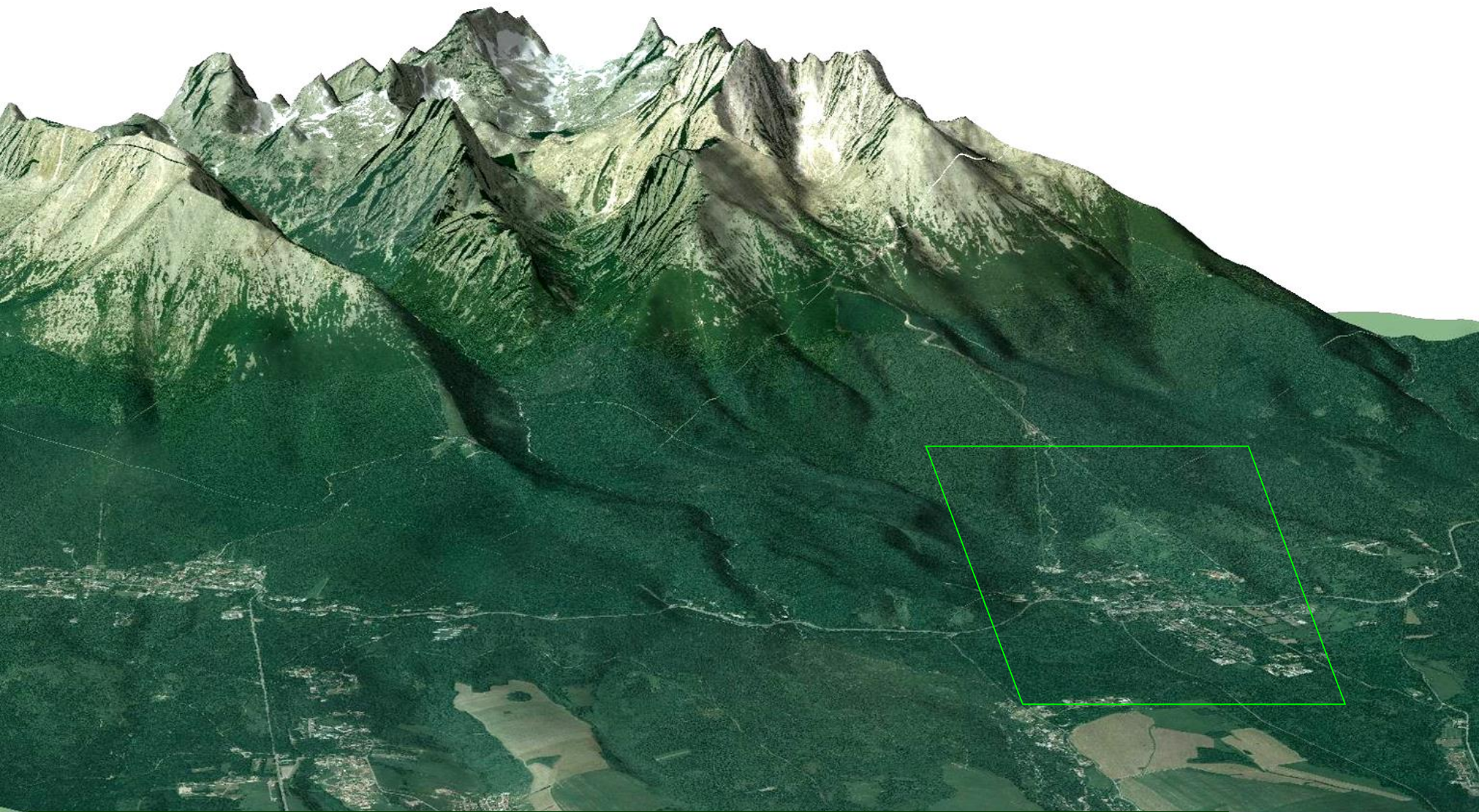

usporiadanie (vzorce) historických krajinných štruktúr

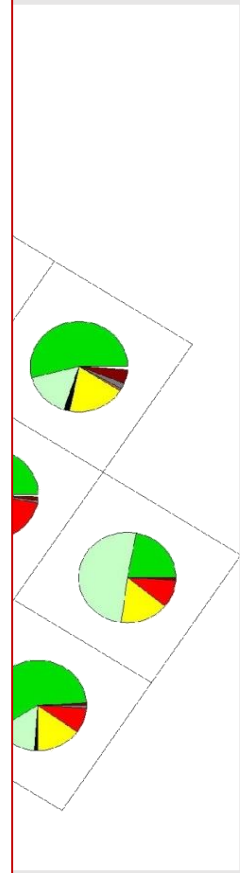
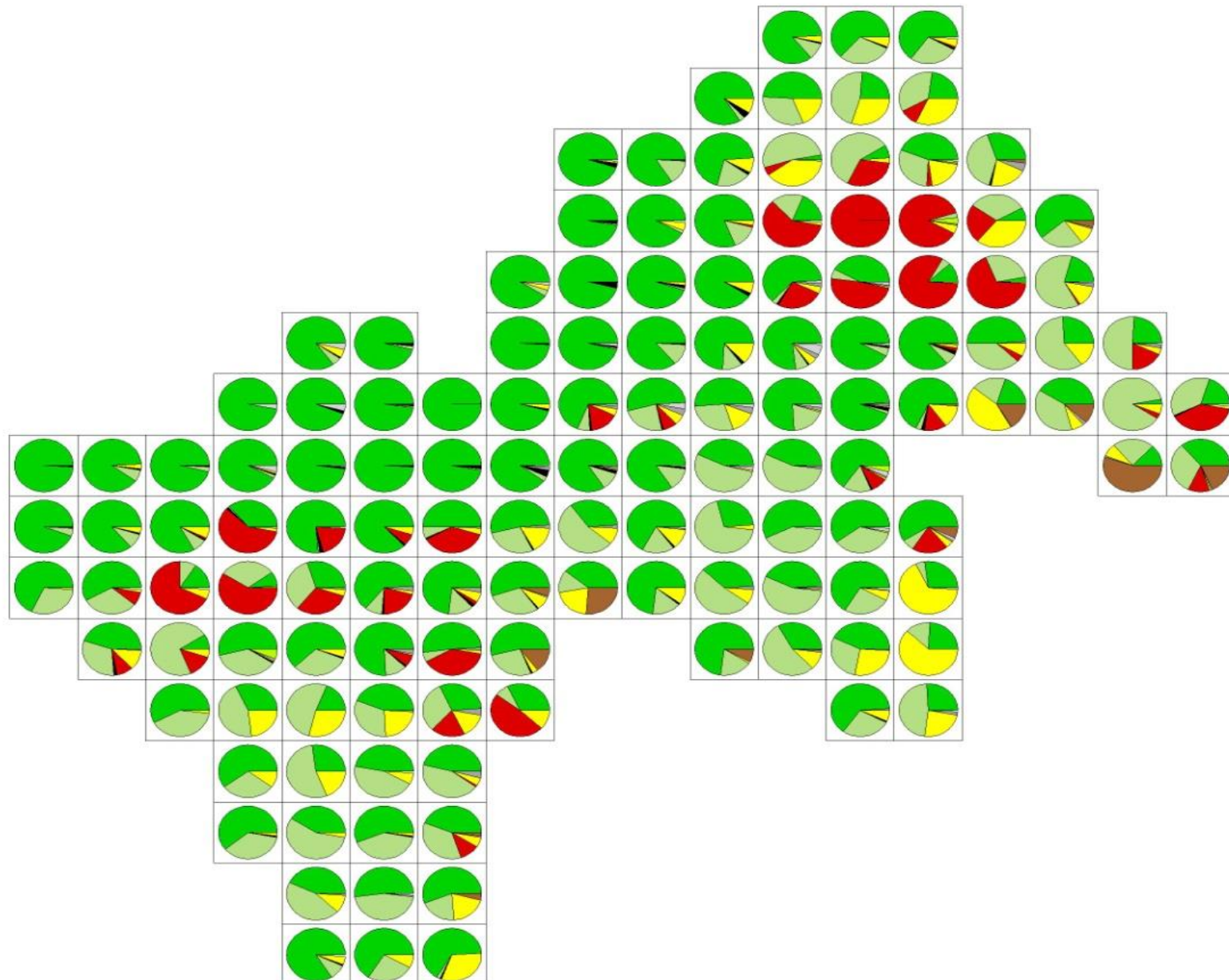
Štruktúra krajinnej pokrývky pod Skalnatým Plesom – kompaktné lesné porasty stav 2004

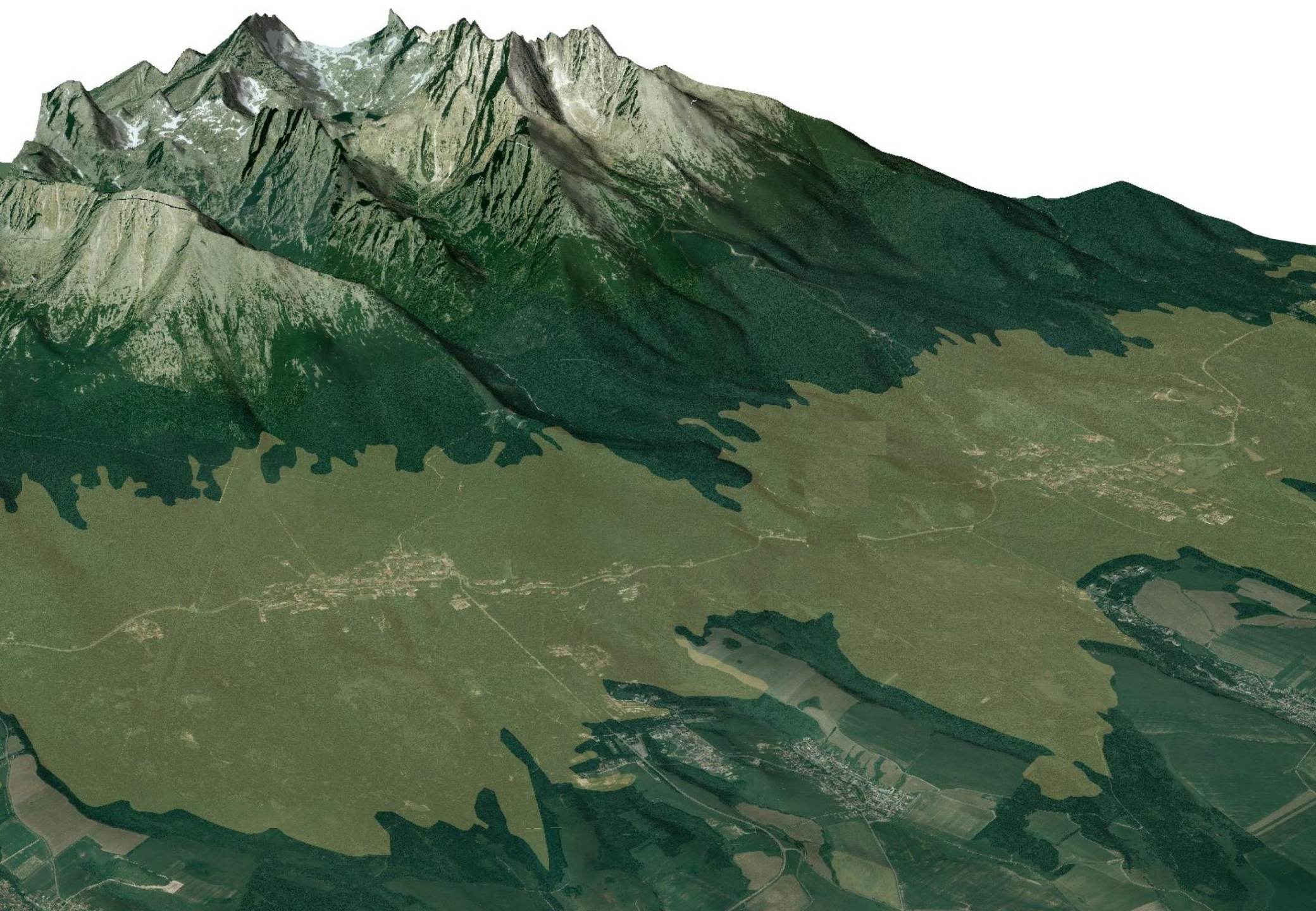

Prípadová štúdia Vysoké Tatry II. SAŽP r. 2000-2004

Poréznosť krajinej štruktúry

letecký pohľad Hrebienok a Studenovodskú dolinu (2018)
stav lesných porastov, fragmentácia krajinných štruktúr (2018)

Heterogenita zdanlivo predpokladaných homogénnych štruktúr – matrice lesa

„adaptačné“ opatrenia

Kašova
Lehôtka

Tŕnie

Adaptačné

Budička

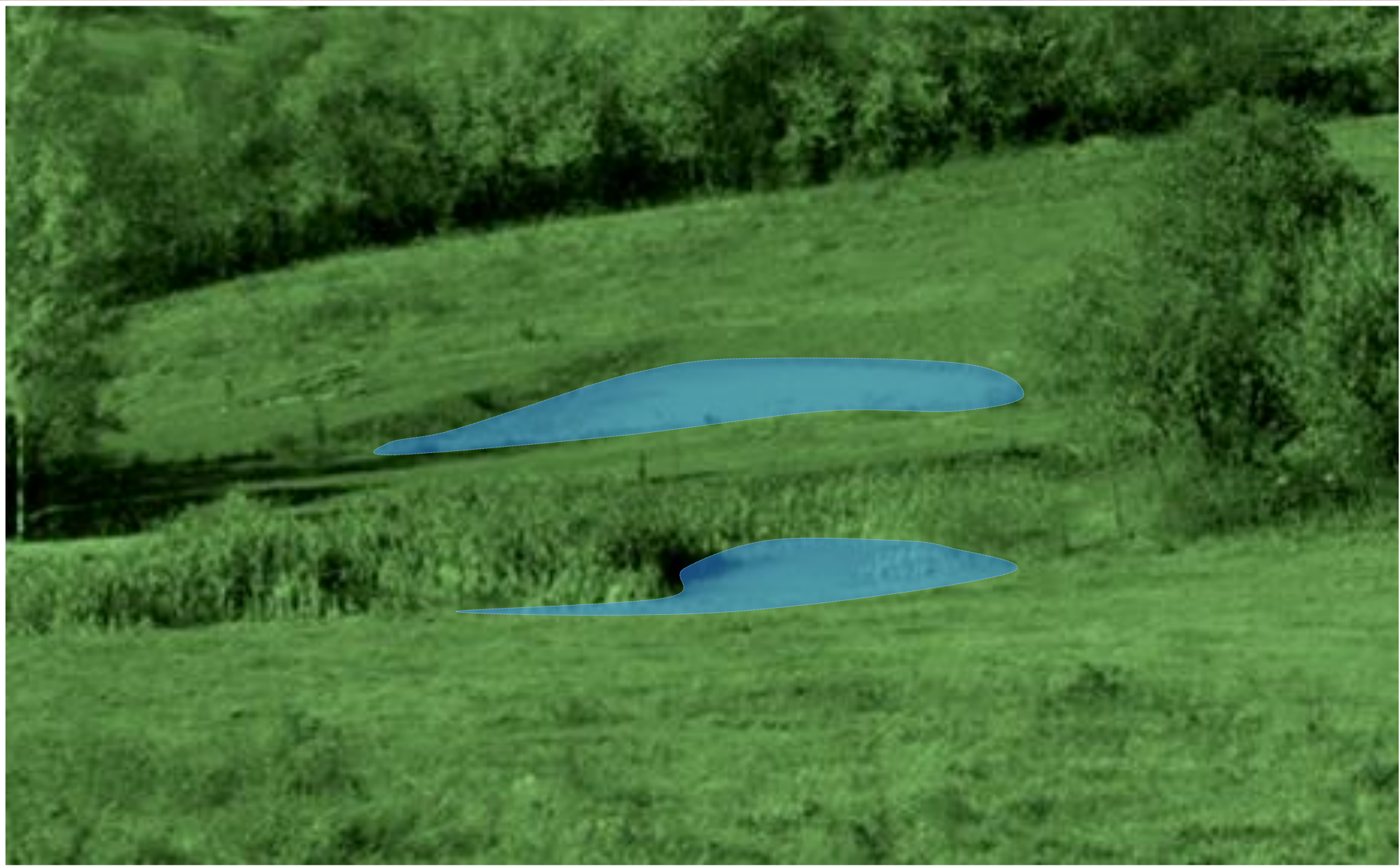
Erózna rýha

Zosuv

Železná
Breznica

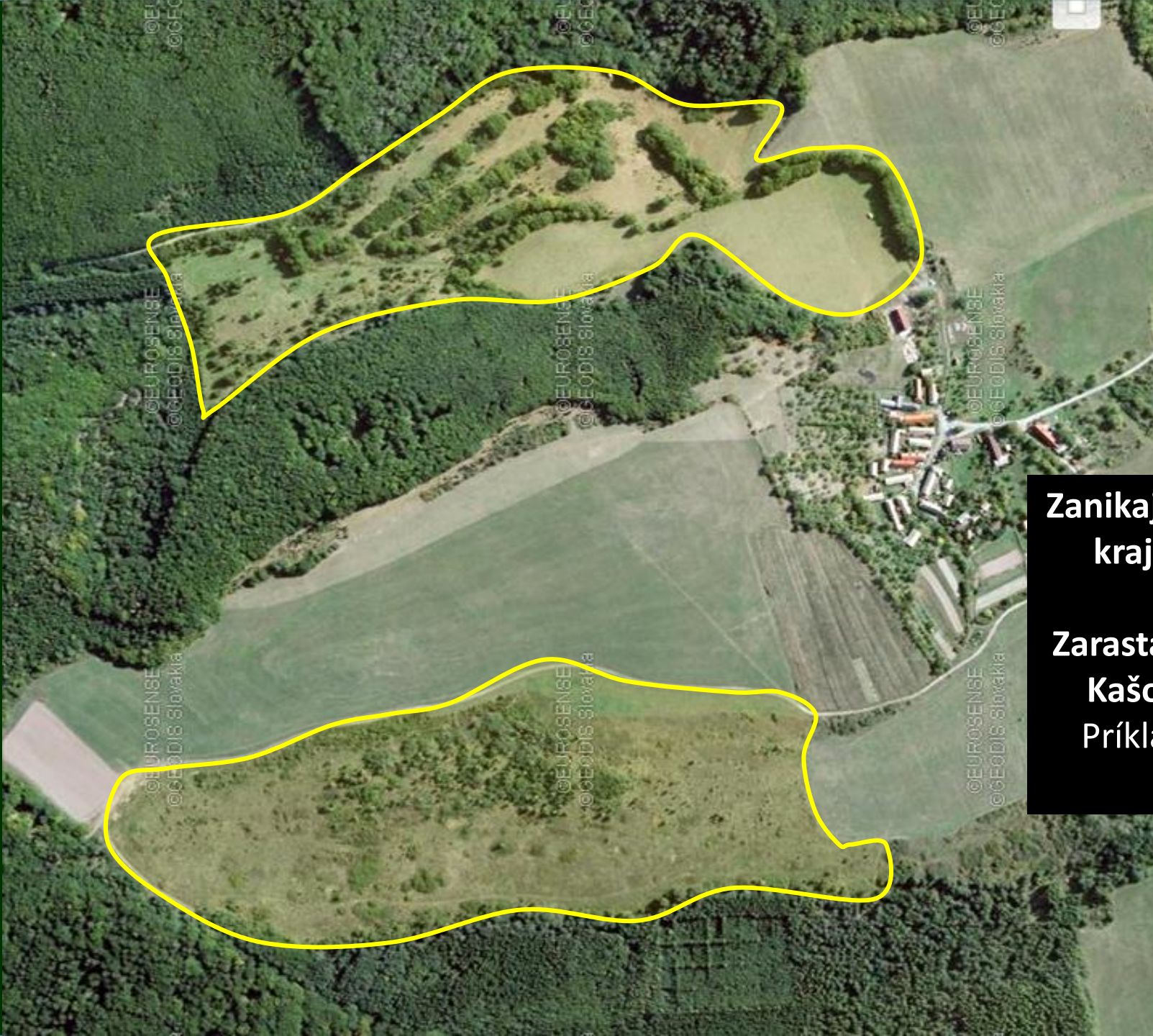

Protipovodňová nádržka

Vsakovacie a vodozdržné jamy

**Zanikajúce historické
krajinné štruktúry**

**Zarastajúca lúka pod
Kašovou Lehôtkou
Príklad sukcesného
procesu**

Pohľad na postupne zarastajúcu lúku pod Kašovou Lehôtkou

Polia a lúky na Trnícím

Orientačné body

Kašova
Lehôtka

Železná
Breznica

Trieň

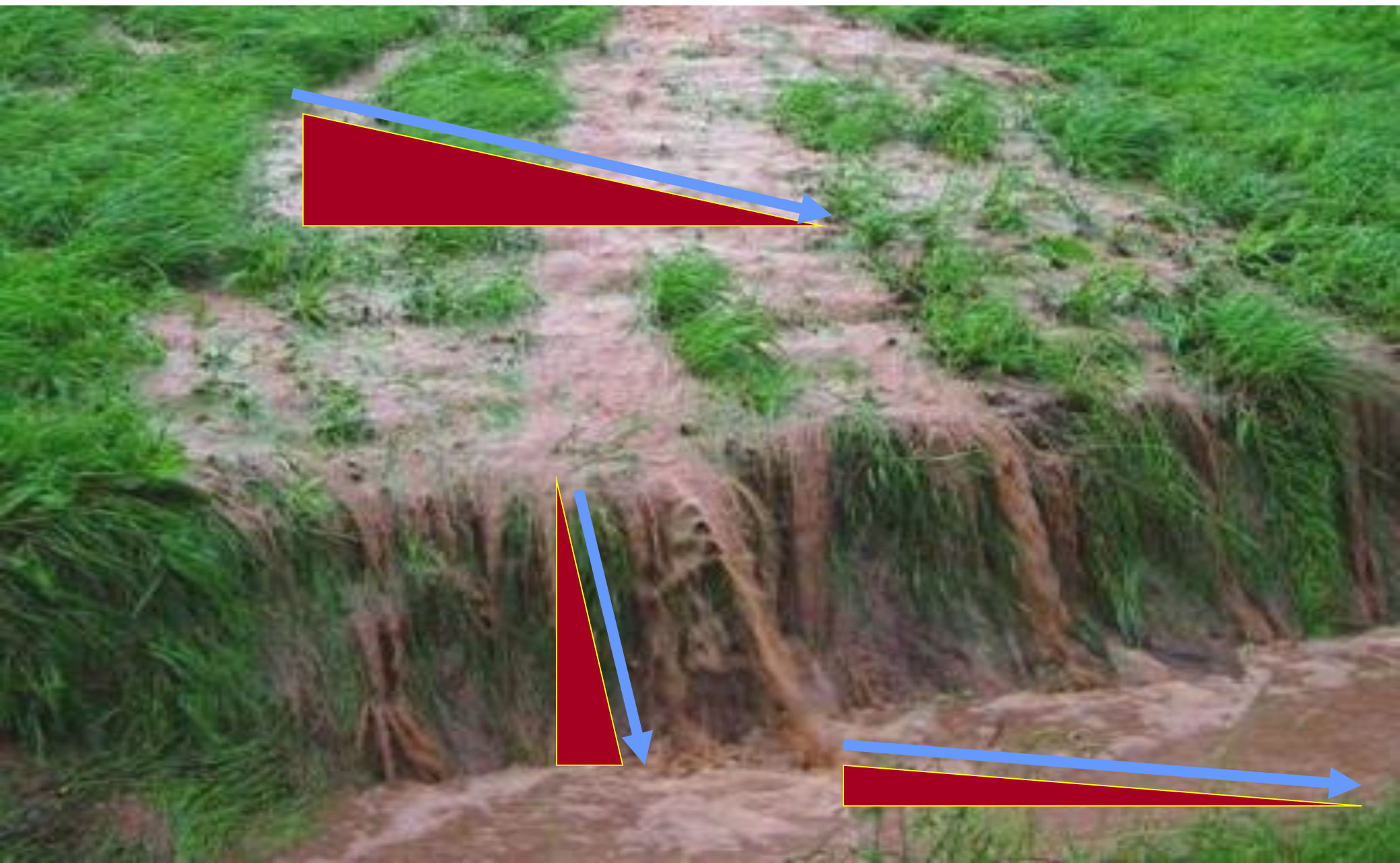
**Letecký
pohľad
na územie**

**Orientačné
body**

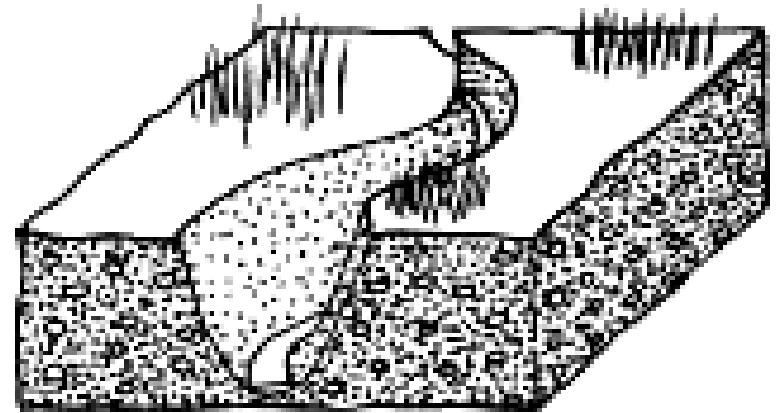
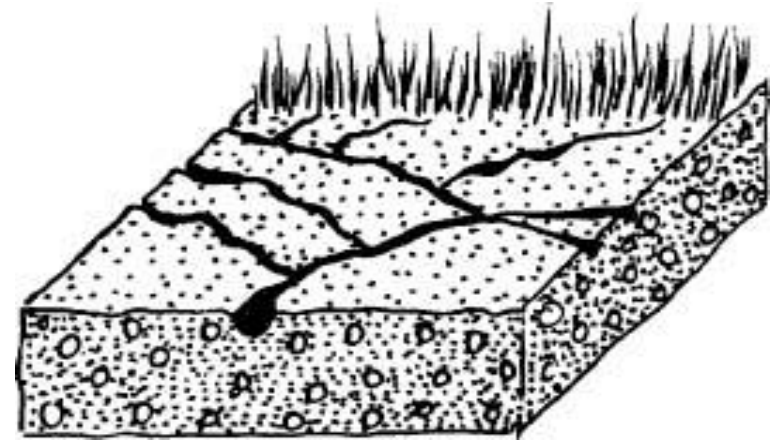

Erózne rýhy

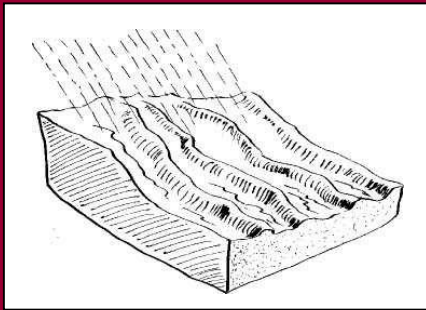
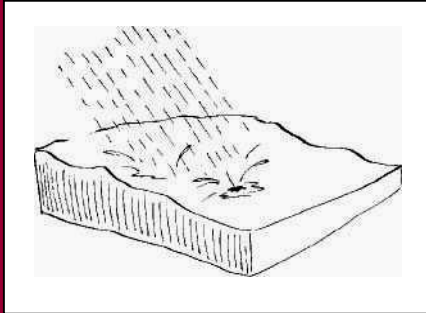
Vektory gravitačnej energie v závislosti od svahu

**morfológia
a morfogenéza
útvárov
v krajine**

**Typy erózných
procesov**

Erózne procesy

dažd'ové, rozrušenie povrchu

plošná erózia, dažd'ový splach

jarčkové, stružkové, brázdové, rýhová erózia

výmolové, stržová erózia

Prúdové, bystrinné, riečne

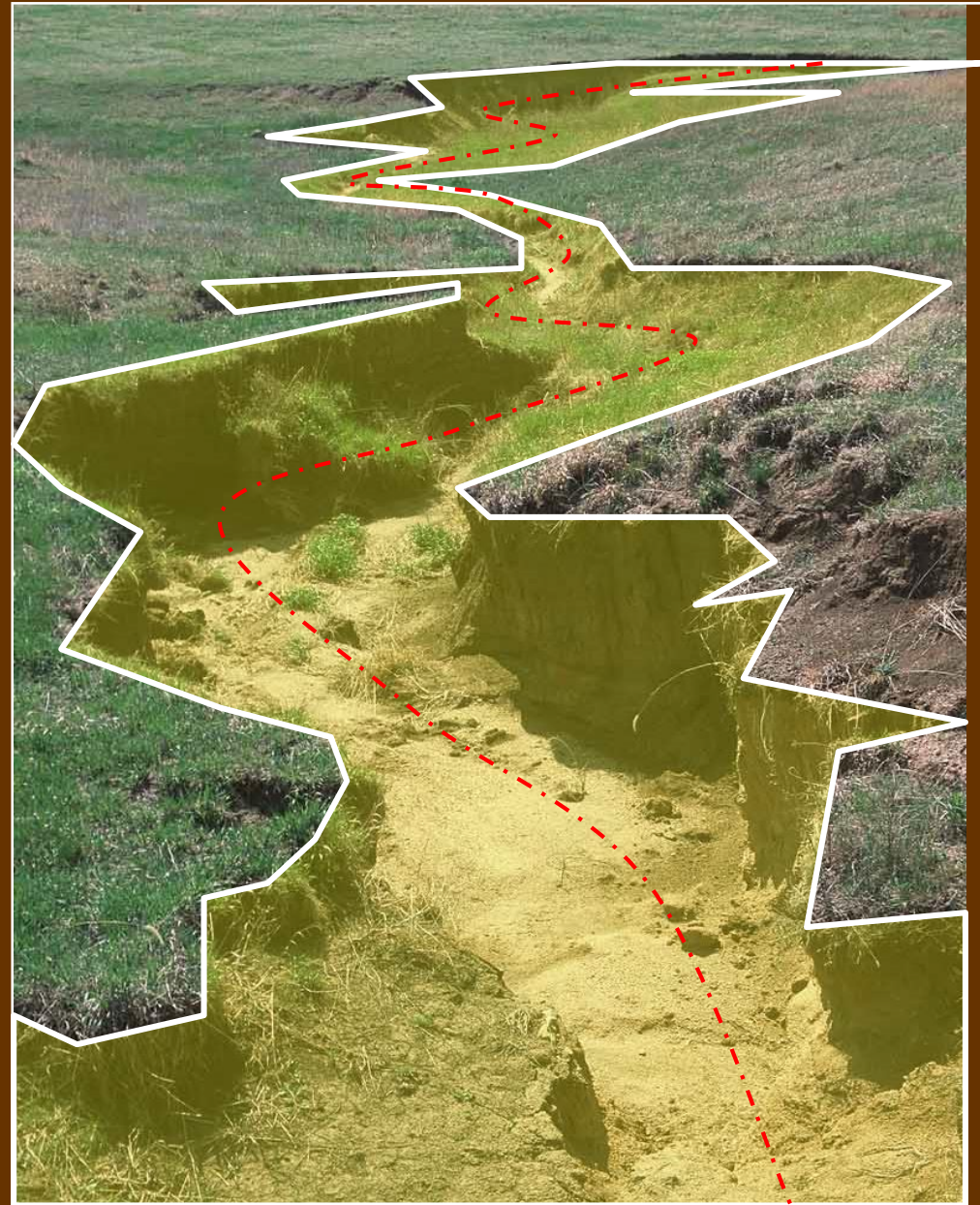
Údolné (dnová, bočná)

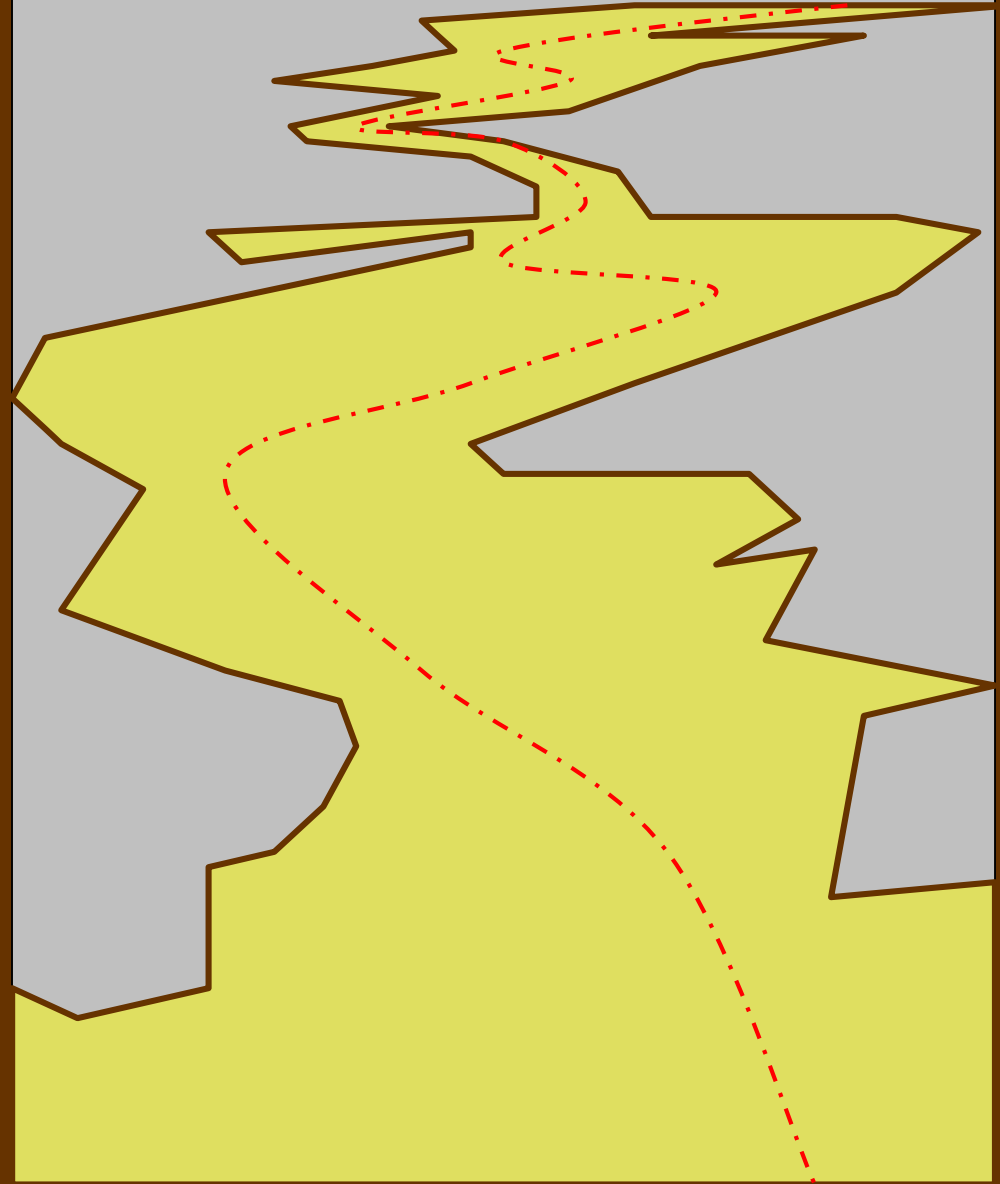
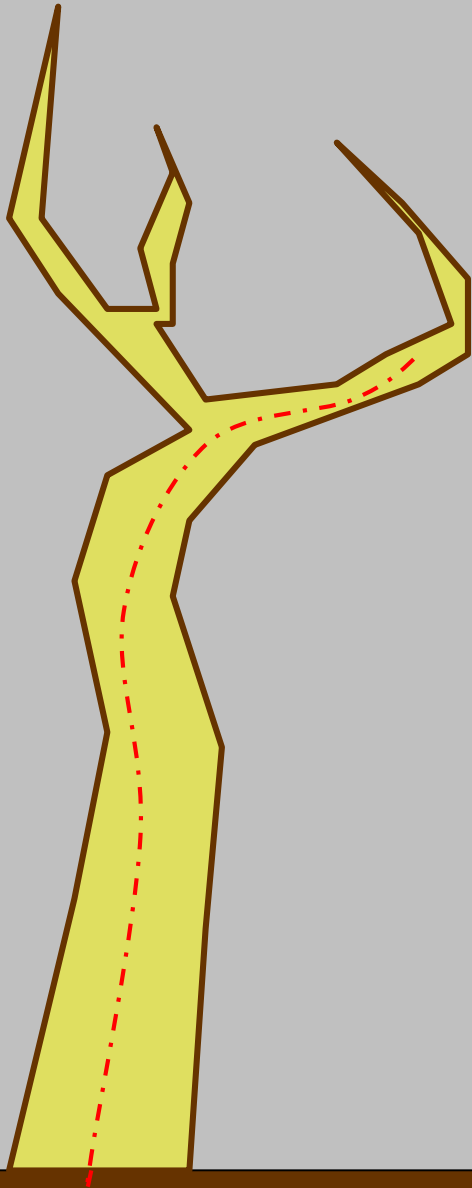
**plošná erózia
s postupným sústredením vody do jedného prúdu**

Mapovanie erózných útvarov

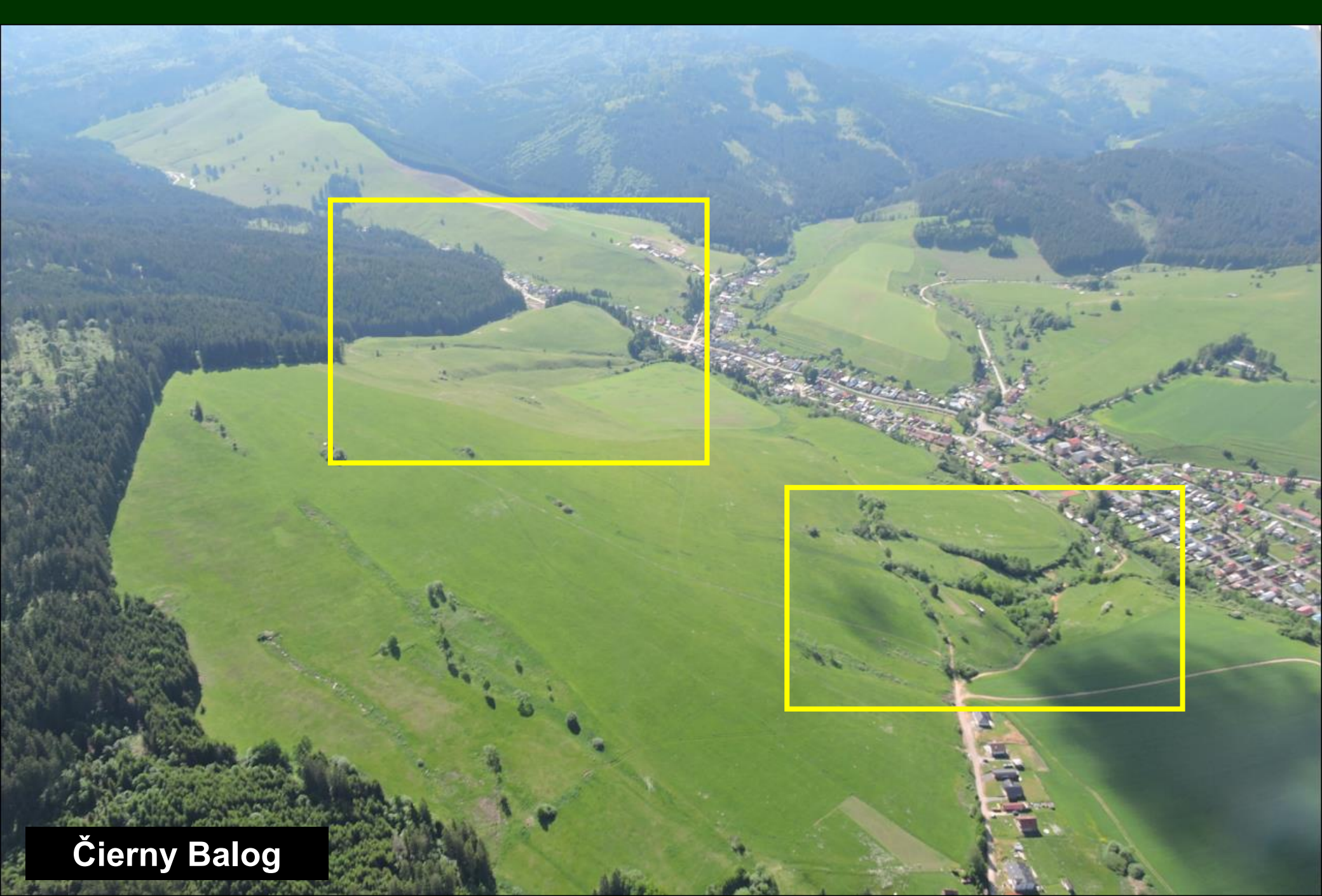

Mapovanie erózných útvarov

Rozvetvený erózný výmol'

Čierny Balog

Čierny Balog

A stone weir structure built across a grassy field. The weir is made of irregular stones and has three rectangular outlets. A small stream flows through the outlets and continues down a stone-lined channel. The background shows a forest of tall, thin trees.

prepad

Výpustné otvory

**Kamenná prehrádzka s výpustnými otvormi
bez vývaru so zdrsneným dnom**

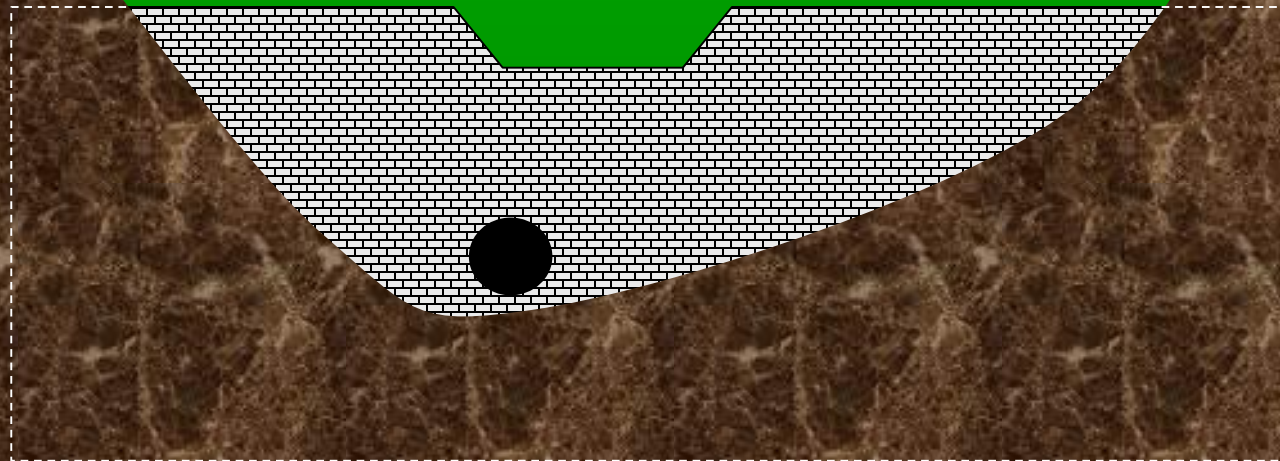

**Kamenná prehrádzka s dnovým výpustom
bez vývaru**

Akumulačný objem prehrádzky

Pohl'adová schéma prehrádzky (prepážky)

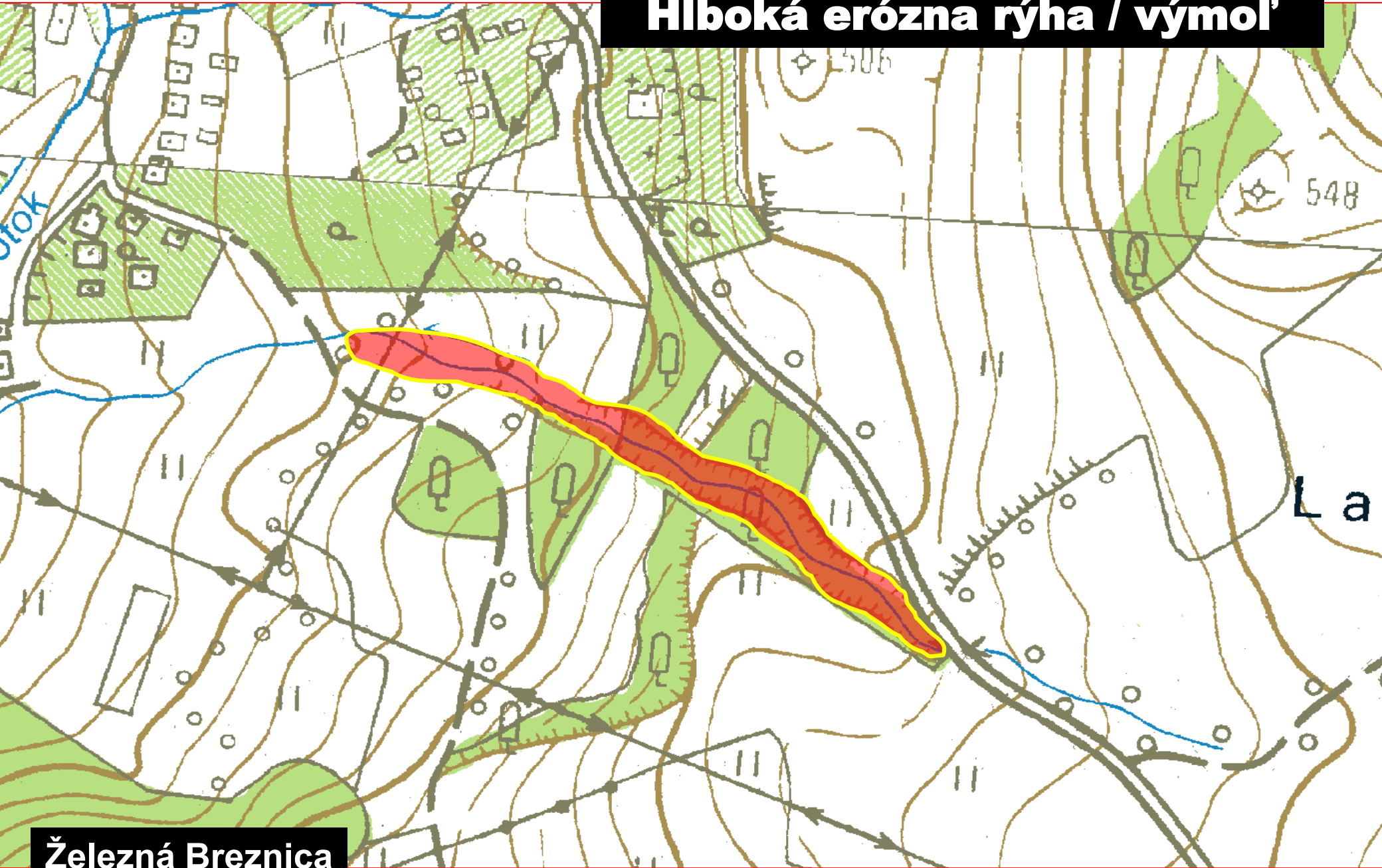

Železná Breznica

Erózne rýhy a zosuv pod Železnou Breznicou

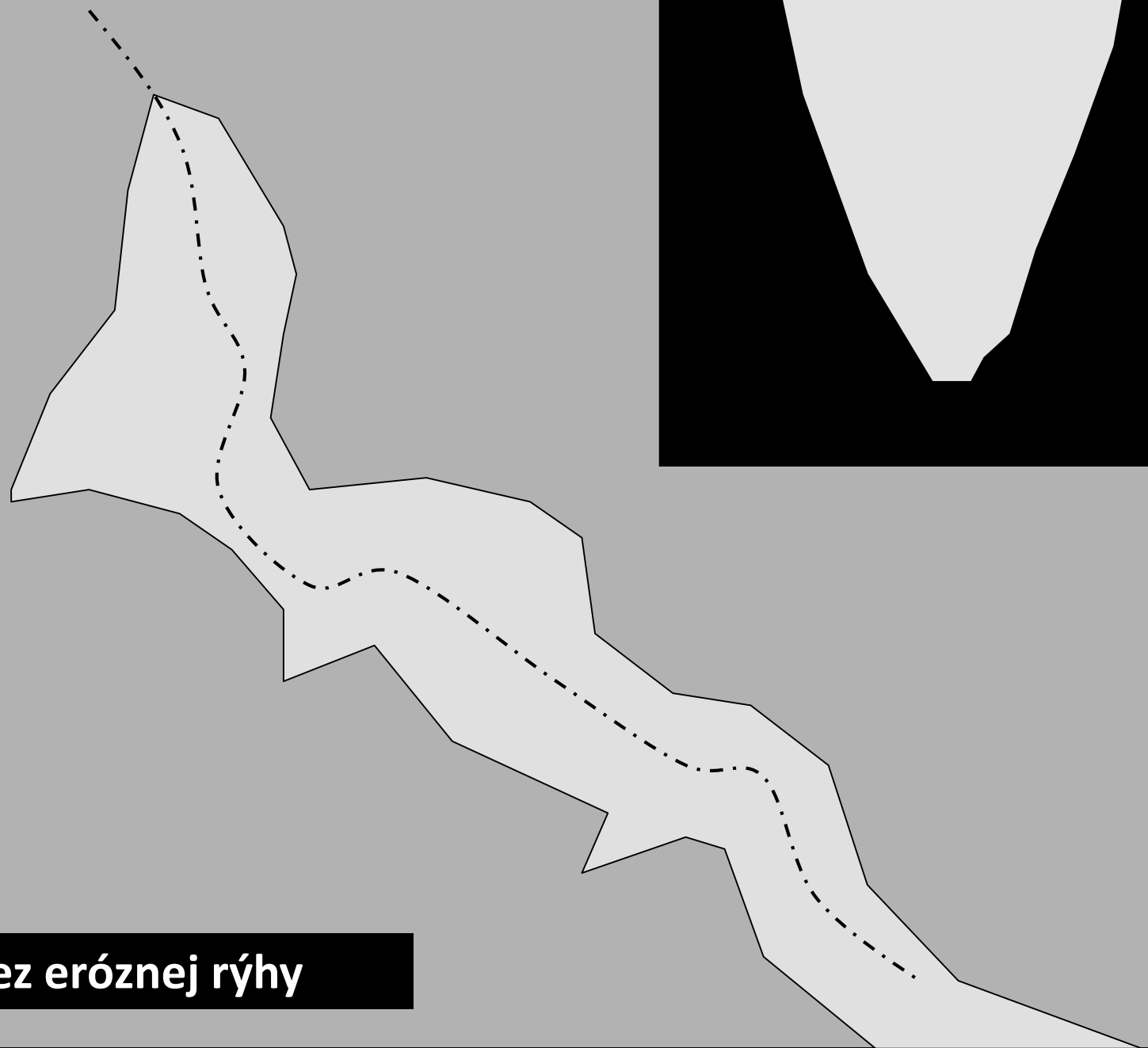
Hlboká erózna rýha / výmol'

Železná Breznica

Železná Breznica

Rozvetvený erózný výmol'

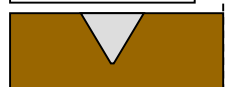

Situácia a rez eróznej rýhy

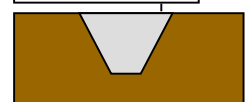
Situácia

Priečne rezy (tvarovo redukované)

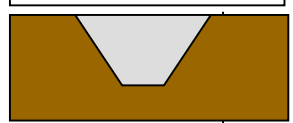
Profil č. 6

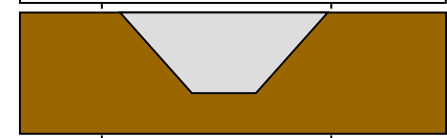
Profil č. 5

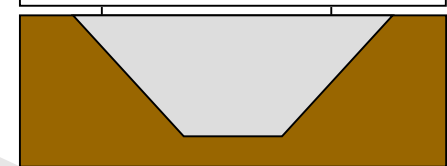
Profil č. 4

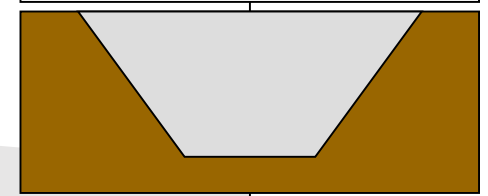
Profil č. 3

Profil č. 2

Profil č. 1

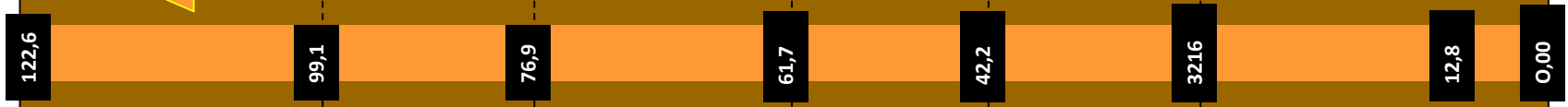

365,2
m n. m

Pozdĺžny rez

Staničenie = dĺžka výmoľa + poloha rezov

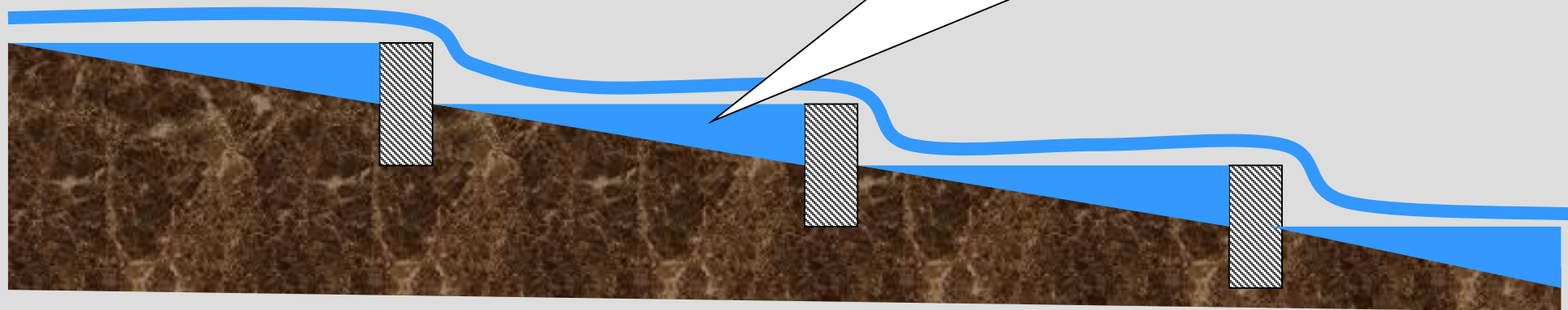
344,8
m n. m

Stupne / prehrázky = funkcia

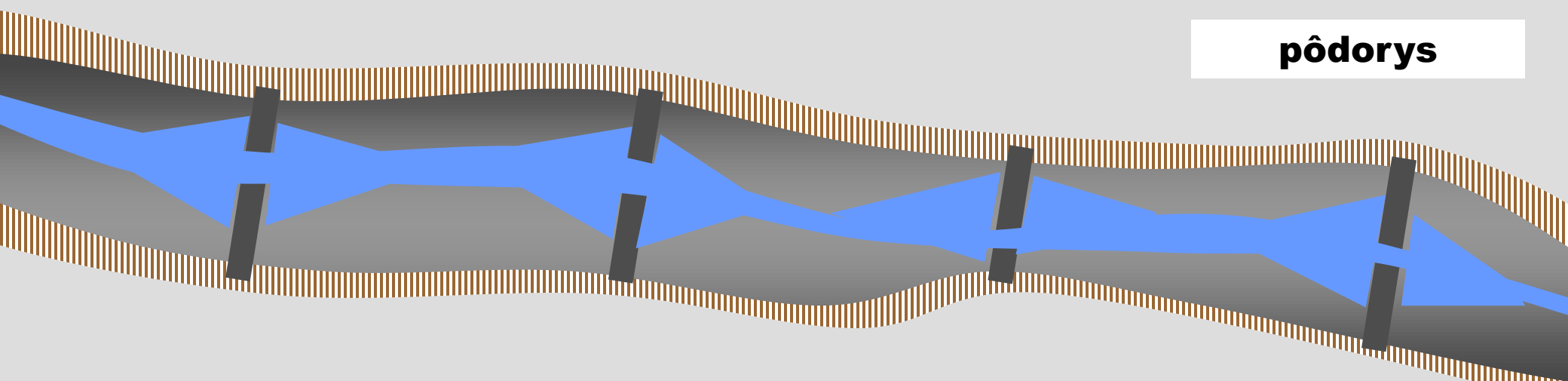
- zníženie sklonu dna a unášacej energie vody
- „kaskádový“ efekt

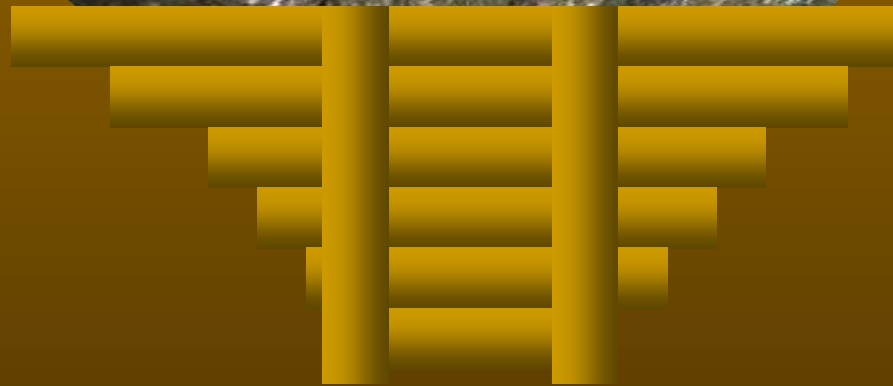
rez

Akumulačný priestor
na zanášanie splaveninami

pôdorys

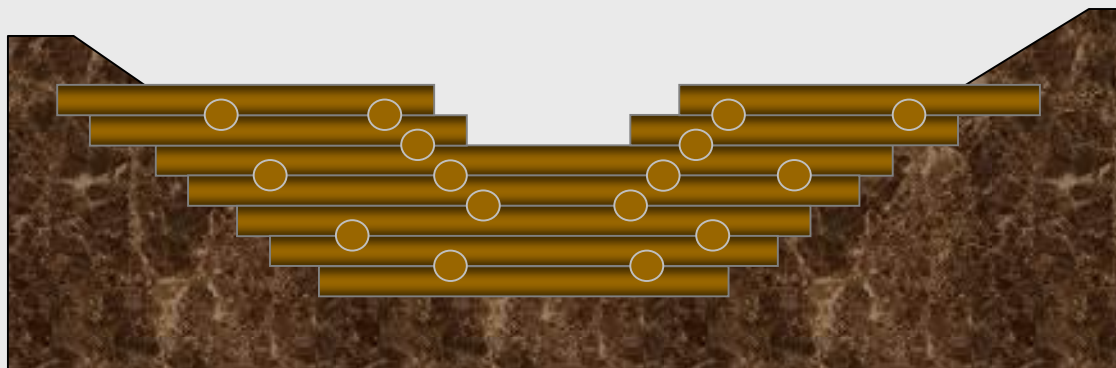
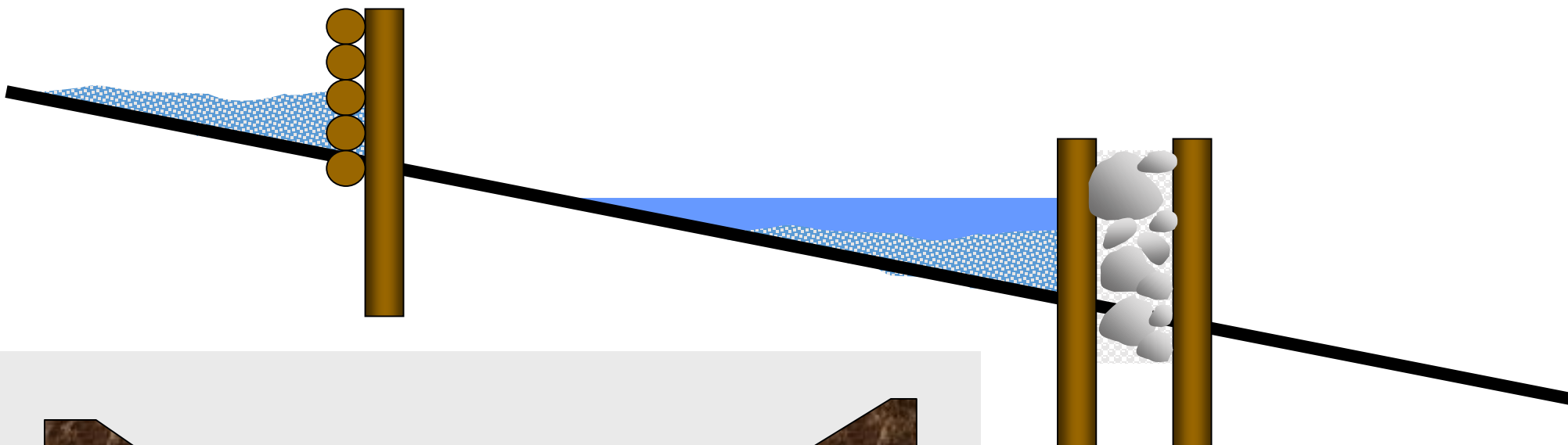

Prehrázky – schéma konštrukcie

Prehrázka

Vytvára prietochnú zvislú konštrukciu
a je kotvená do svahov a do dna

Chyby pri návrhu a realizácii prehrádzok

**riziká nestability
a deštrukcie prehrádzok**

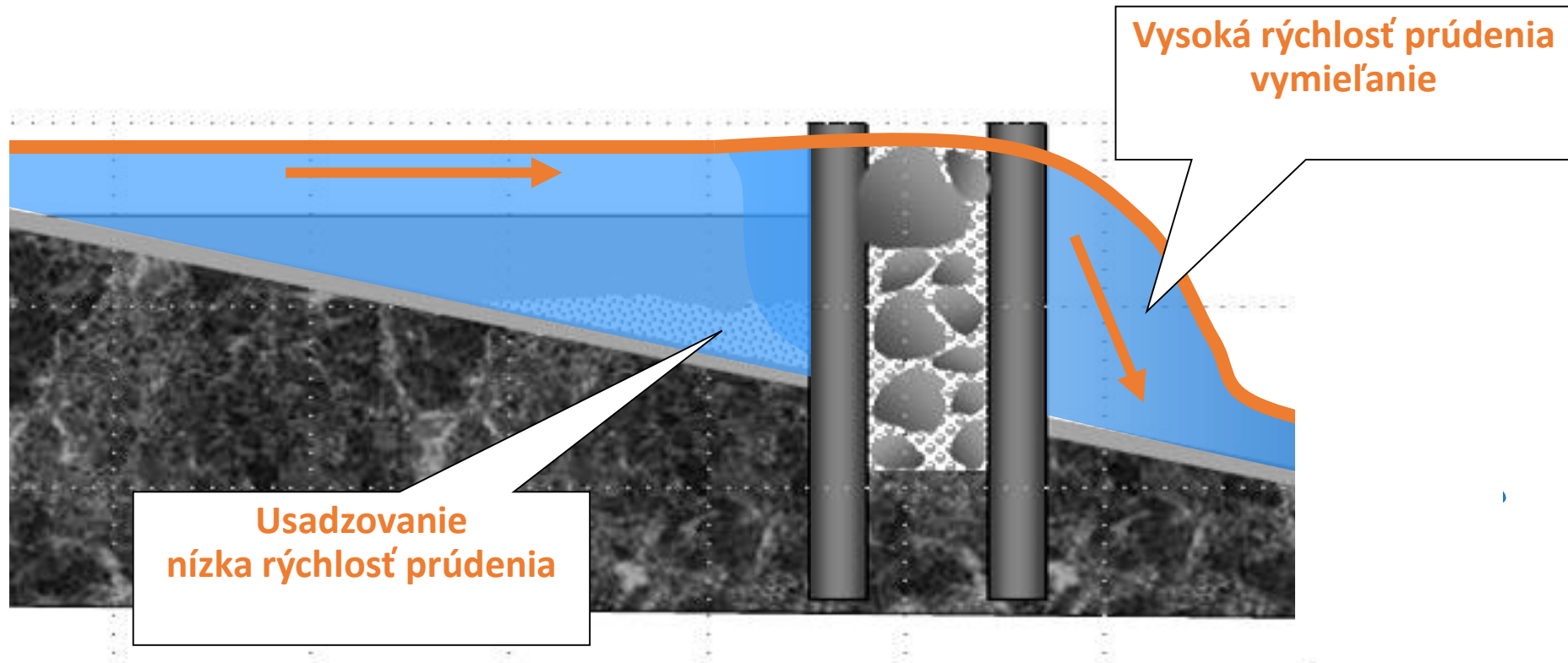

Kuriozity a chyby

Priečny rez prehrádkou (pozdĺžny rez tokom)

Prúdenie vody cez prehrádku

**Podcenenie konštrukčných zásad
vedie ku riziku deštrukcie prehrádzok**

**Prevalenie
prehrádzky tlakom
vodného
prúdu**

Pozor

zmena funkcie prehrádzky

(pôvodne slúžiy na zachytenie splavenín
a vytvorenie (mini) akumuláčného objemu)

na stupeň

(s „inou“ funkciou kompenzovania sklonu
a tlmenia energie vody)

Deštrukčná energia vody

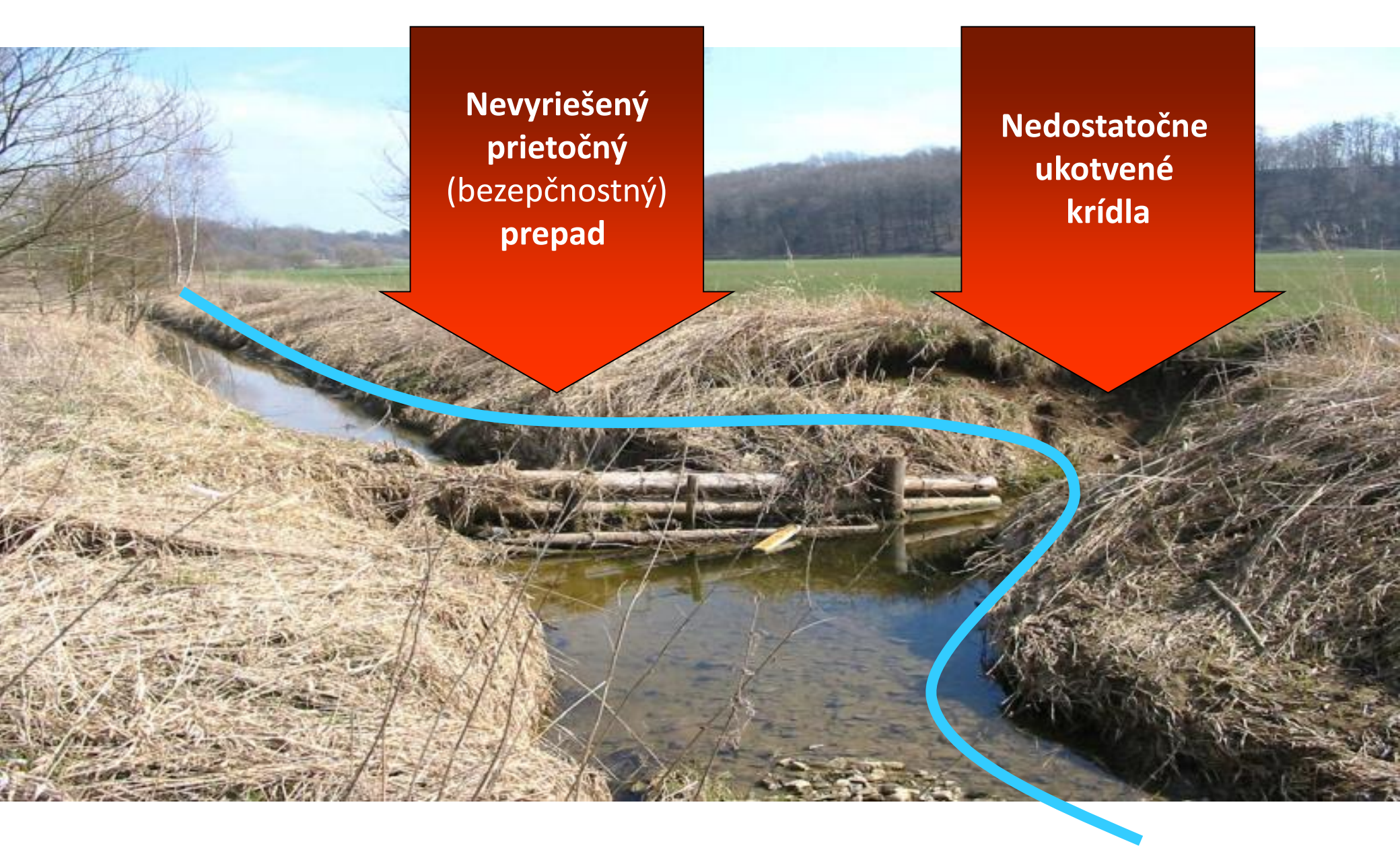
Prehrádzka / hrádza sa po zanesení mení na stupeň

- ❑ po stranách – krídlach **má vymleté brehy**
- ❑ **jej konštrukcia a stabilita je narušená – podomletie = deštrukcia**

**Energia hlavného
a bočného prúdu**

**Nevyriešený
prietočný
(bezpečnostný)
prepad**

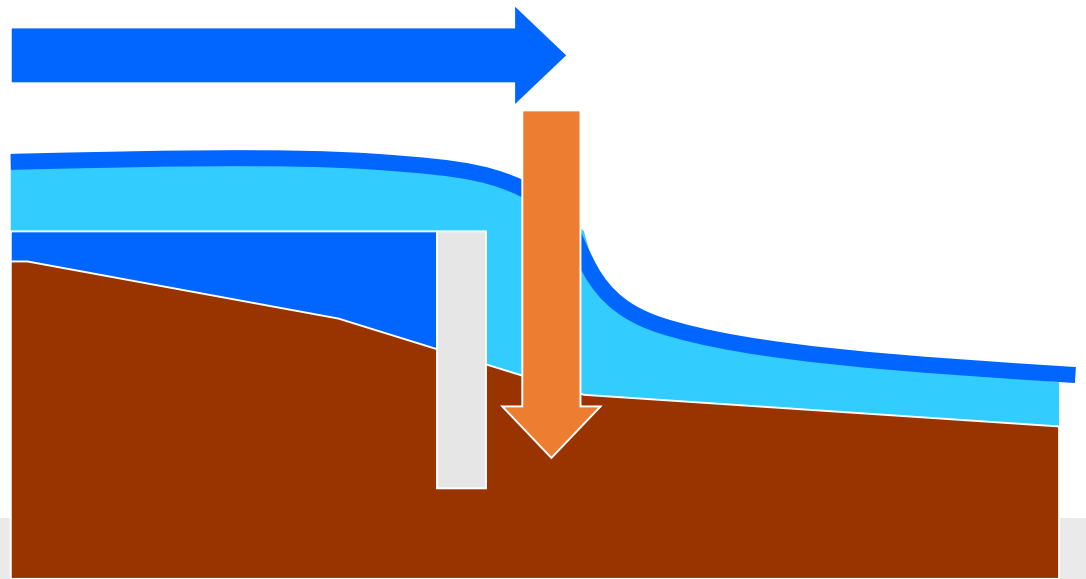
**Nedostatočne
ukotvené
krídla**

Obtekanie prehrádzky vplyvom nesprávnej konštrukcie

Stupeň na rieke s vývarom
Funkcia vývaru

Energia prúdiacej vody
má „v zvislej zložke“
veľkú vymieľaciu silu
ktorá môže poškodiť
konštrukciu objektu

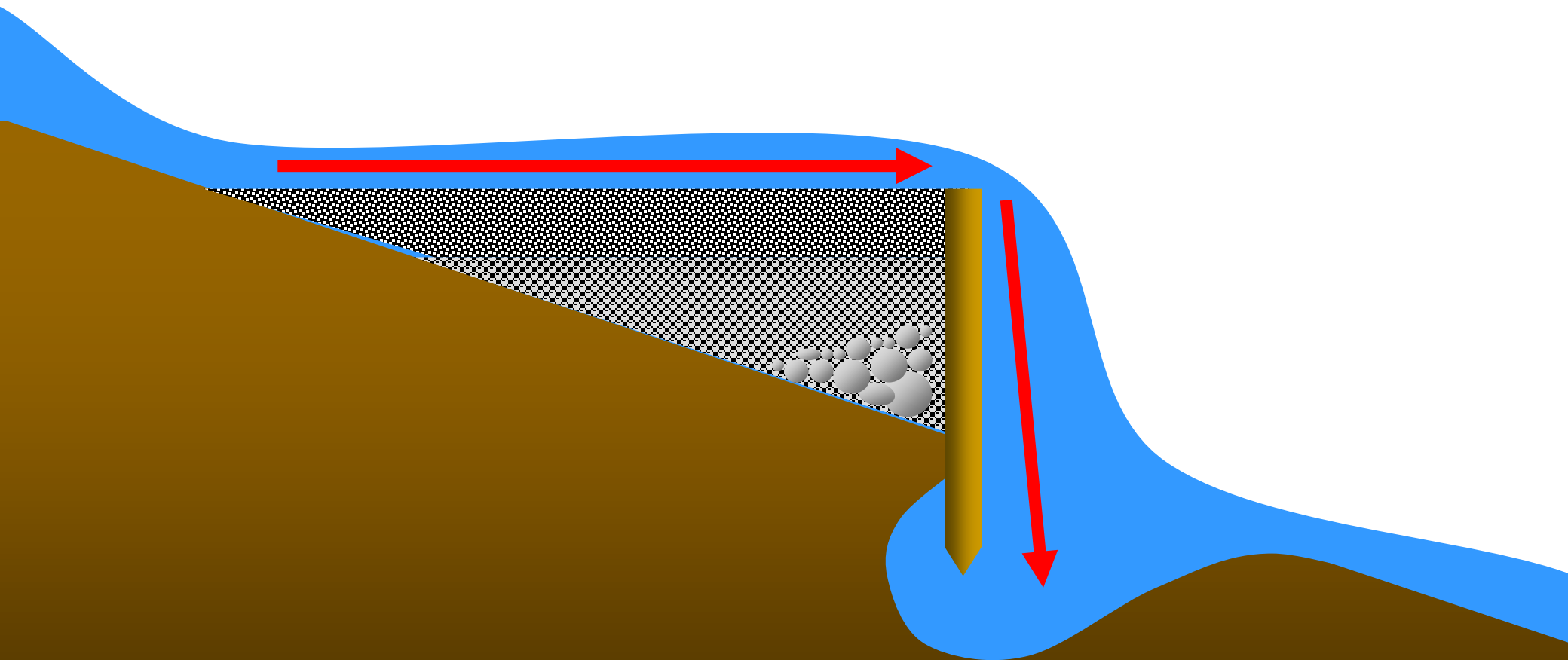
Horizontálna a vertikálna zložka energie

Rizikové faktory

- ⇒ množstvo prúdiacej vody (objem)**
- ⇒ energia vodného prúdu**
- ⇒ spôsob prúdenia**

Rizikový účinok prehrádzok

Zmena funkcie prehrádzky na stupeň
Podomieľanie konštrukcie

**Zmena funkcie
Prehrádzka sa mení na stupeň**

Experimentovanie s konštrukciou + neznalosť stability = deštrukcia

**Riziko deštrukcie
ekostabilizačných objektov**

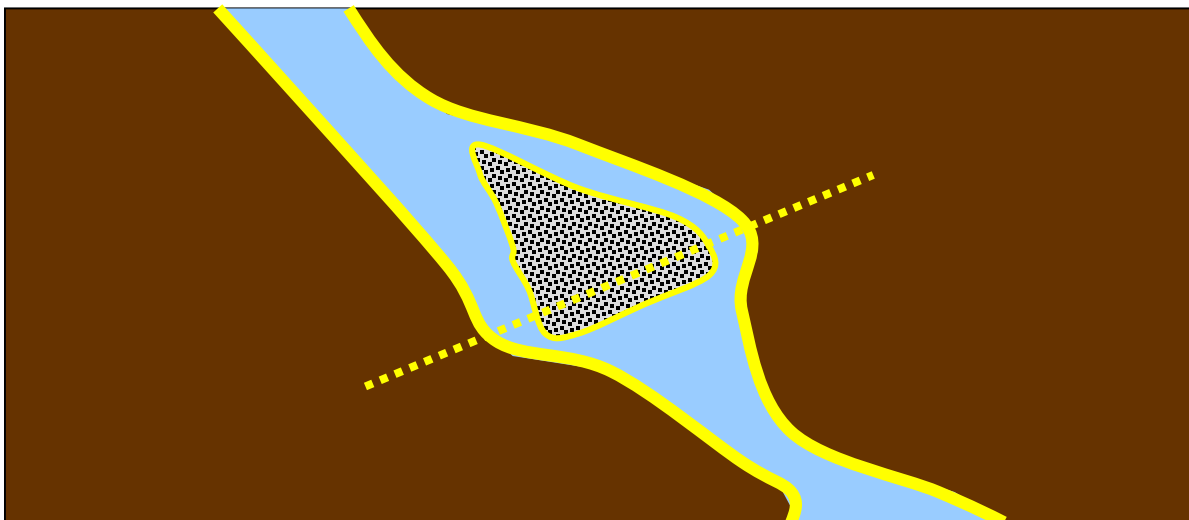

Zmena funkcie prehrádzky na stupeň

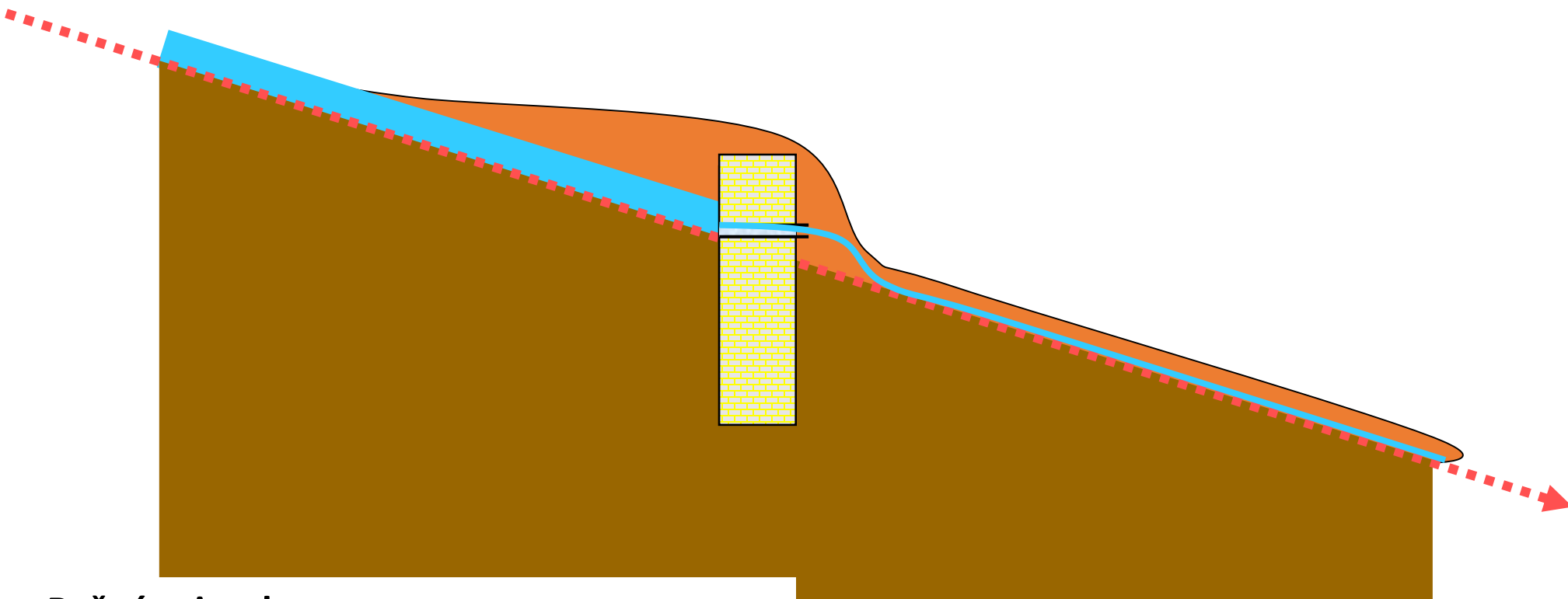

**Deštrukčná energia vody
Vymletie krídiel (brehov) prehrádzky**

Deštrukčná energia vody
Vymletie krídiel (brehov) prehrádzky

Základná funkcia prehrádzky prietochnosť a zachytávanie splavenín

Bežný prietok

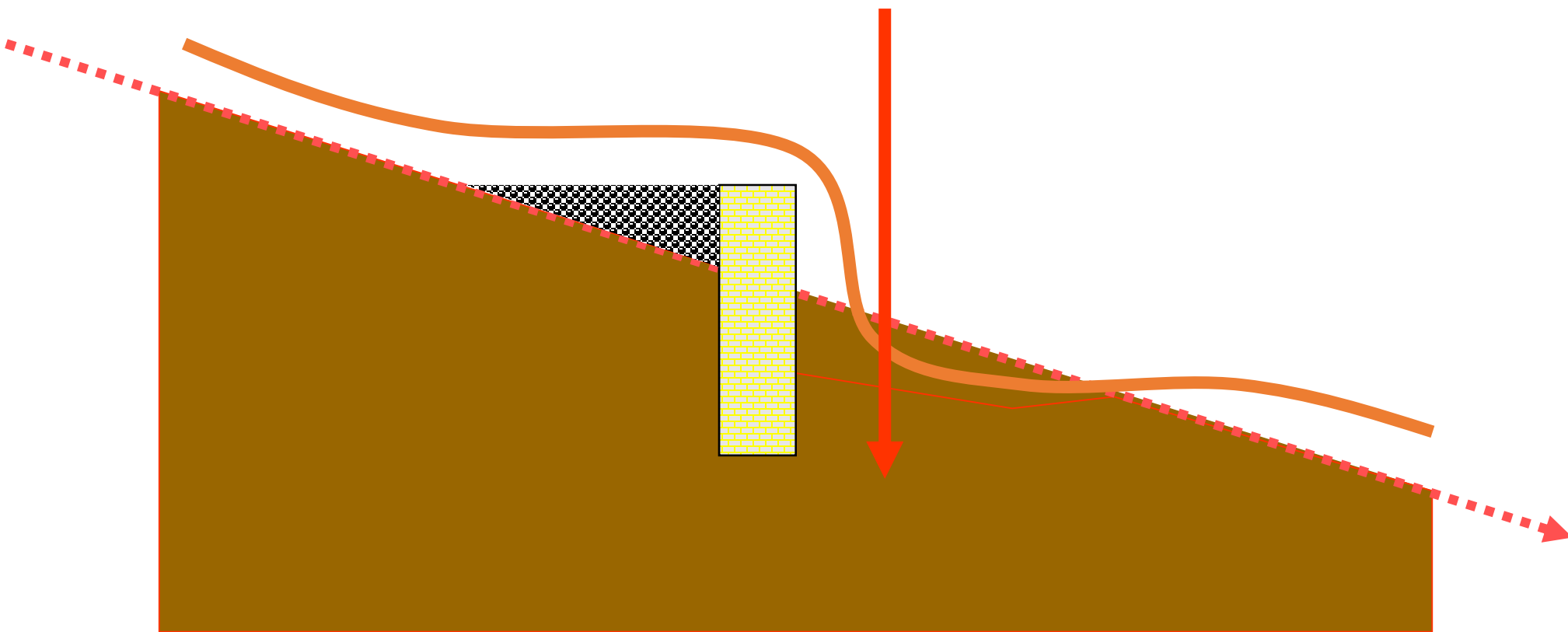
Prívalový prietok

Riziko deštrukcie ekostabilizačných objektov

Deštrukčná energia vody

Podomletie dna hrádze / prehrádzky

Deštrukcia gabionovej konštrukcie

Detaily prevalenej hrádze havarovaného poldra nad obcou Snežnica

eliminácia rizík a nestability a deštrukcie prehrádzok

**Ako správne
navrhovať a realizovať prehrádzky
?**

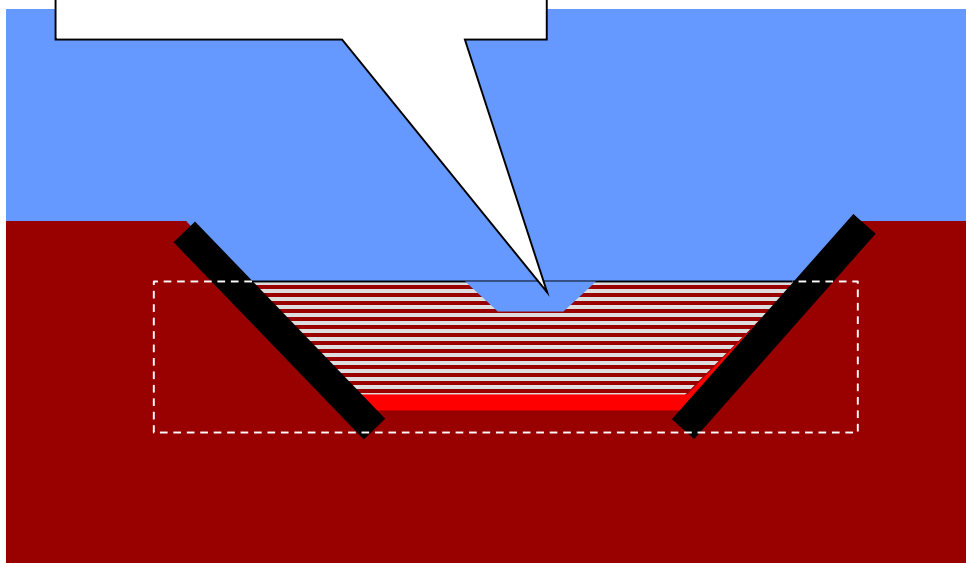
stupeň s vývarom a širokým prietochným profilom

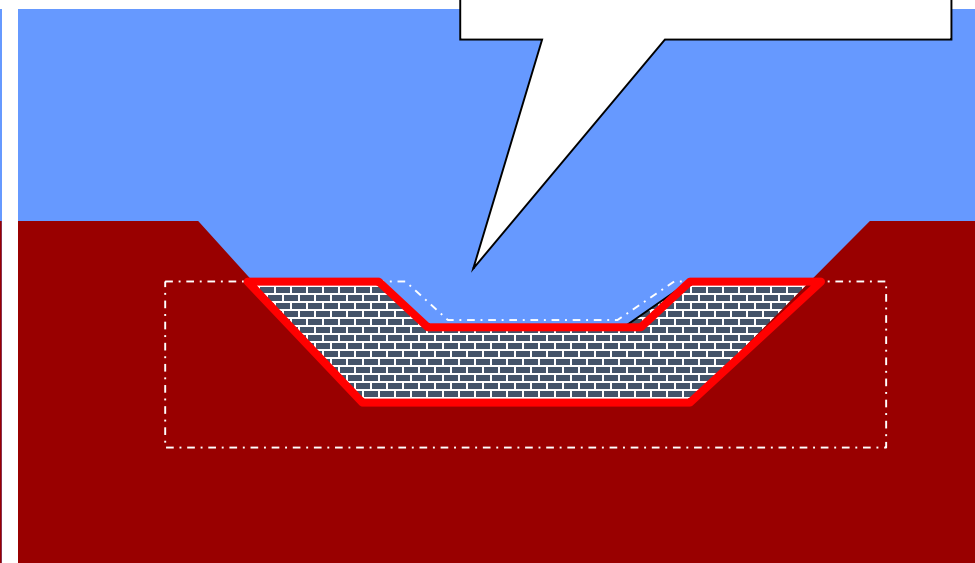
vývar

Rozdiely v stabilite (!)

Prepad
s malou kapacitou prietoku

Bezpečnostný prepad s
veľkou kapacitou prietoku

Stupeň s bezpečnostným prepadom
a kotvenými krídlami

Postupné zanášanie prehrádzky mení jej funkciu
je potrebné riešiť kapacitu prepadu

Rozdiely v stabilite (!)

Stabilizácia brehov (krídiel) a vytvorenie vývaru = vodného vankúša

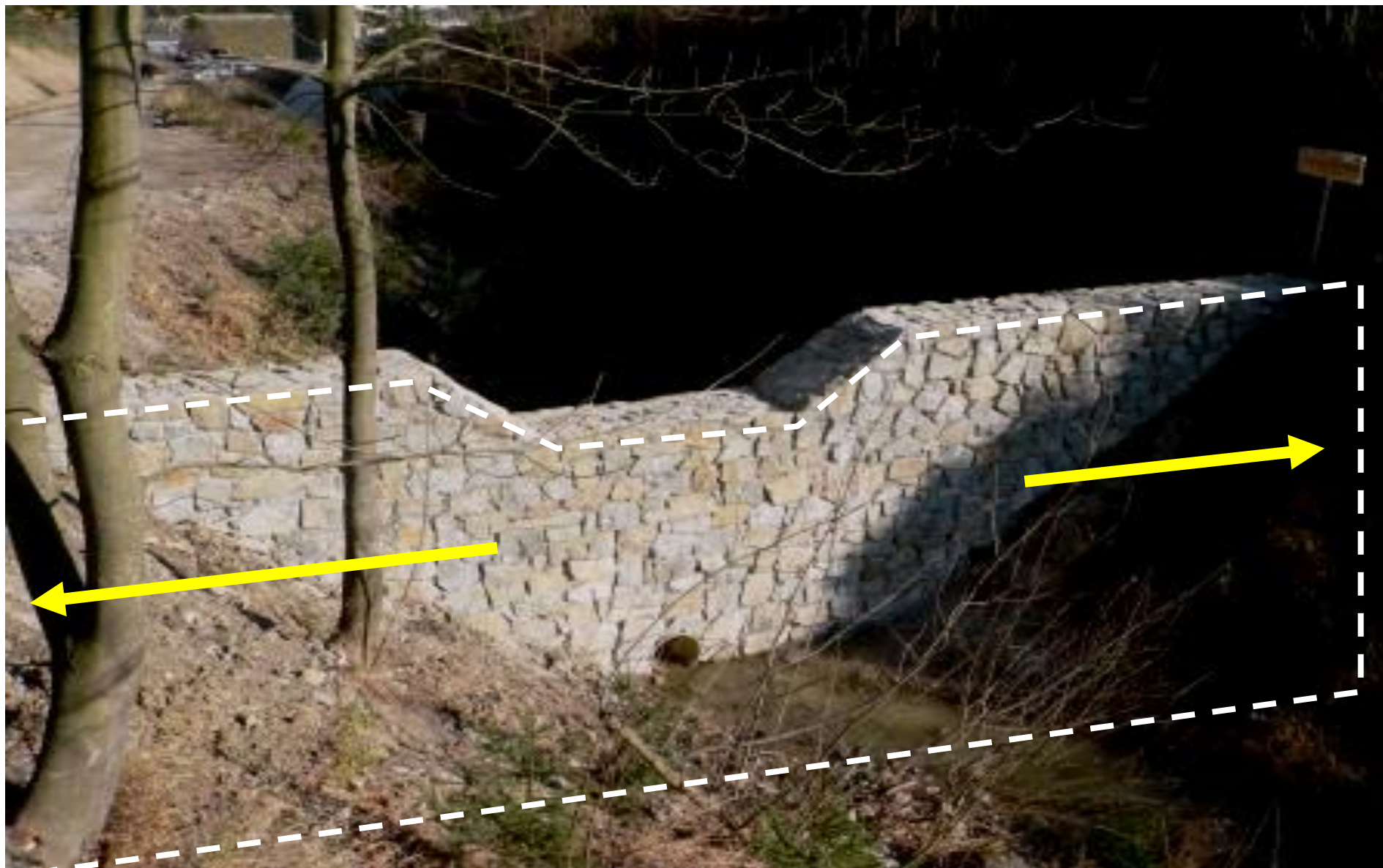
Stabilizácia krídiel a poloha prietochného prepadu

Ukotvenie kontrukcie (krídiel) do rastlého podložia brehov

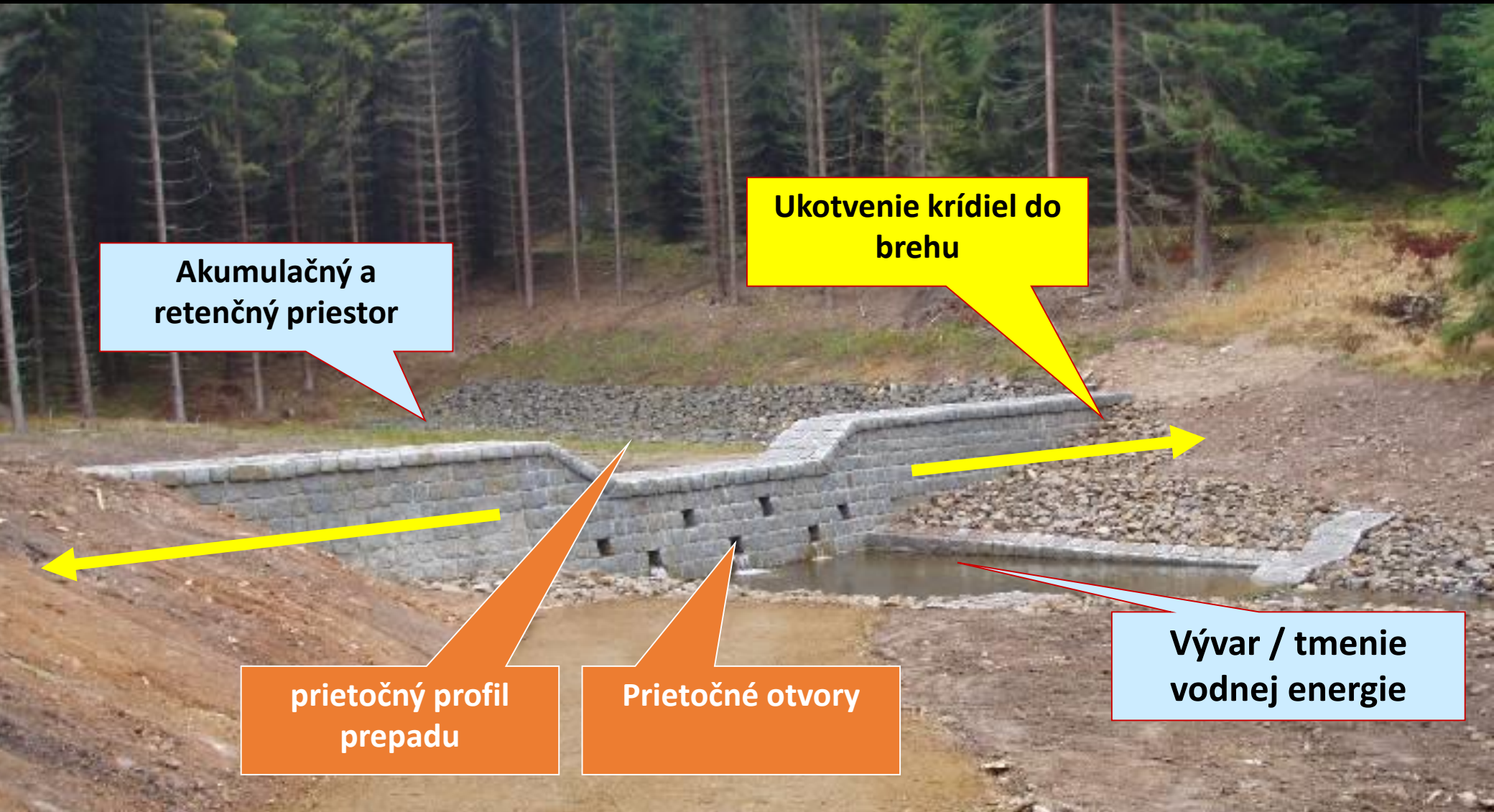

Konštrukcia kamennej prehrádzky je votknutá do (spodných) základov a (bočných) svahov

Konštrukcie prehrádzok musia byť masívne a stabilné a ukotvené do brehov

Akumulačný a retenčný priestor

Ukotvenie krídiel do brehu

prietochný profil prepadu

Prietochné otvory

Vývar / tmenie vodnej energie

Konštrukčné prvky funkčnej prehrádzky

Pozor

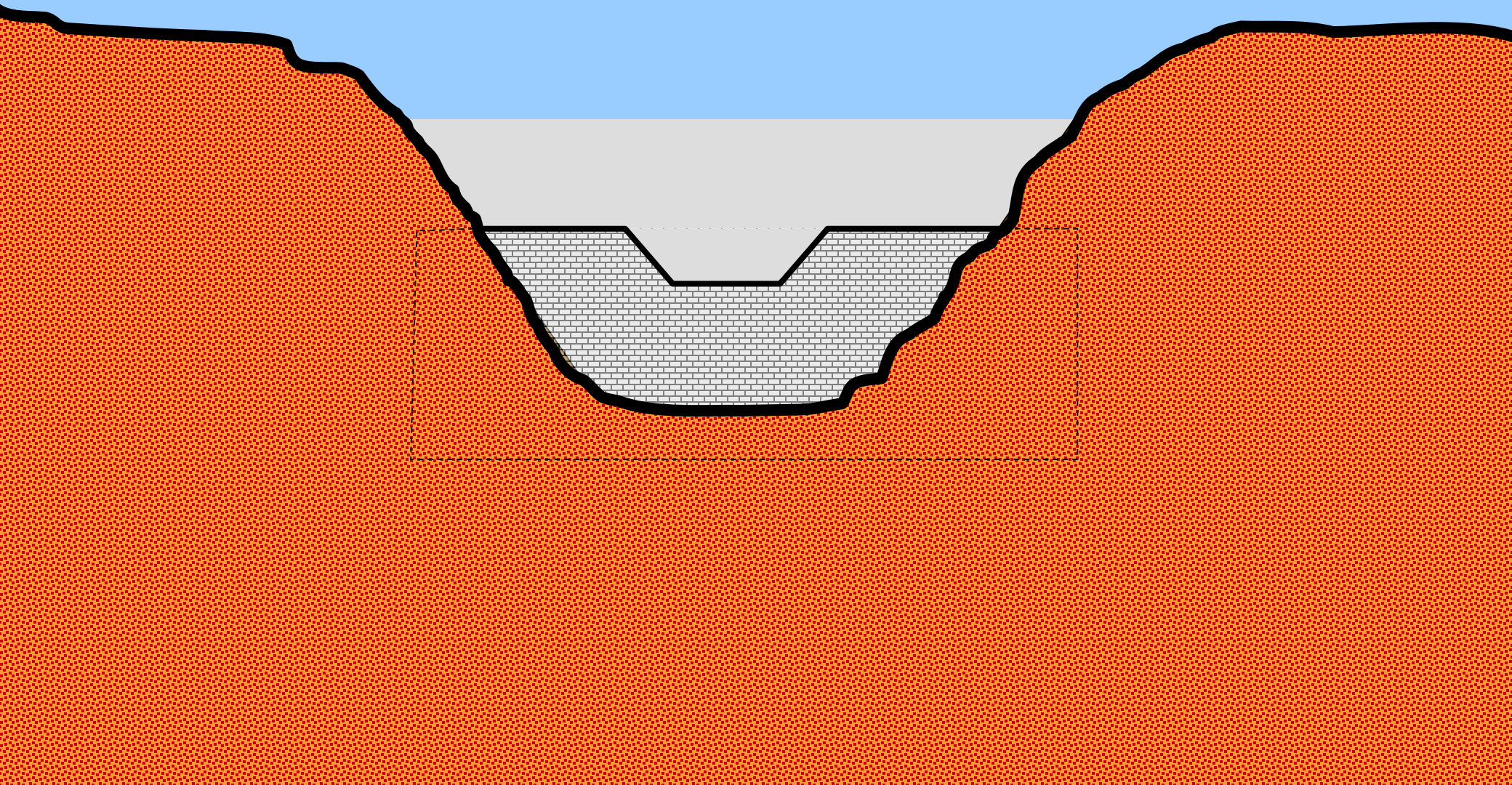
**Konštrukcia prehrádzky
musí byť stabilná, masívna
a trvácá**

Konštrukcie prehrádzok musia byť masívne a stabilné

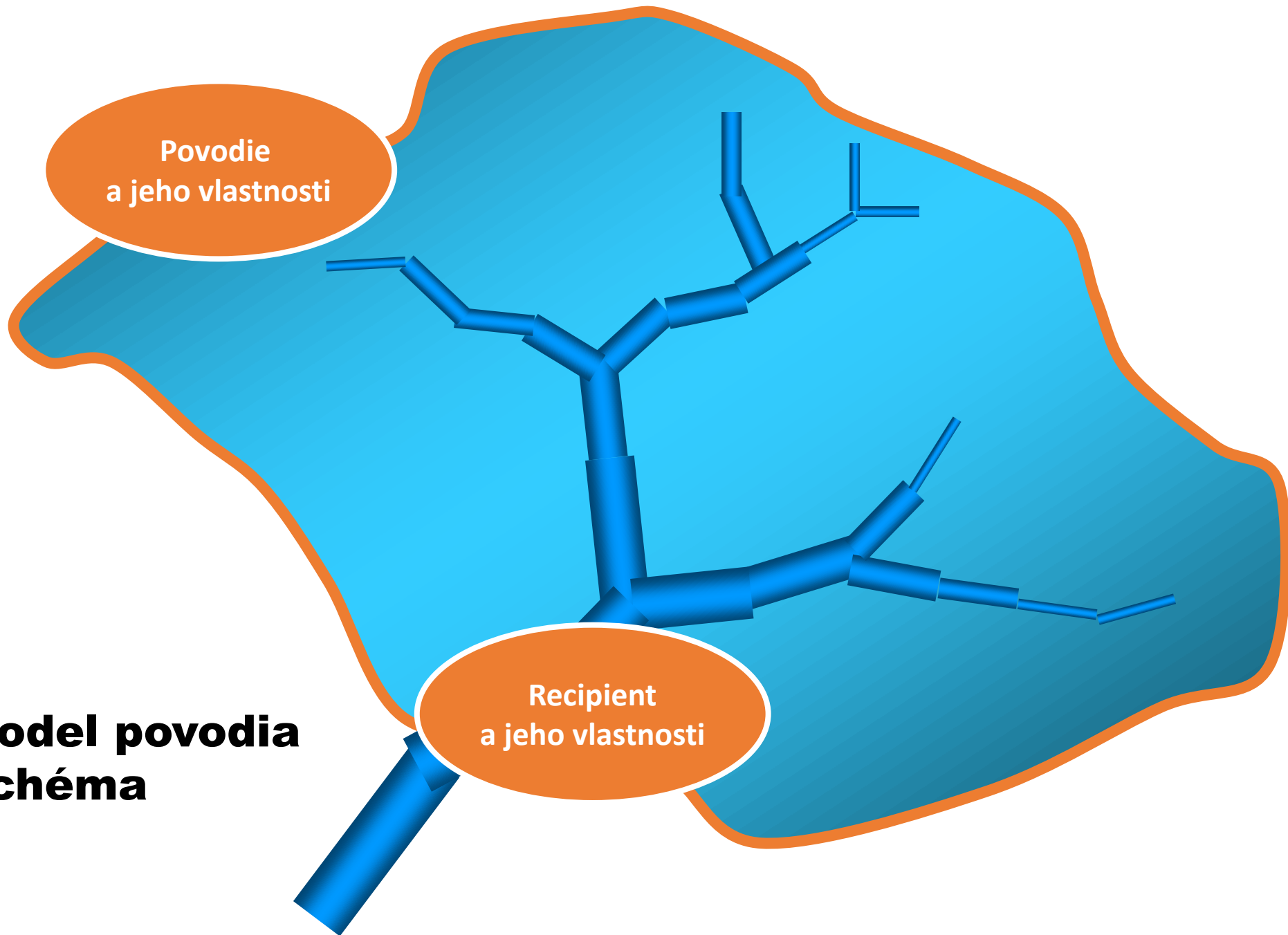

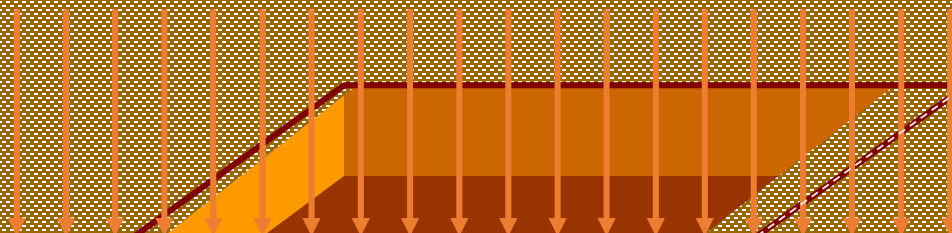
Hotovo

Model povodia Schéma

Odtokové množstvo
 l/s alebo m^3/s

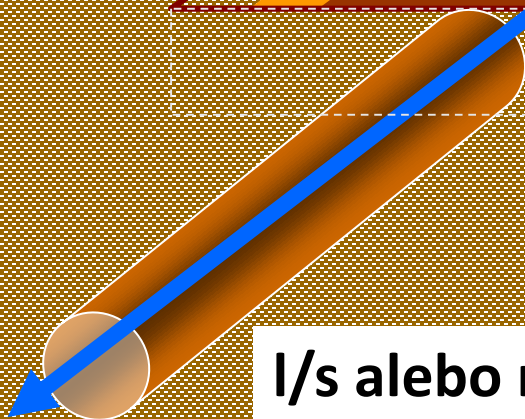

Intenzita zrážok x plocha

$$l/s/ha \times ha = l/s \text{ alebo } m^3/s$$

retencia povodia
a „zachytená voda“

l/s alebo m^3/s

Členitosť riečneho toku

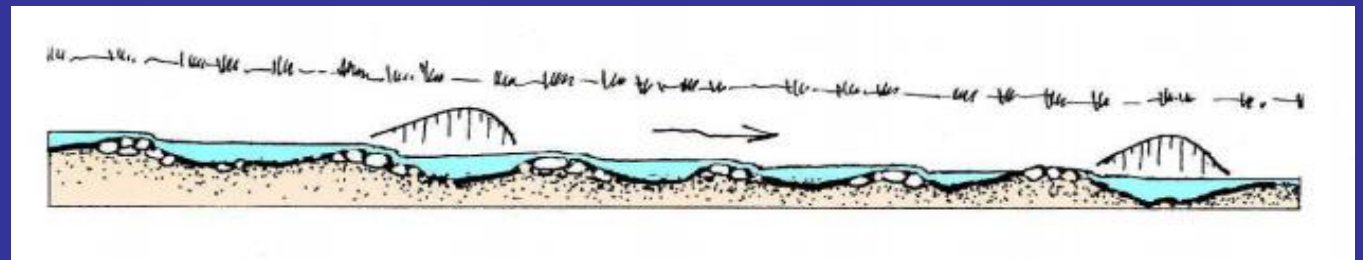
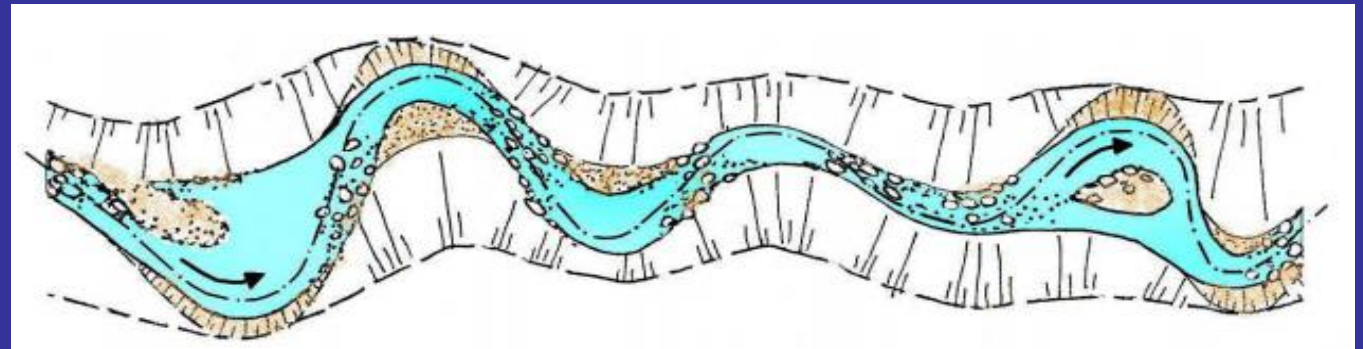
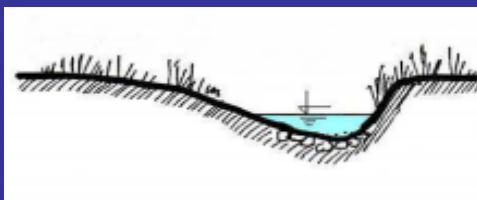
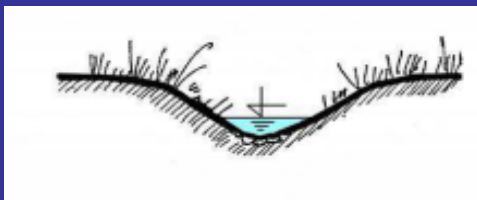
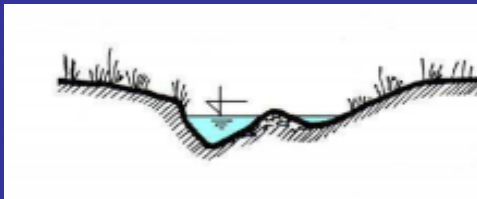
Členitosť – situácia / pôdorys trasy

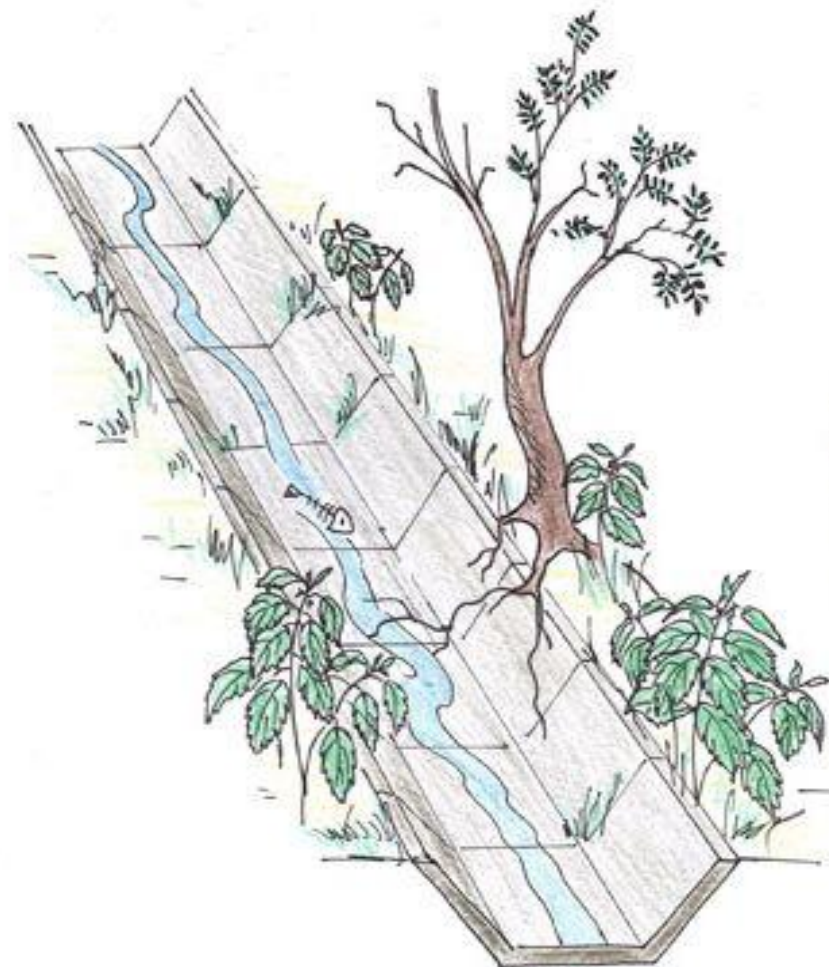
Tvar koryta, tvar brehov

Členitosť koryta v pozdĺžnom profile sklon, hĺbky, rýchlosti

Členitosť priečného rezu

Tvary brehov a šírky koryta

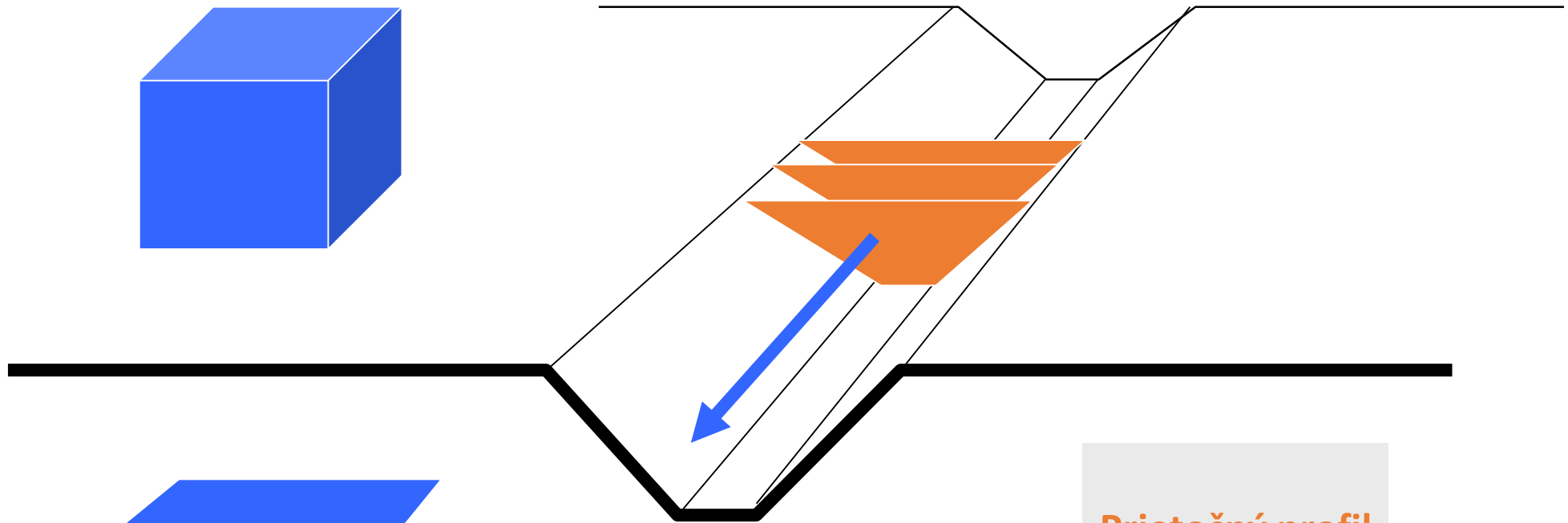
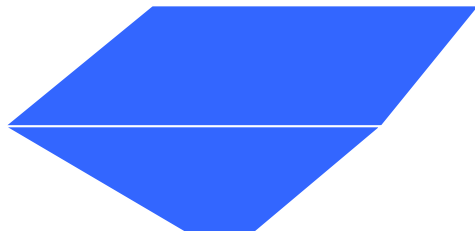
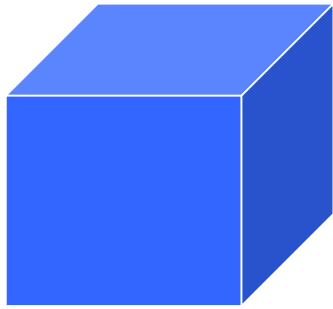

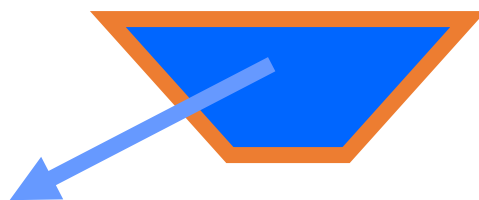
Porovnanie ekologického = hydrobiologického efektu úpravy tokov

Prietočný lichobežníkový profil

Objem vody
L - m³

Prietočný profil
m²
Rýchlosť prúdu
m/s

Kapacita priečného profilu koryta

$$Q = F \cdot v$$

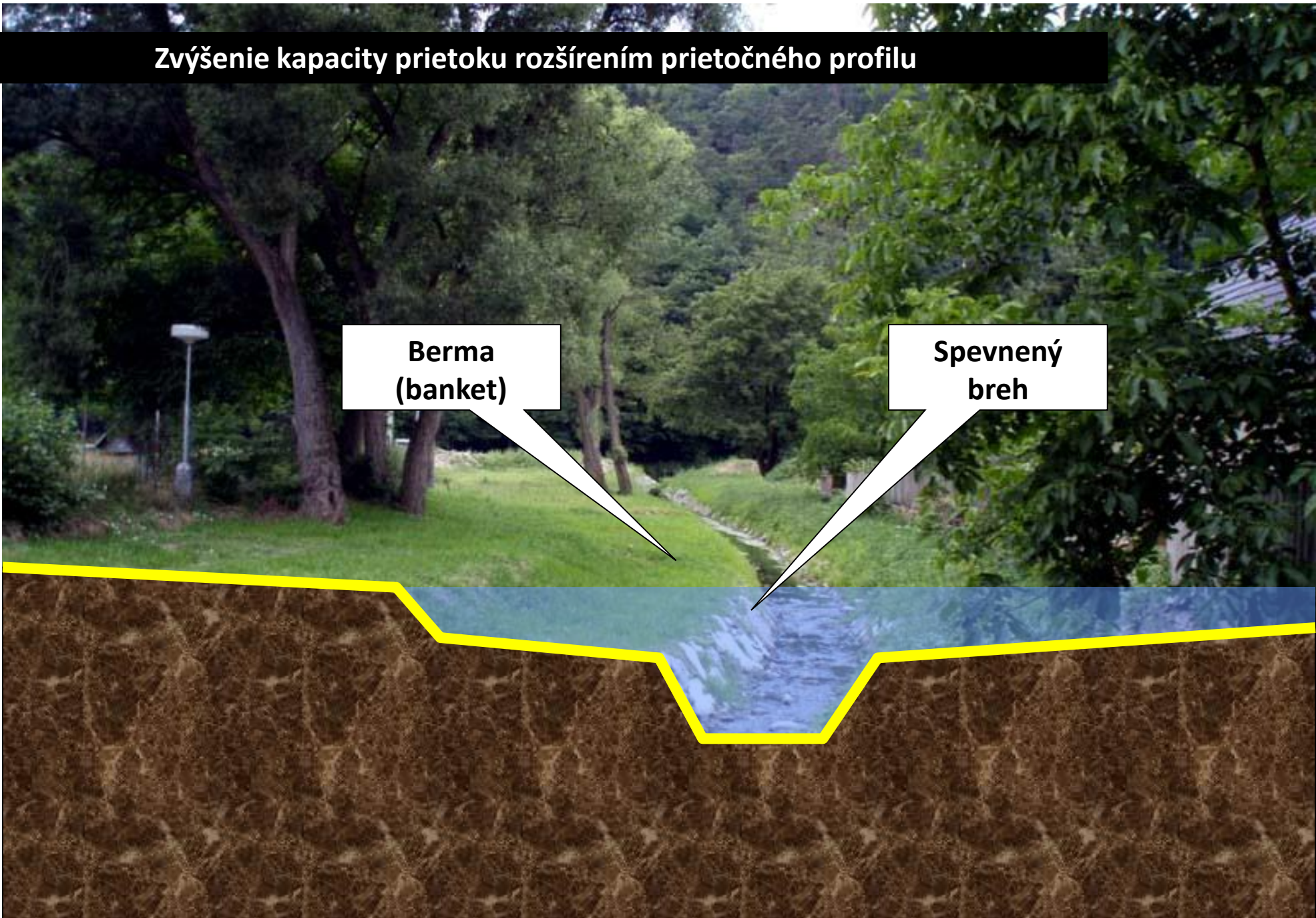
prietok = plochy profilu \times rýchlosť prúdenia vody

$$m^3/s$$

Úprava brehov (svahov) koryta

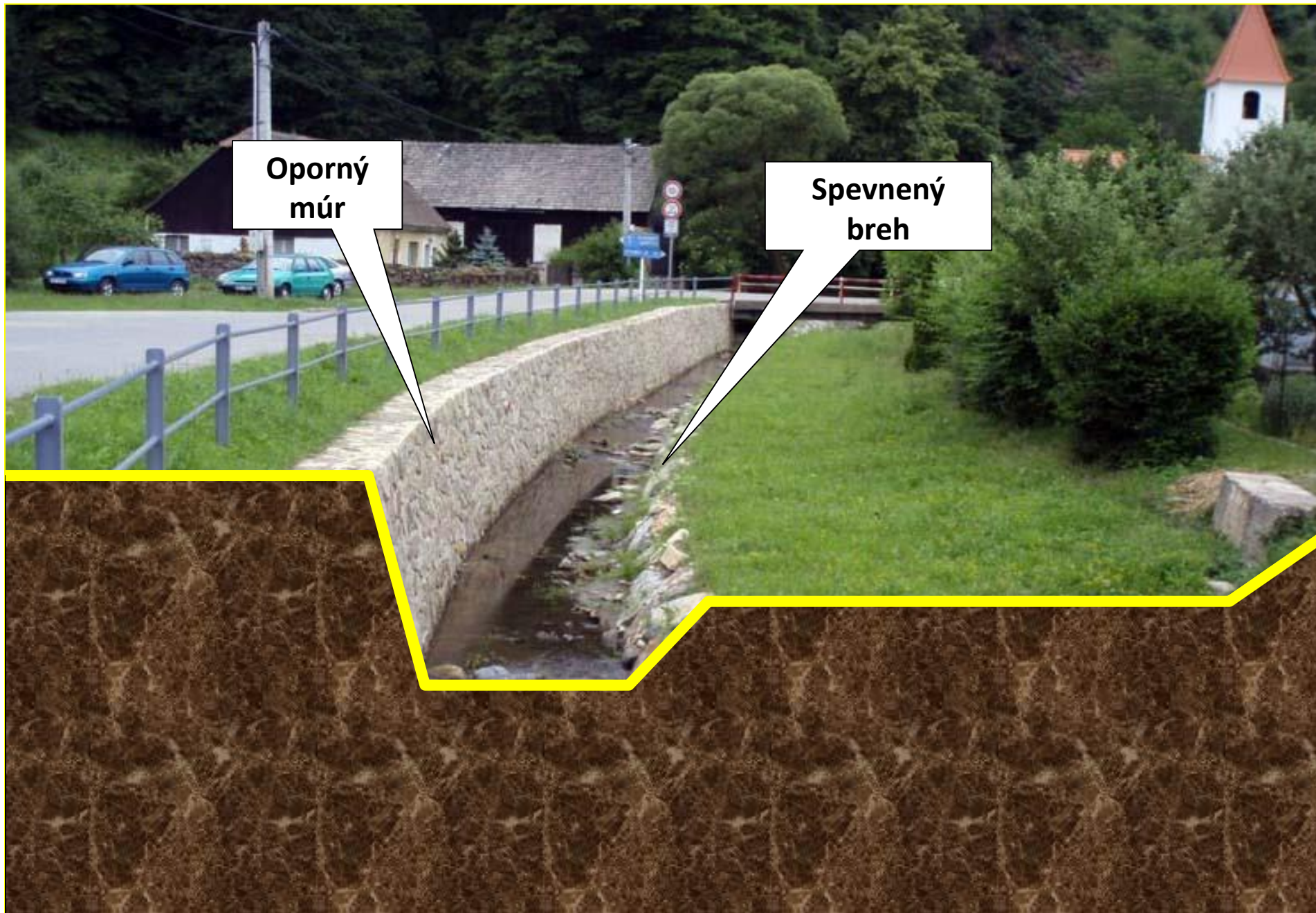

Zvýšenie kapacity prietoku rozšírením prietočného profilu

**Oporný
múr**

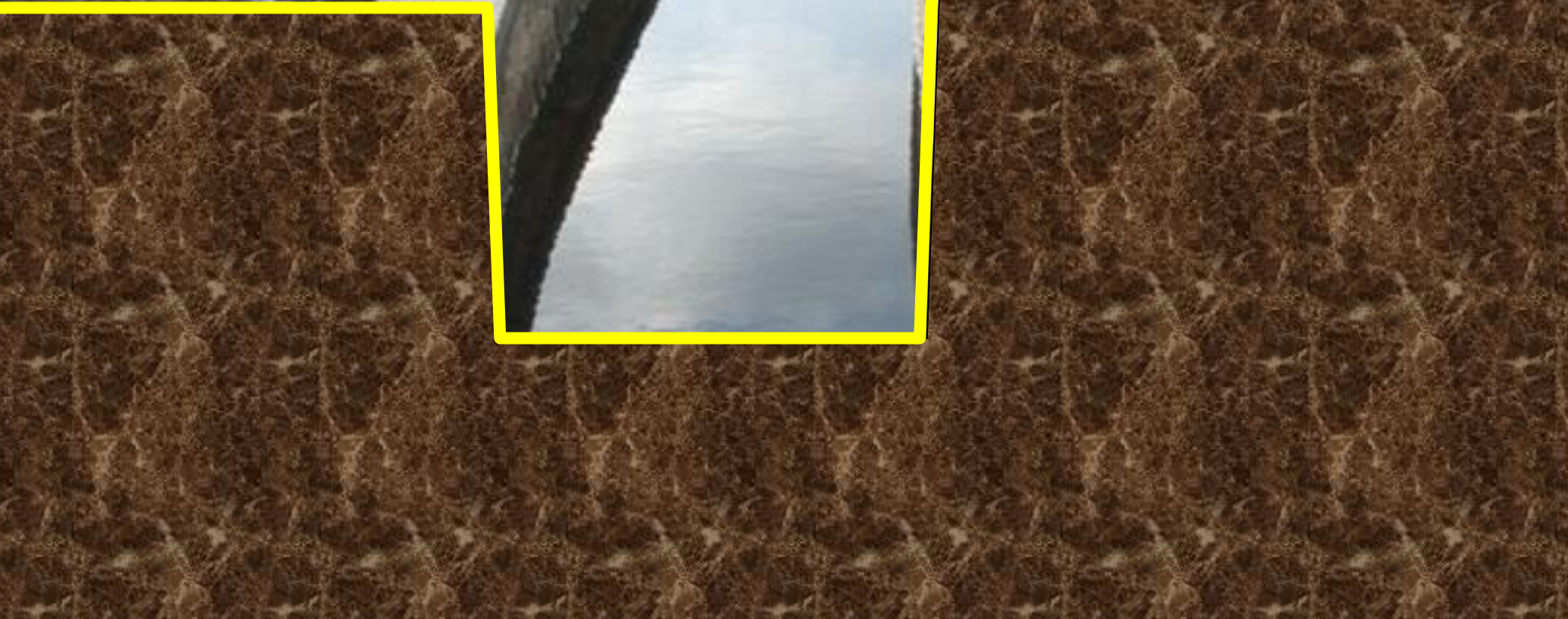
**Spevnený
breh**

Oporný
múr

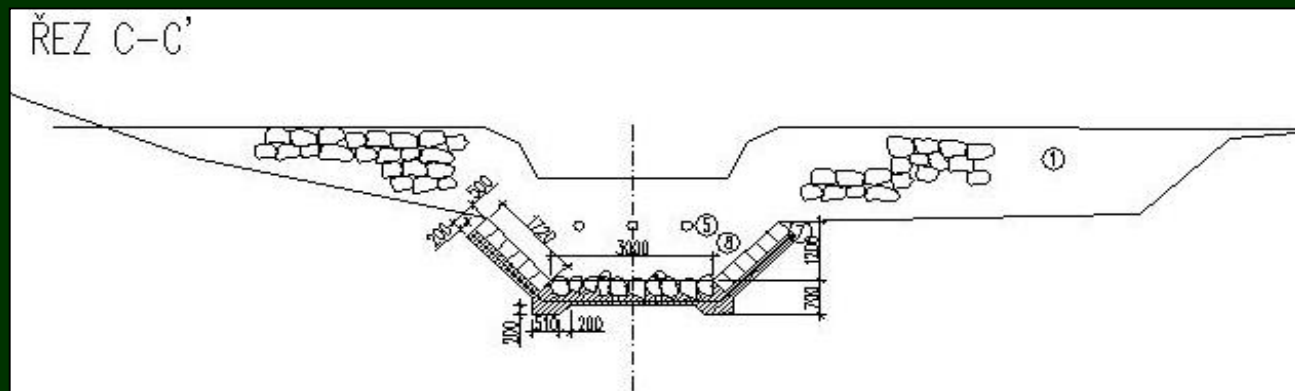
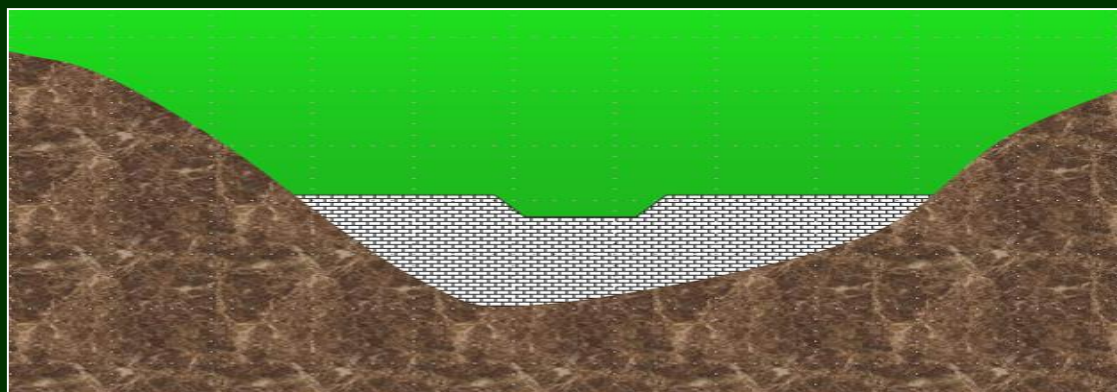
Spôsoby interpretácie krajinných prvkov

Situovanie
umiestnenie
lokalizácia

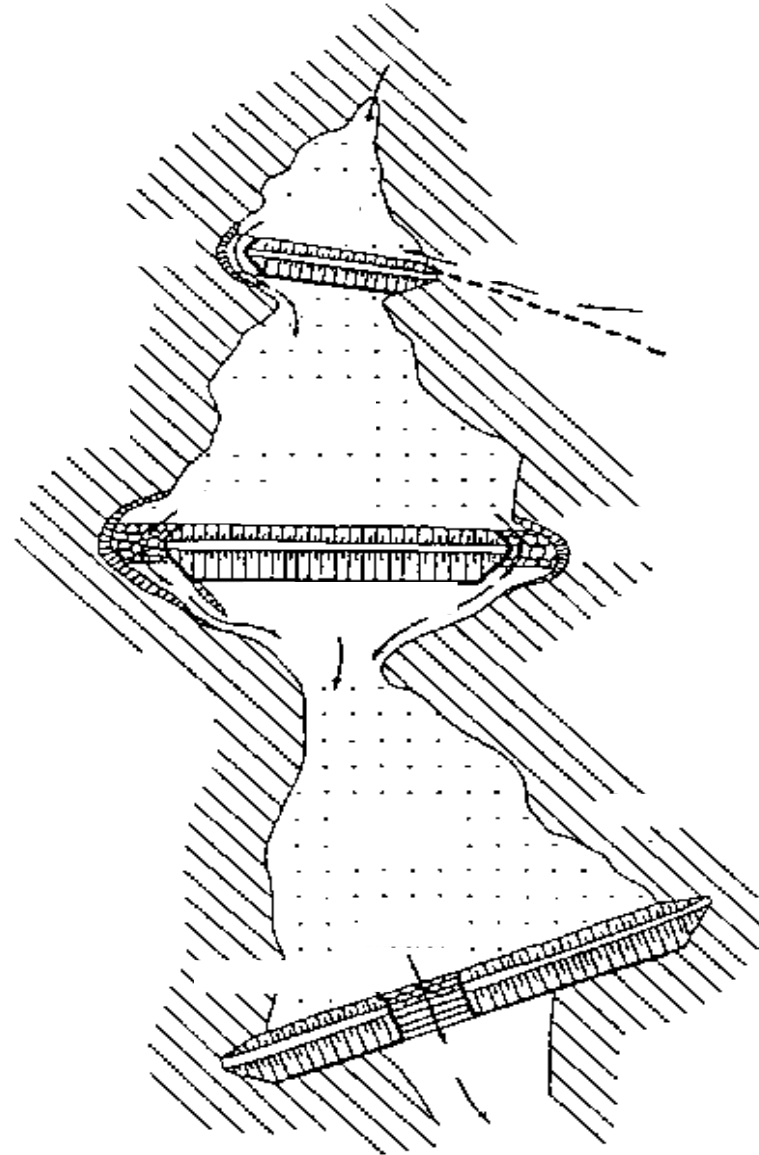
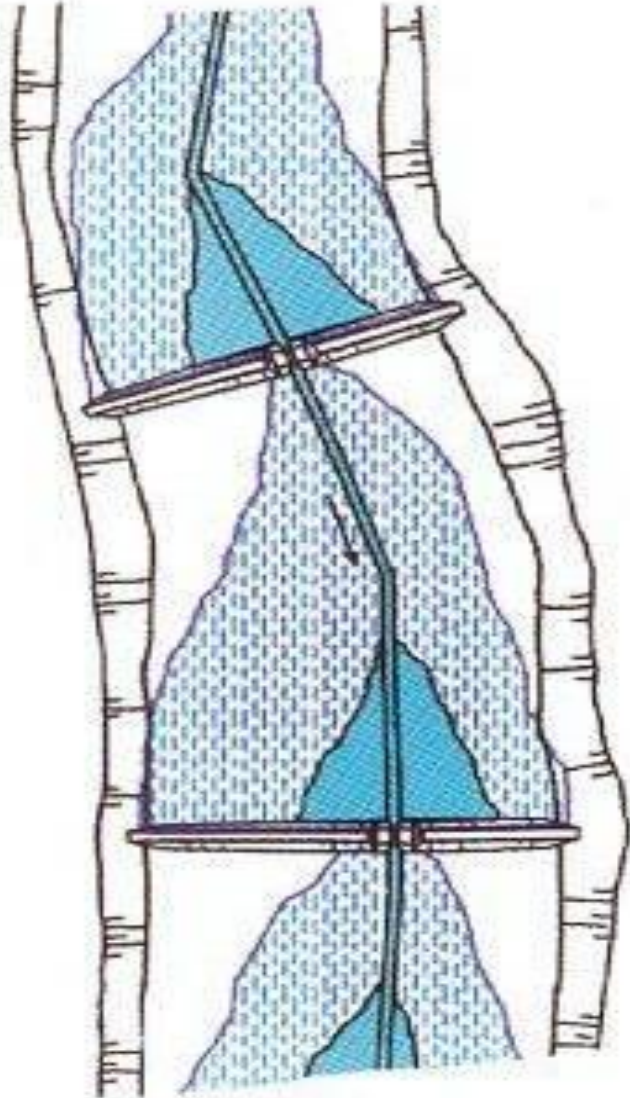
Fotografické
zobrazenie

Schéma
škica
kresba

Realizačný
Výkres

Ukážka výkresov funkcie a konštrukcie Hrádzí / hrádzok / prehrádzok

„protipovodňové“ opatrenia

MAPA č.23 - Návrhy komplexných opatrení v k.ú. ČIERNY BALOG

Historické krajinné štruktúry

Historické krajinné štruktúry

Súčasný protipovodňový objekty - prehrážky

Prehrážka existujúca

Protipovodňové návrhy vyplývajúce z územného plánu

Polder ÚP

Komplexné opatrenia využitia zeme

Les

Poľnohospodárska pôda

Zastavané územia

Hranica mikropovodia

Návrh významných objektov s polyfunkčným účinkom

Navrhované objekty - hrádza/polder/polyfunkčná prehrážka

Ostatné odporúčané objekty

Skupina opatrení v poľnohospodárskej krajine zelená infraštruktúra

Stabilizácia erózných rýh

Rozsah opatrení

Navrhované vegetačné prvky

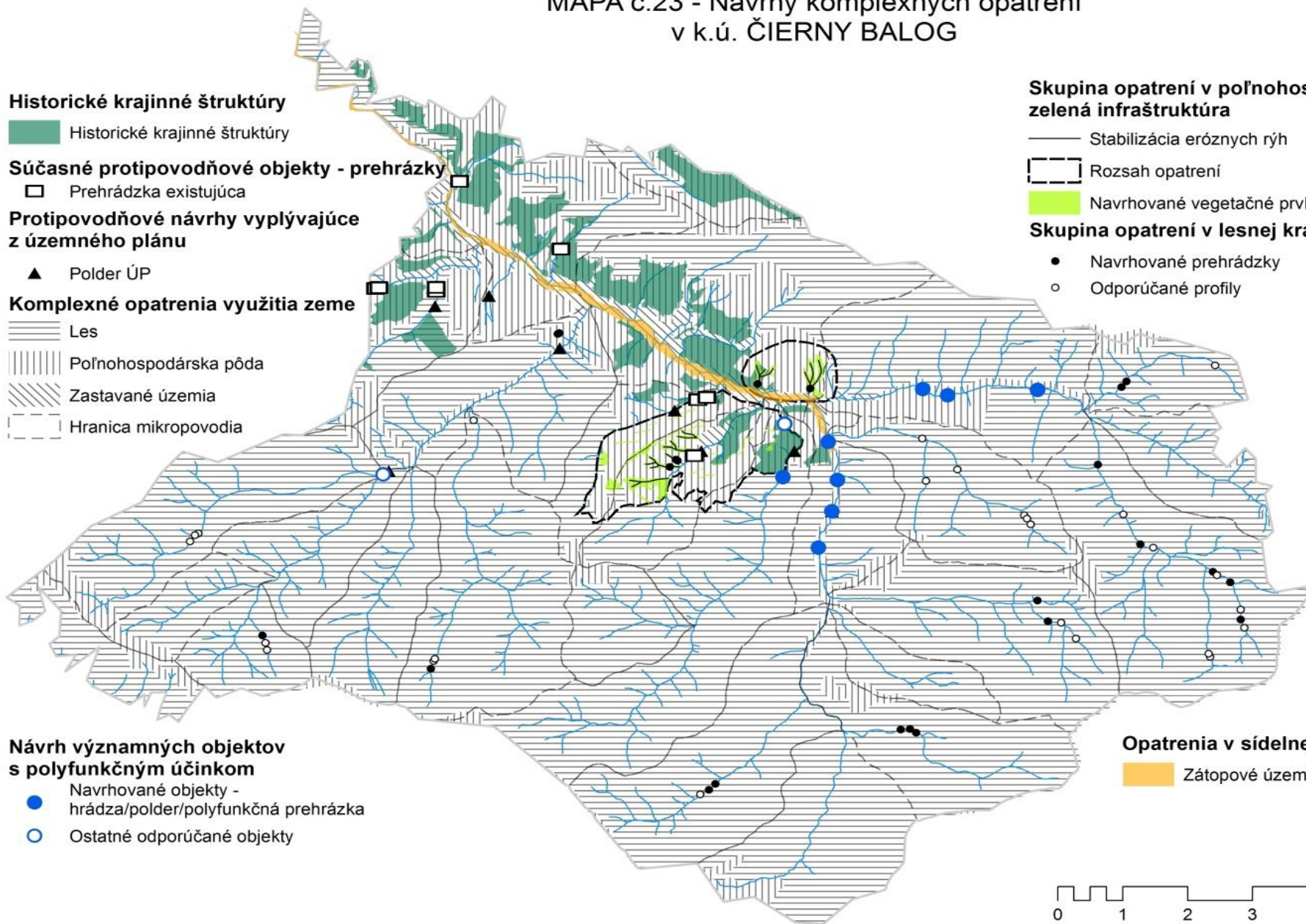
Skupina opatrení v lesnej krajine

Navrhované prehrážky

Odporúčané profily

Opatrenia v sídelnej krajine

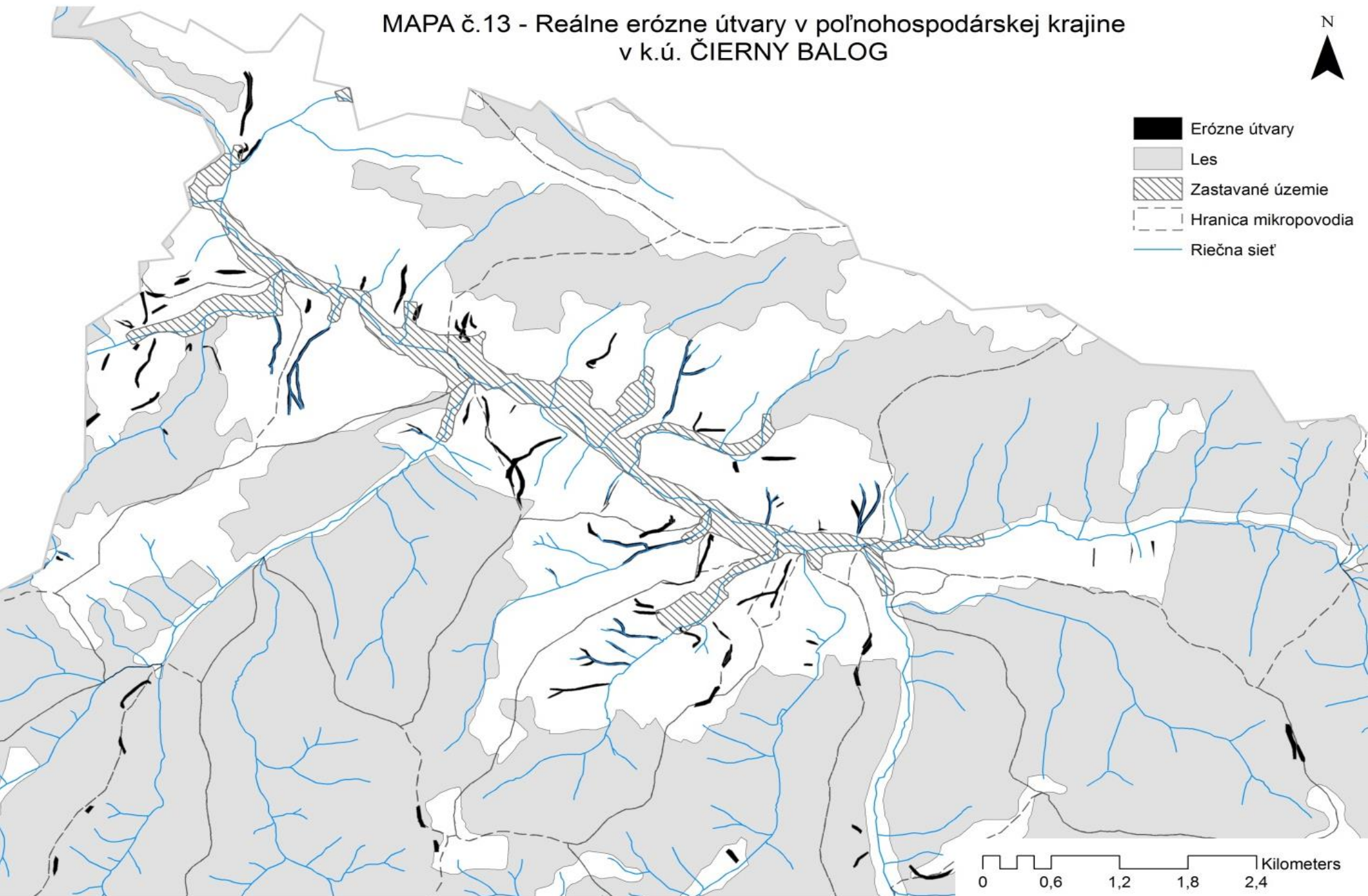
Zátopové územie pri Q100

MAPA č.13 - Reálne erózne útvary v poľnohospodárskej krajine
v k.ú. ČIERNY BALOG

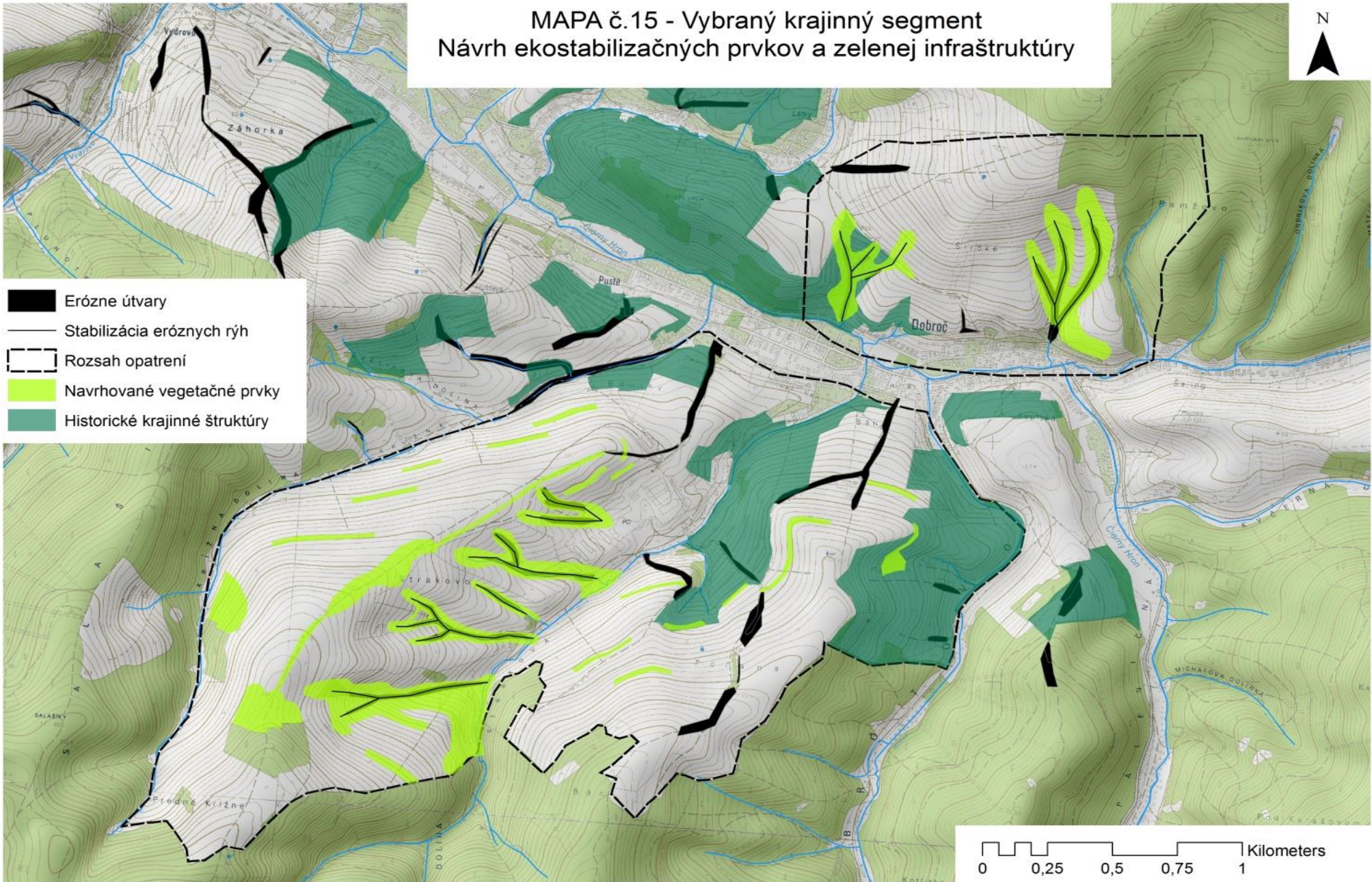

- Erózne útvary
- Les
- Zastavané územie
- Hranica mikropovodia
- Riečna sieť

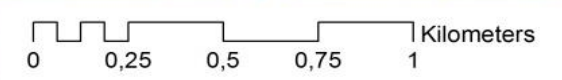

0 0,6 1,2 1,8 2,4 Kilometers

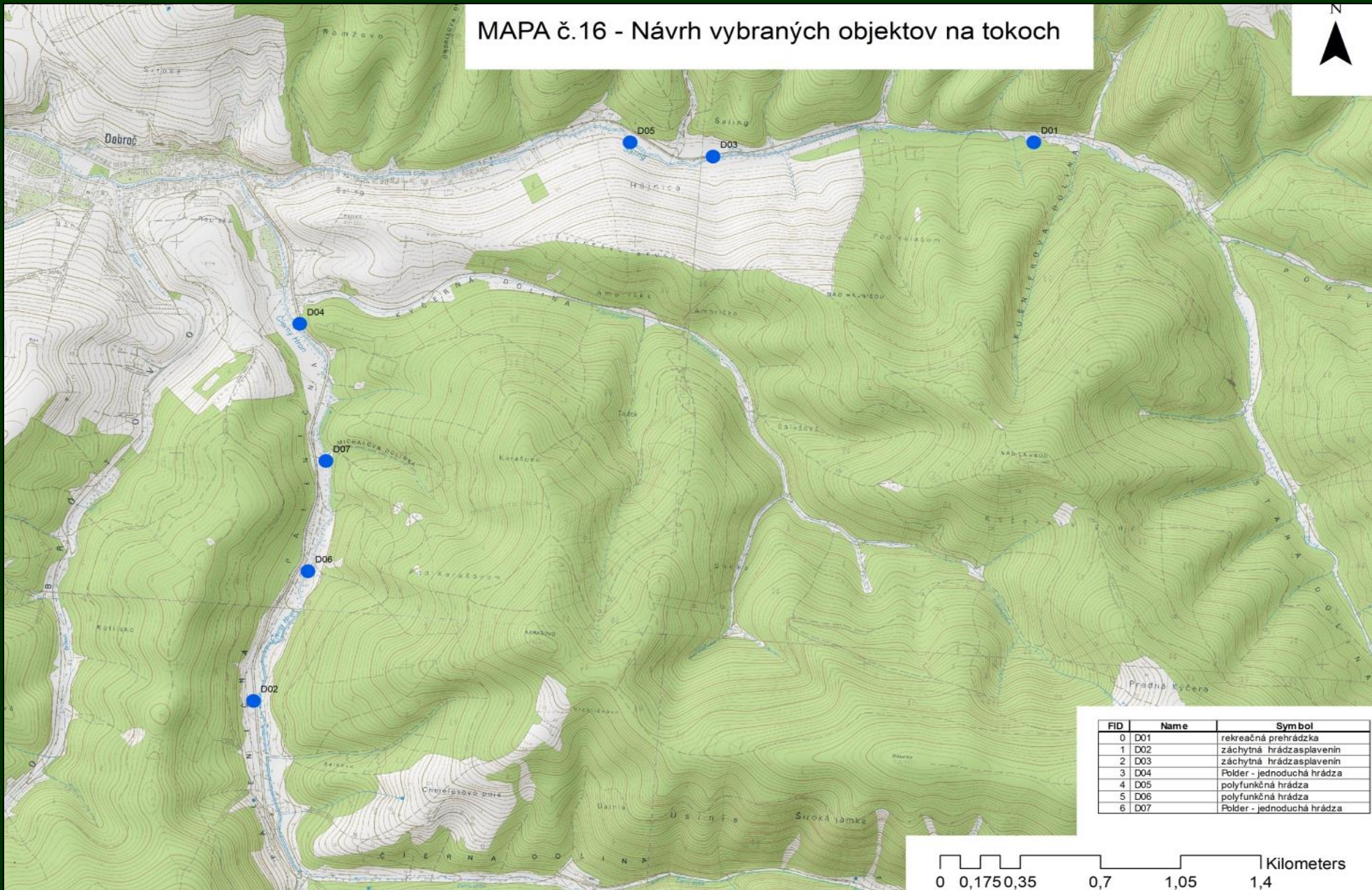
MAPA č.15 - Vybraný krajinný segment Návrh ekostabilizačných prvkov a zelenej infraštruktúry

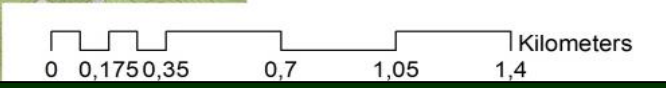
- Erózne útvary
- Stabilizácia erózných rýh
- Rozsah opatrení
- Navrhované vegetačné prvky
- Historické krajinné štruktúry

MAPA č.16 - Návrh vybraných objektů na tocích

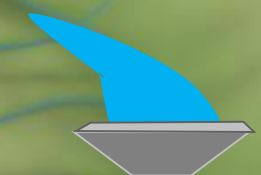

FID	Name	Symbol
0	D01	rekreační přehrázka
1	D02	záchytná hrázaspavenin
2	D03	záchytná hrázaspavenin
3	D04	Polder - jednoduchá hráz
4	D05	polyfunkční hráz
5	D06	polyfunkční hráz
6	D07	Polder - jednoduchá hráz

Poloha objektov – Šaling a Čierny Hron

Prehrádzka

Polder Šaling

Polder Čierny Hron

Prehrádzka

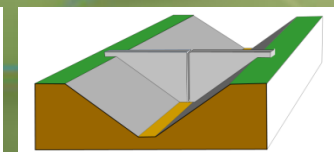
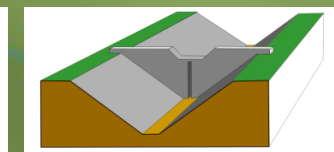
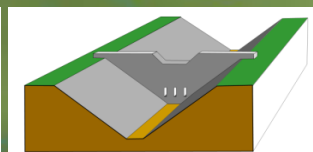
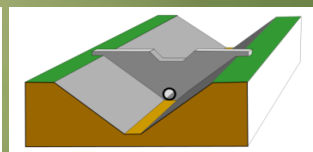
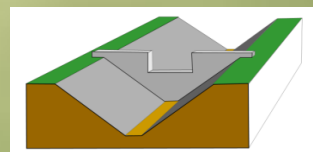
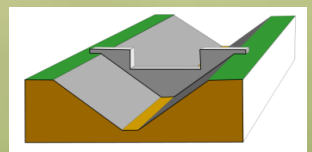
Prehrádzka

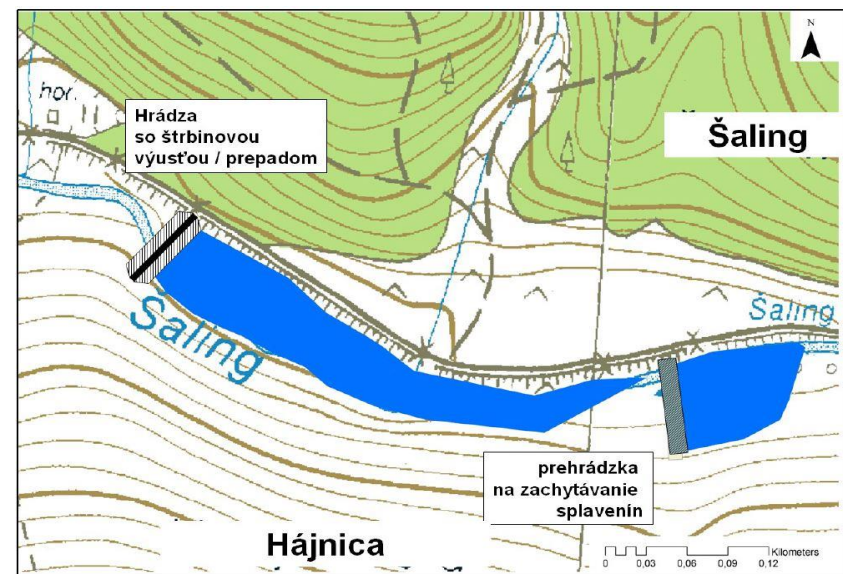
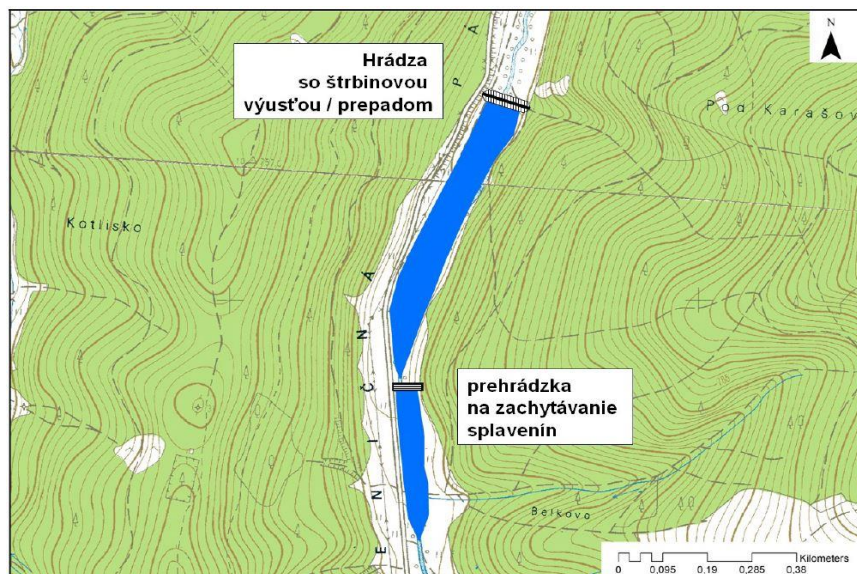
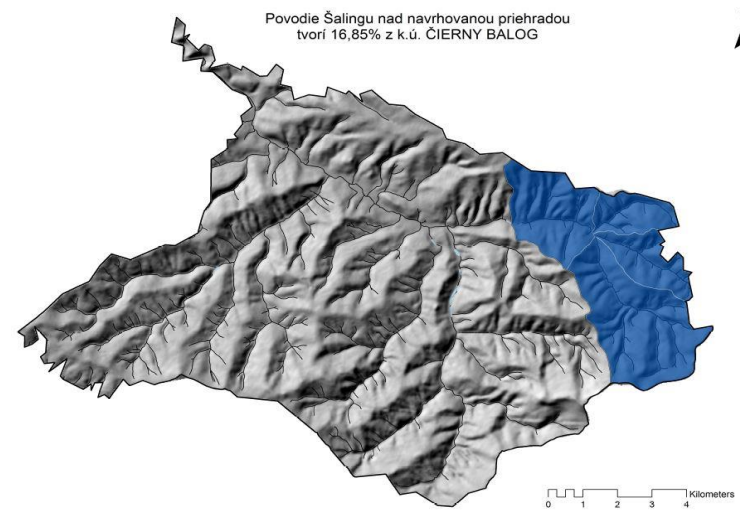
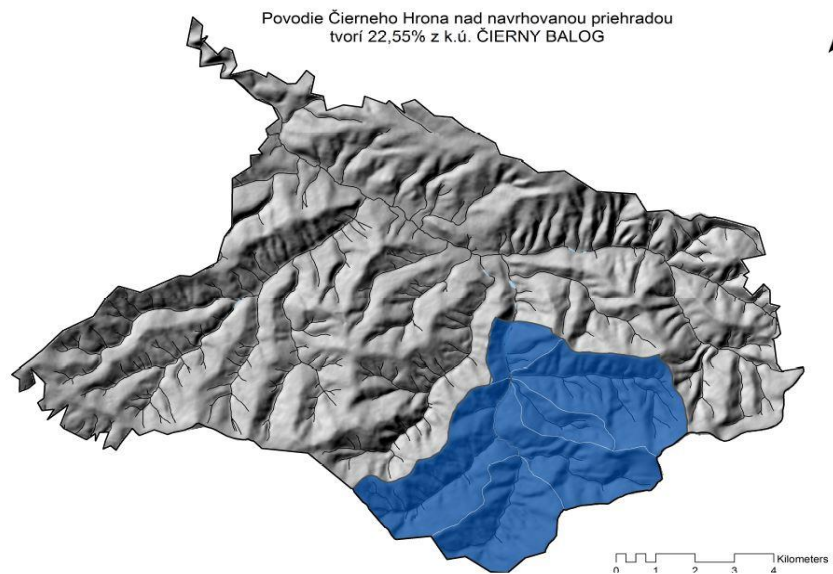

Polder

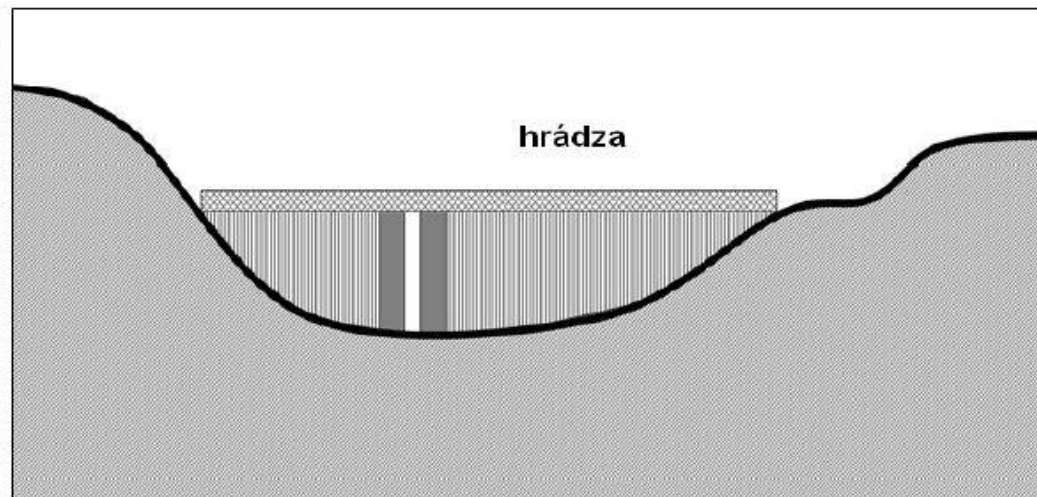
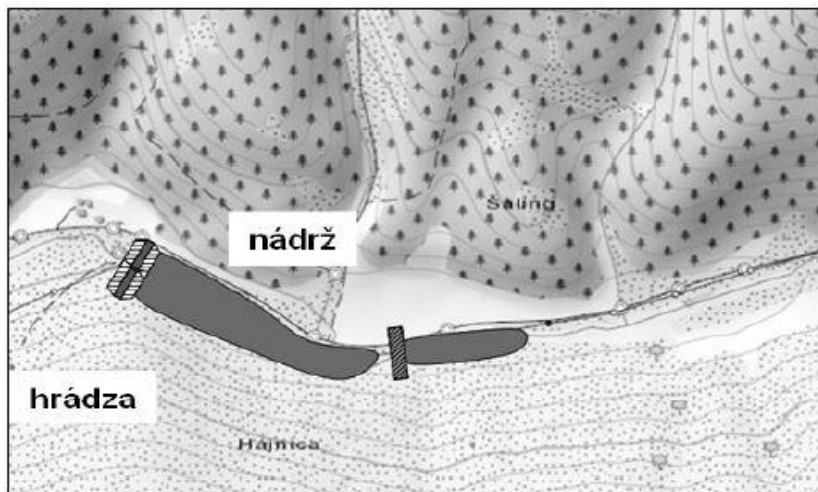
Polder Brôtovo

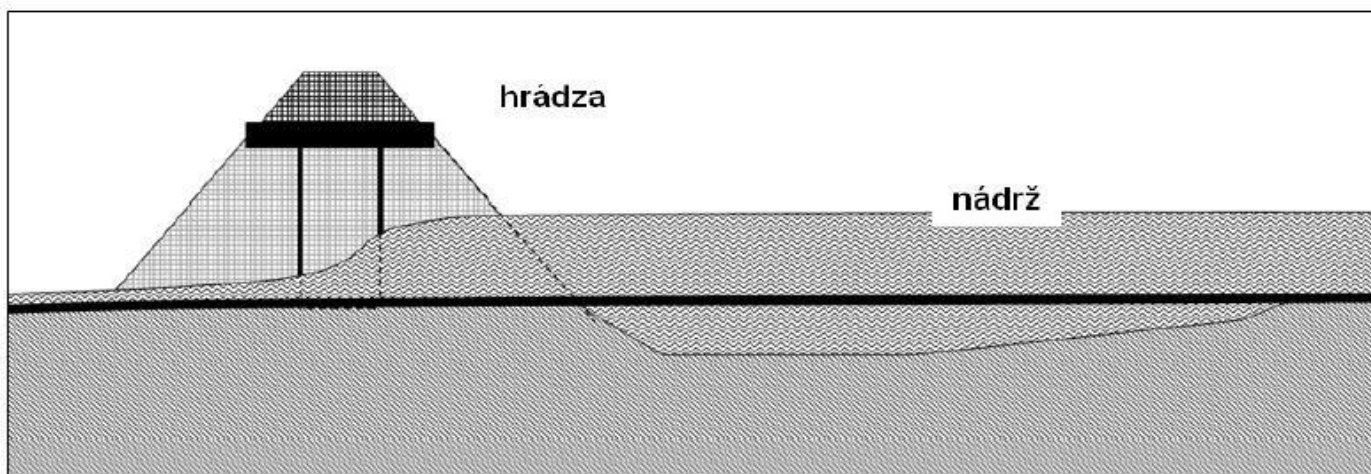

Zjednodušená schéma navrhovaných hrádzí

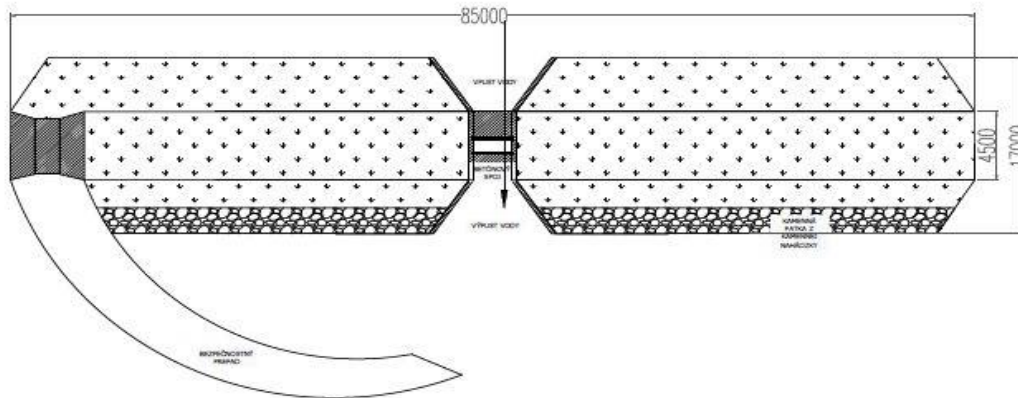
Situácia Priechny rez údolím

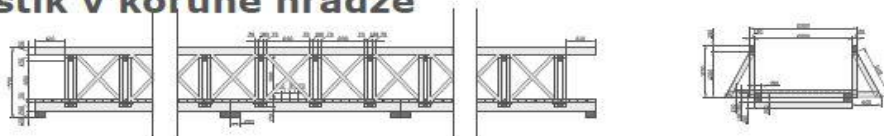
Pozdĺžny rez údolím

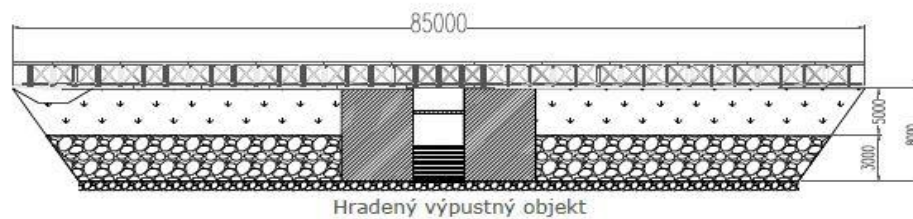
Pôdorys hrádze

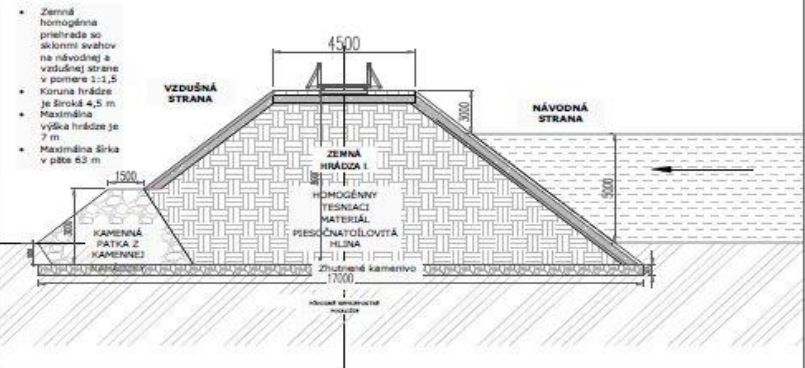
Mostík v korune hrádze

Pohľad na hrádzu poldra

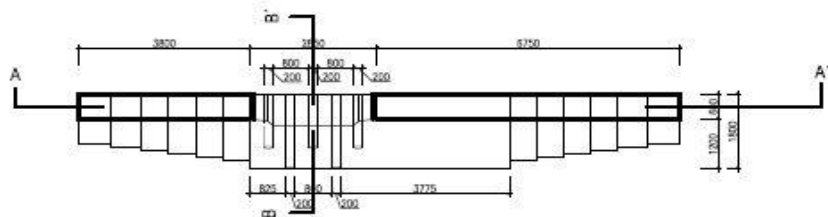

Priečný rez hrádze

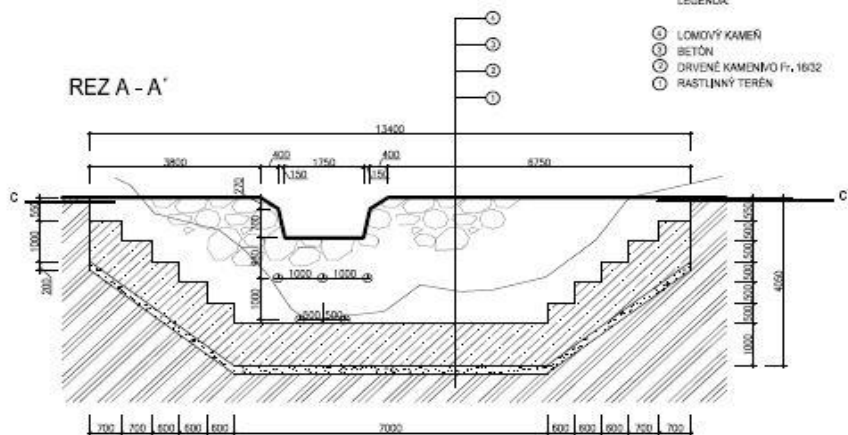

č.20 - Návrh poldra s polyfunkčným účinkom Šaling

PŮDORYS - REZ C-C' (VO VÝŠKE -0.05 m)

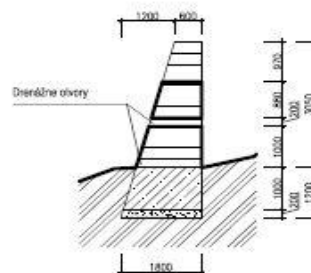
REZ A-A'

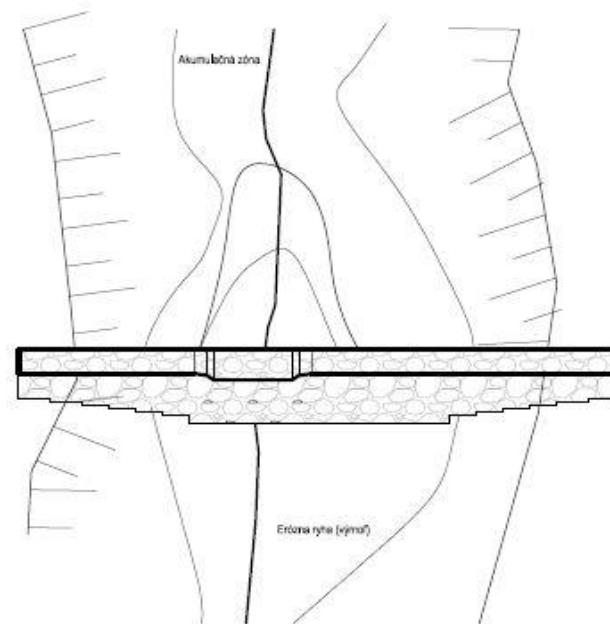
LEGENDA:

- ① LOMIVÝ KAMER
- ② BETÓN
- ③ DRVENÉ KAMENNÝ F. 1632
- ④ RASTLINNÝ TERÉN

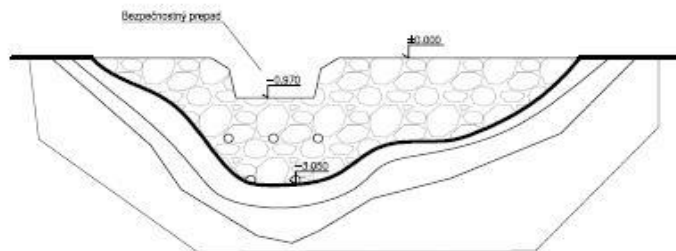
REZ B-B'

SITUÁCIA OSADENIA PREHRÁZKY

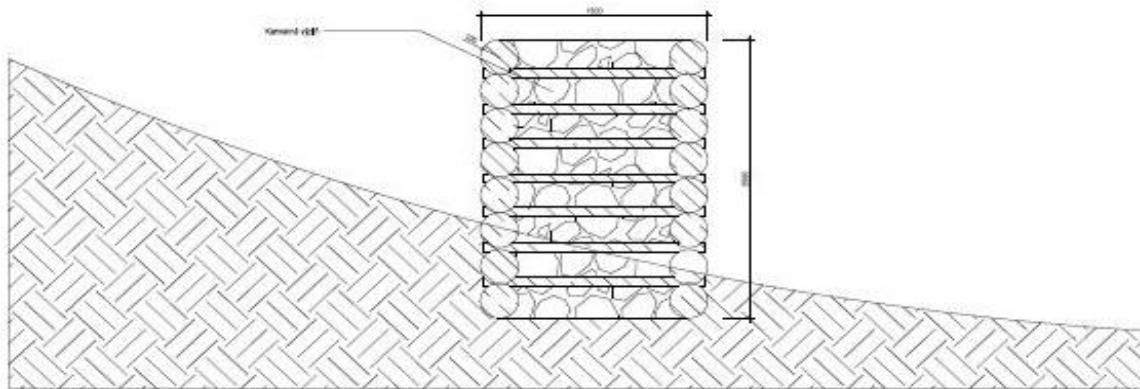
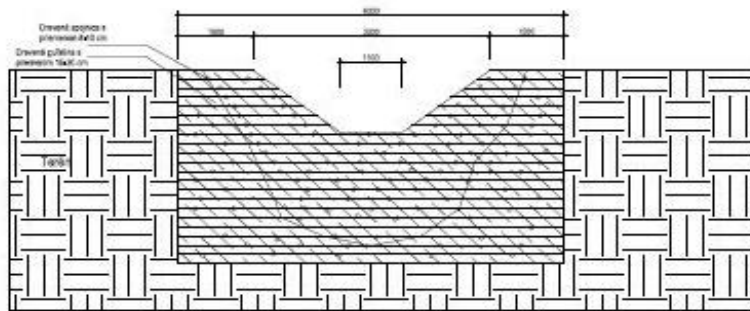
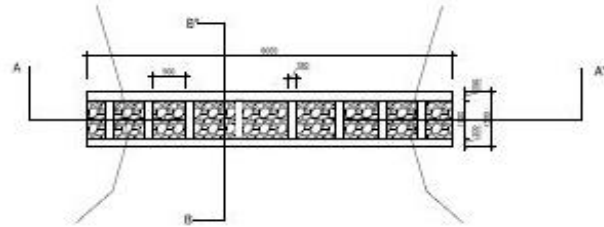

ČELNÝ POHĽAD

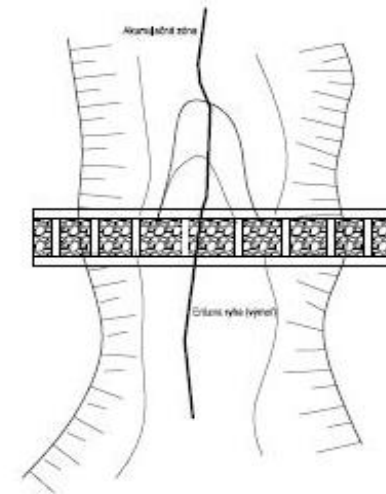

č.17 - Vzorový výkres kamennej prehrádzky

Drevo - kamenná prehrádzka

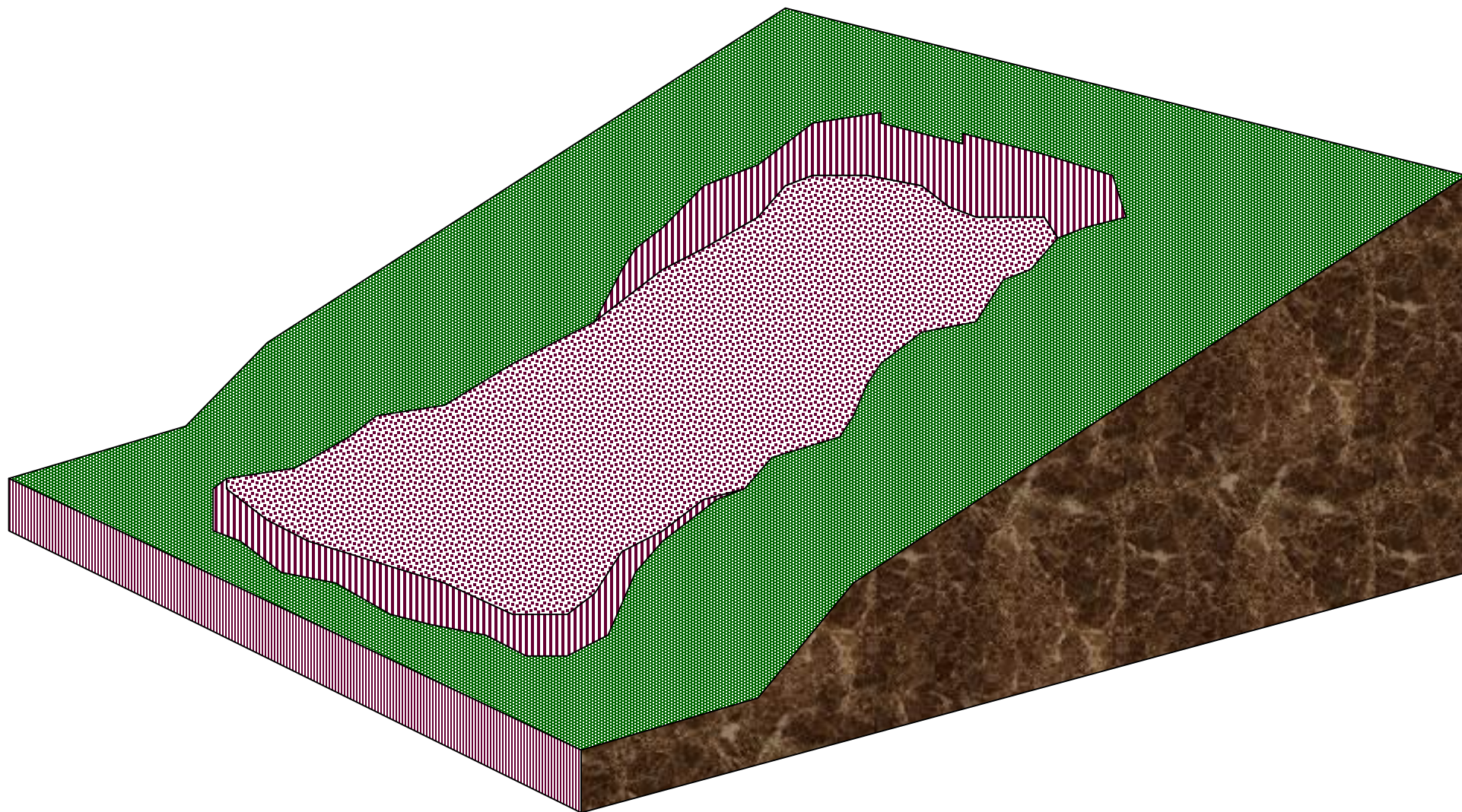
SITUÁCIA OSADENIA PREHRÁZKY

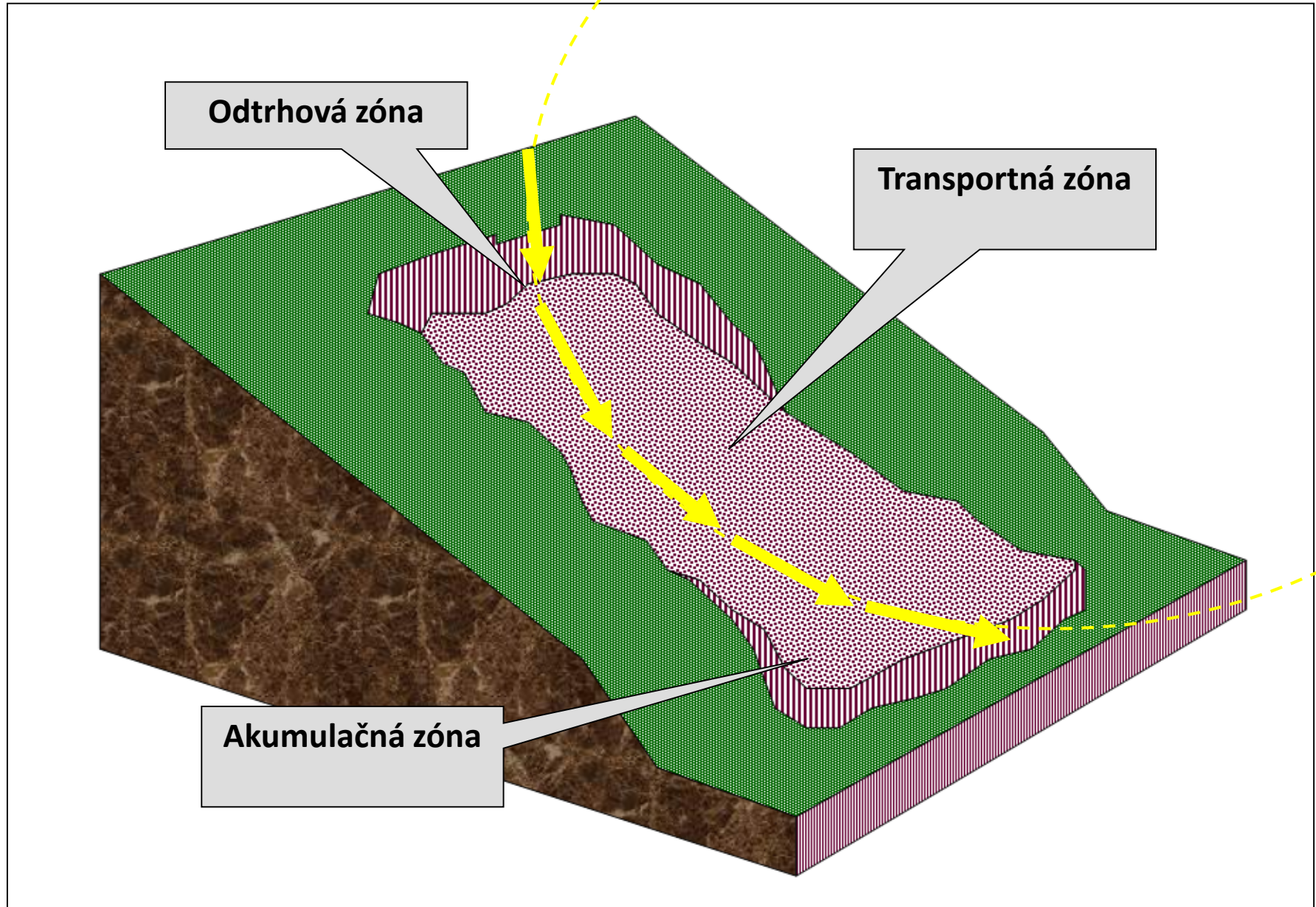
zosuvy

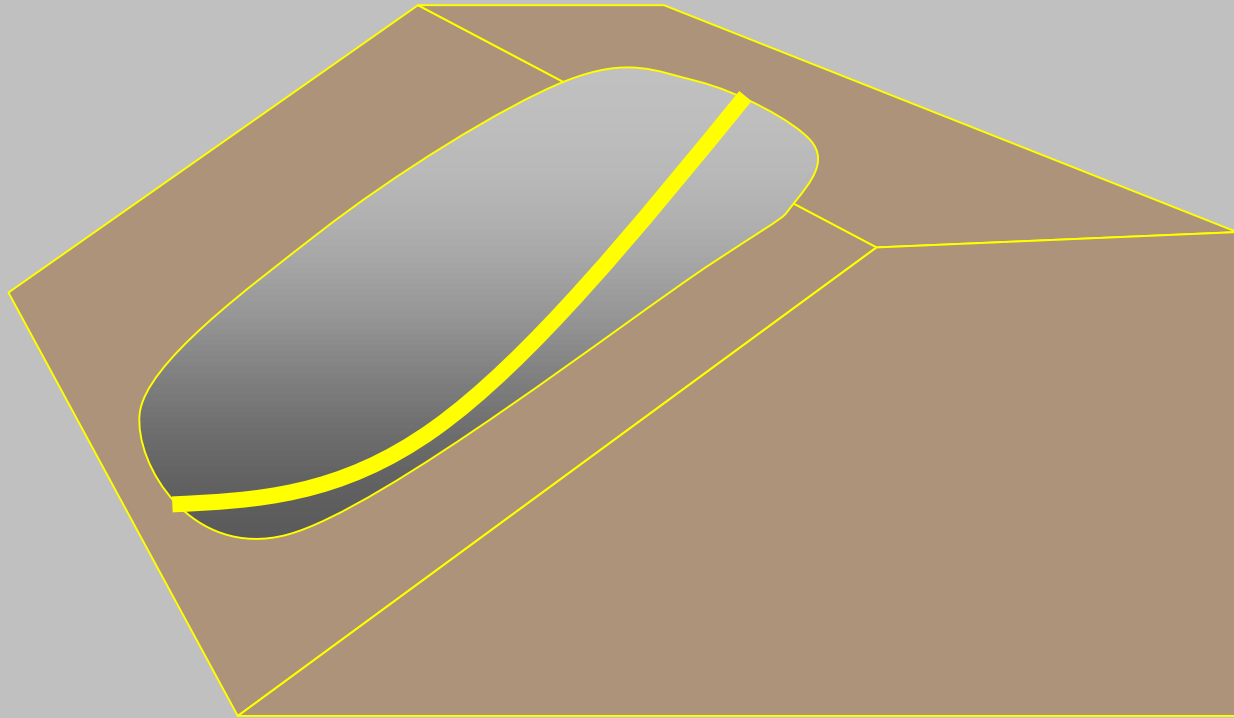
Schéma zosuvu

Mapovanie zosuvov : základná terminológia

Šmyková plocha zosuvu

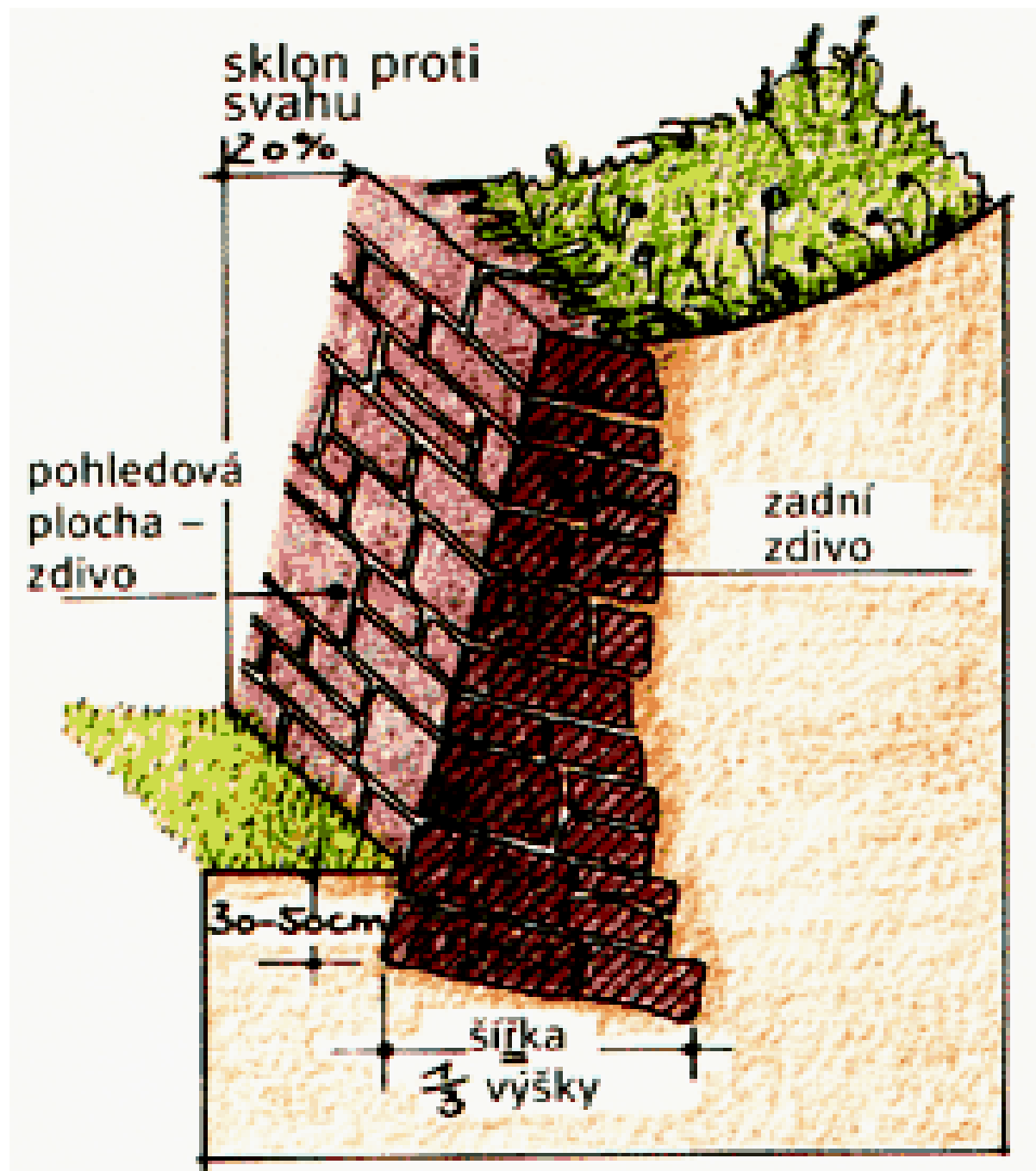
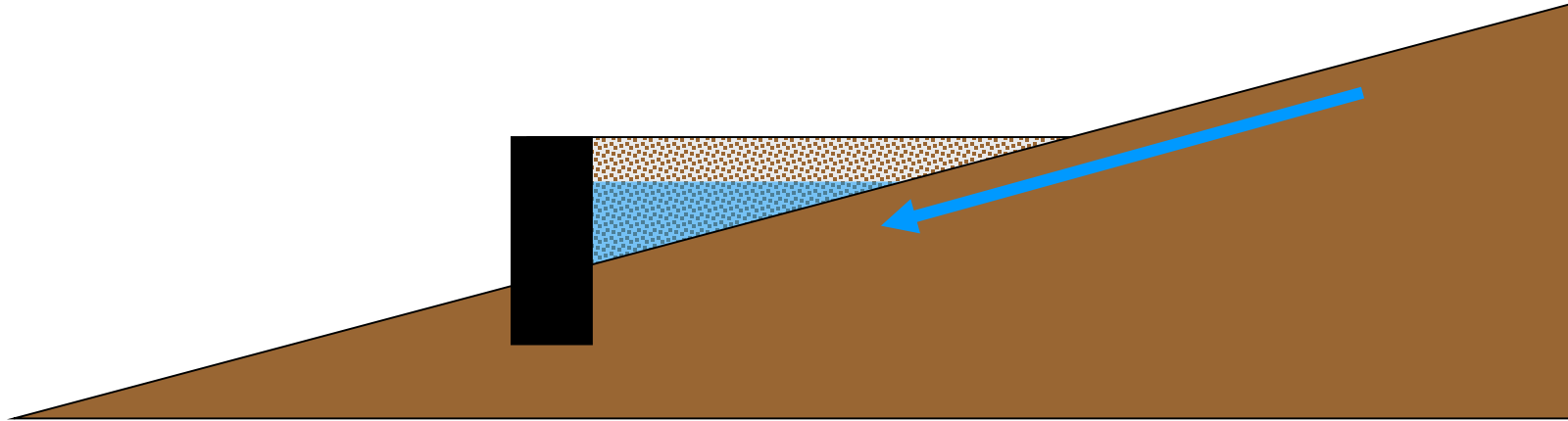

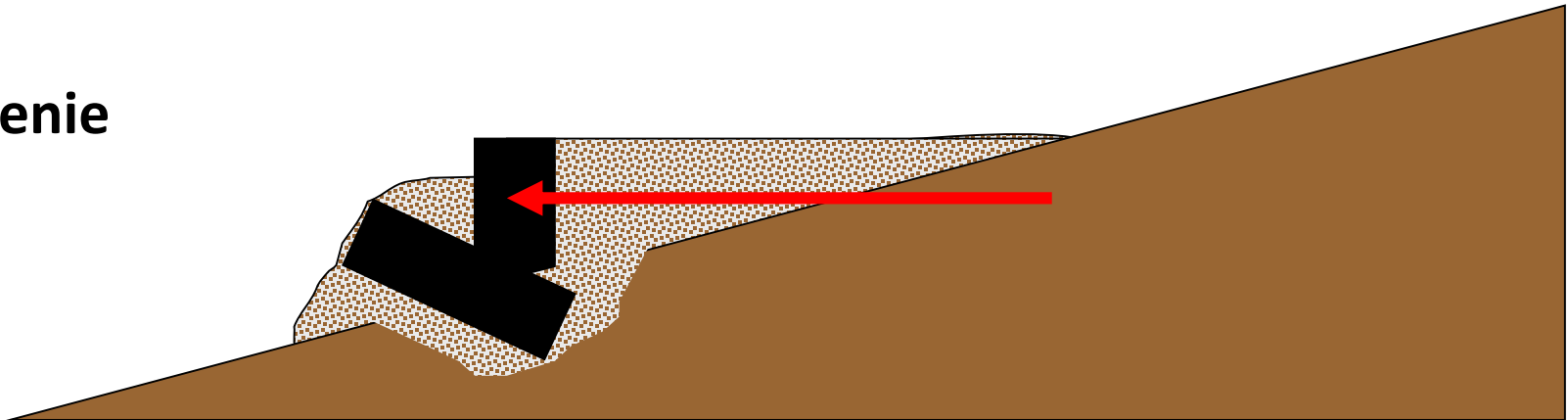
Schéma oporného múrika
s rozmermi

riziká návrhu oporných múrov

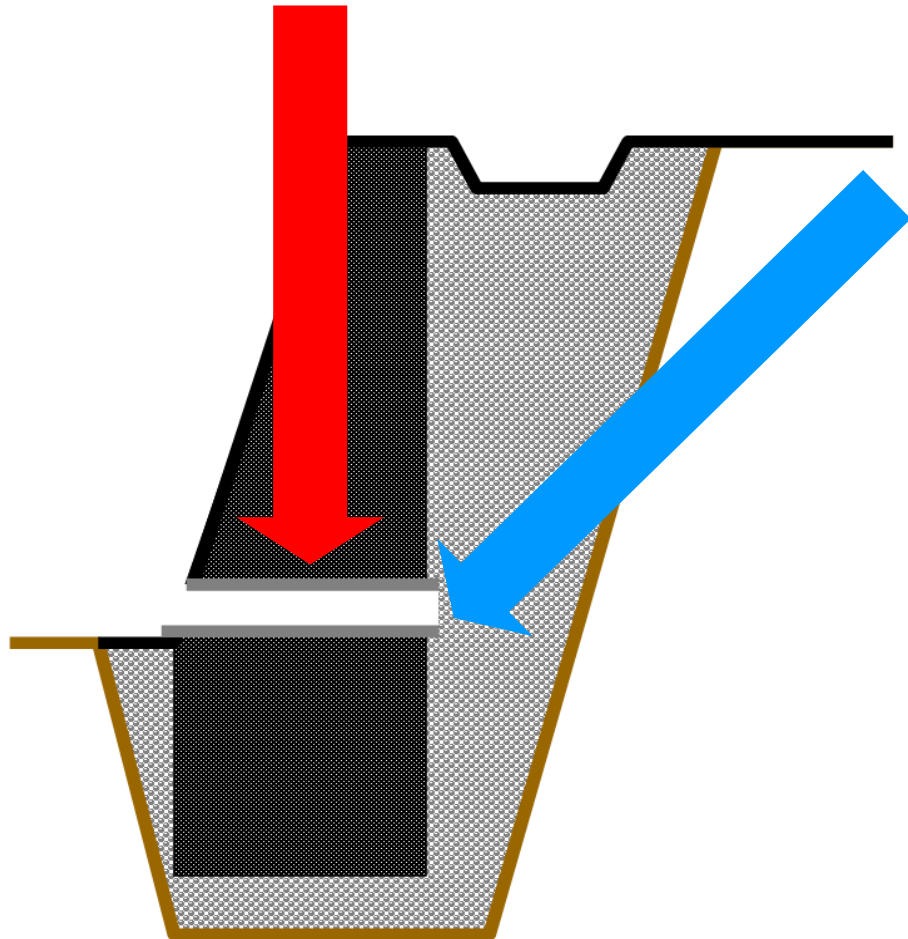
zaplavenie za múrom

prevalenie

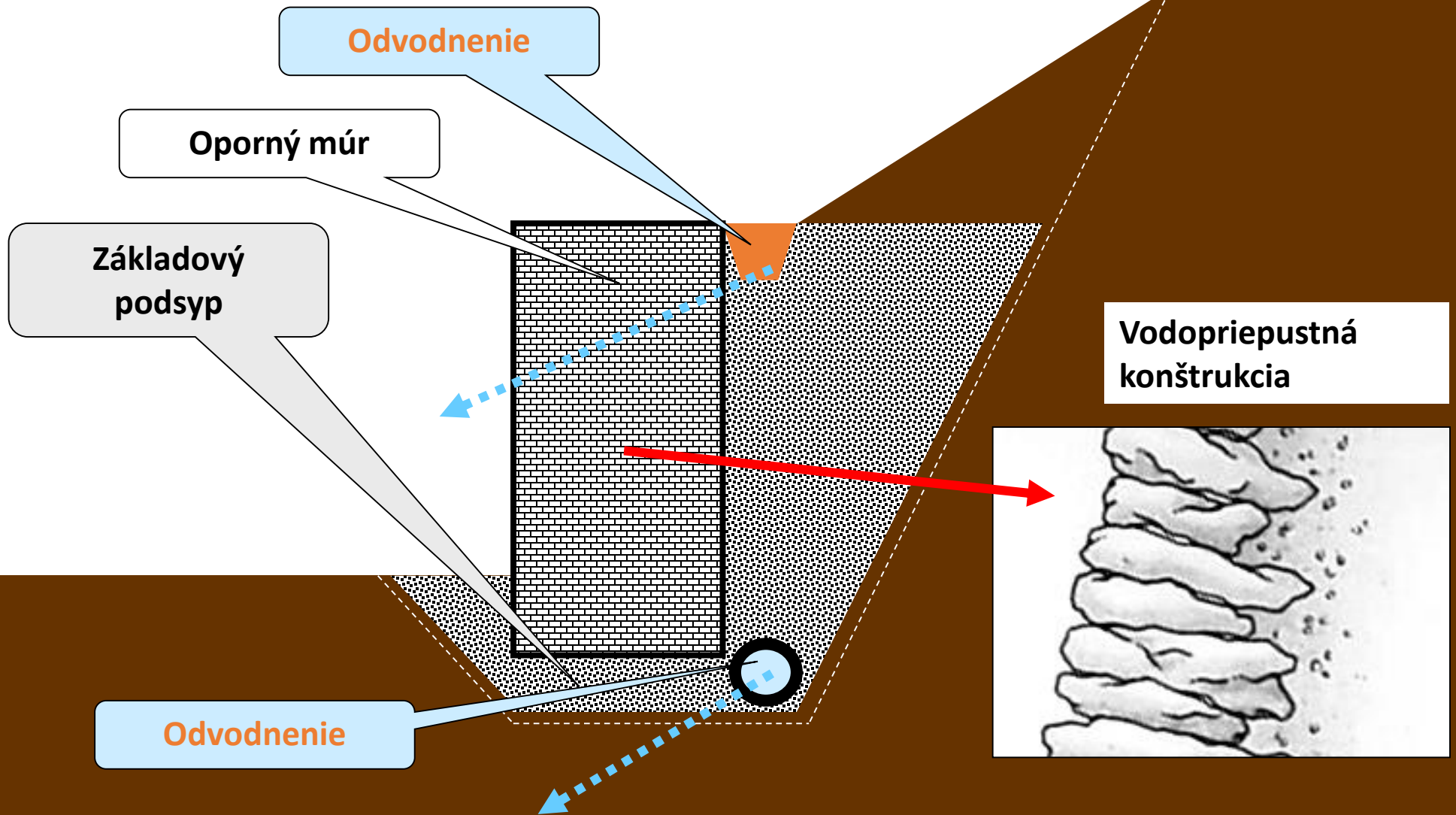
Stabilizácia svahu oporným múrom

Odvedenie
horninovej
masy

Hmotnosť
oporného
múru

Zásady konštrukcie kamenných oporných múrov

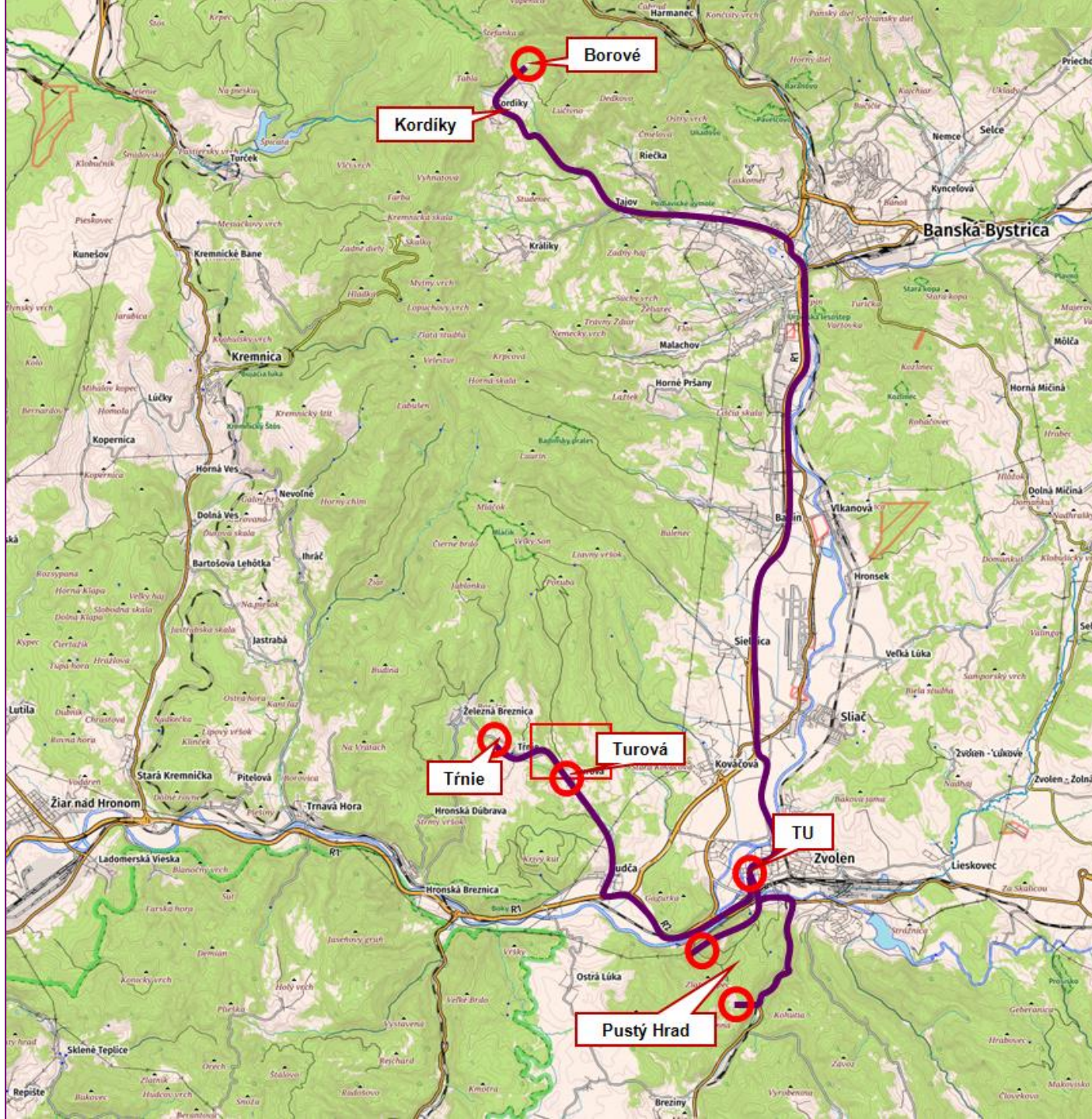

Zásady konštrukcie betónových oporných múrov

Exkurzia na zajtra

Ako na to ?

Borové

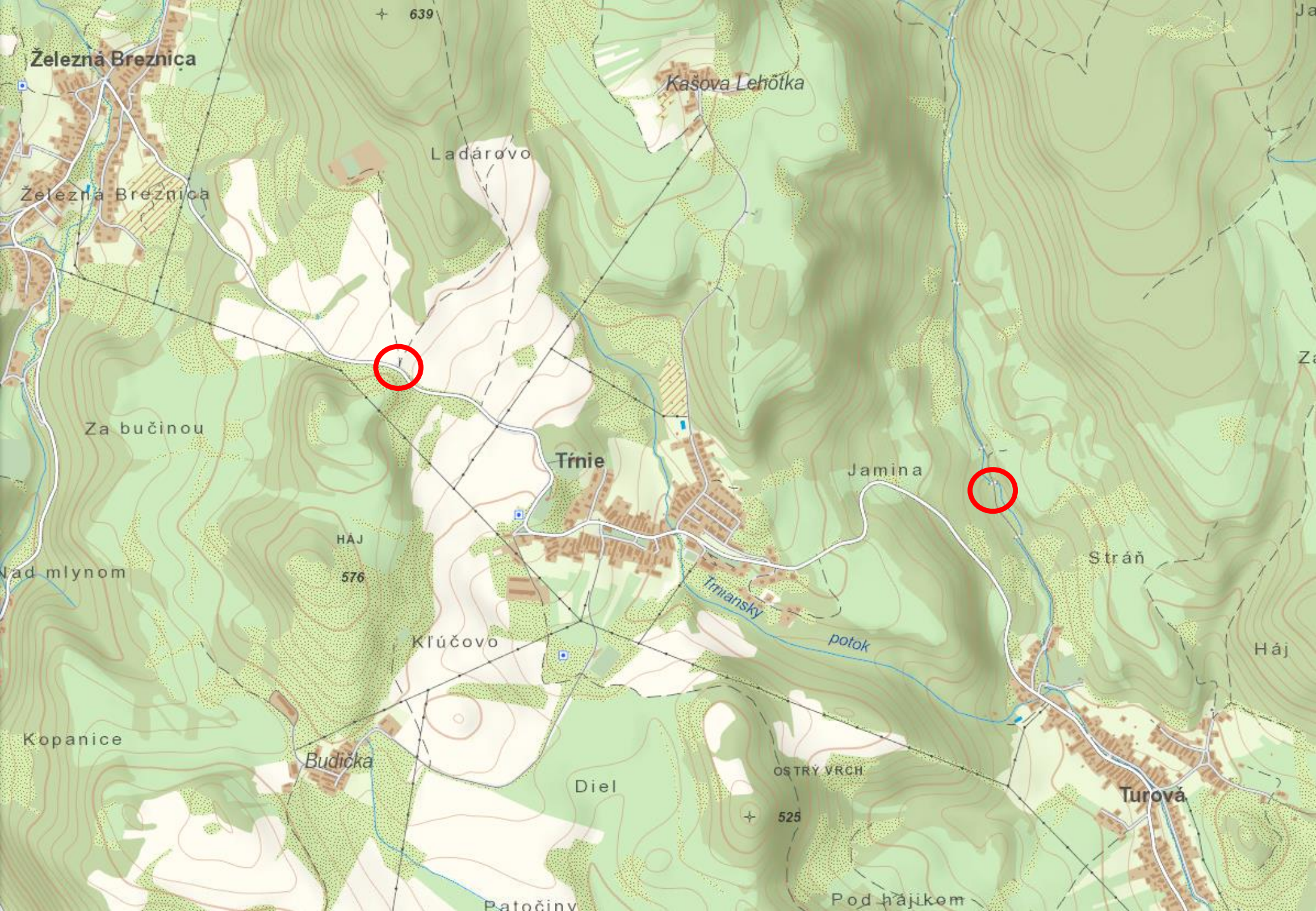
Kordíky

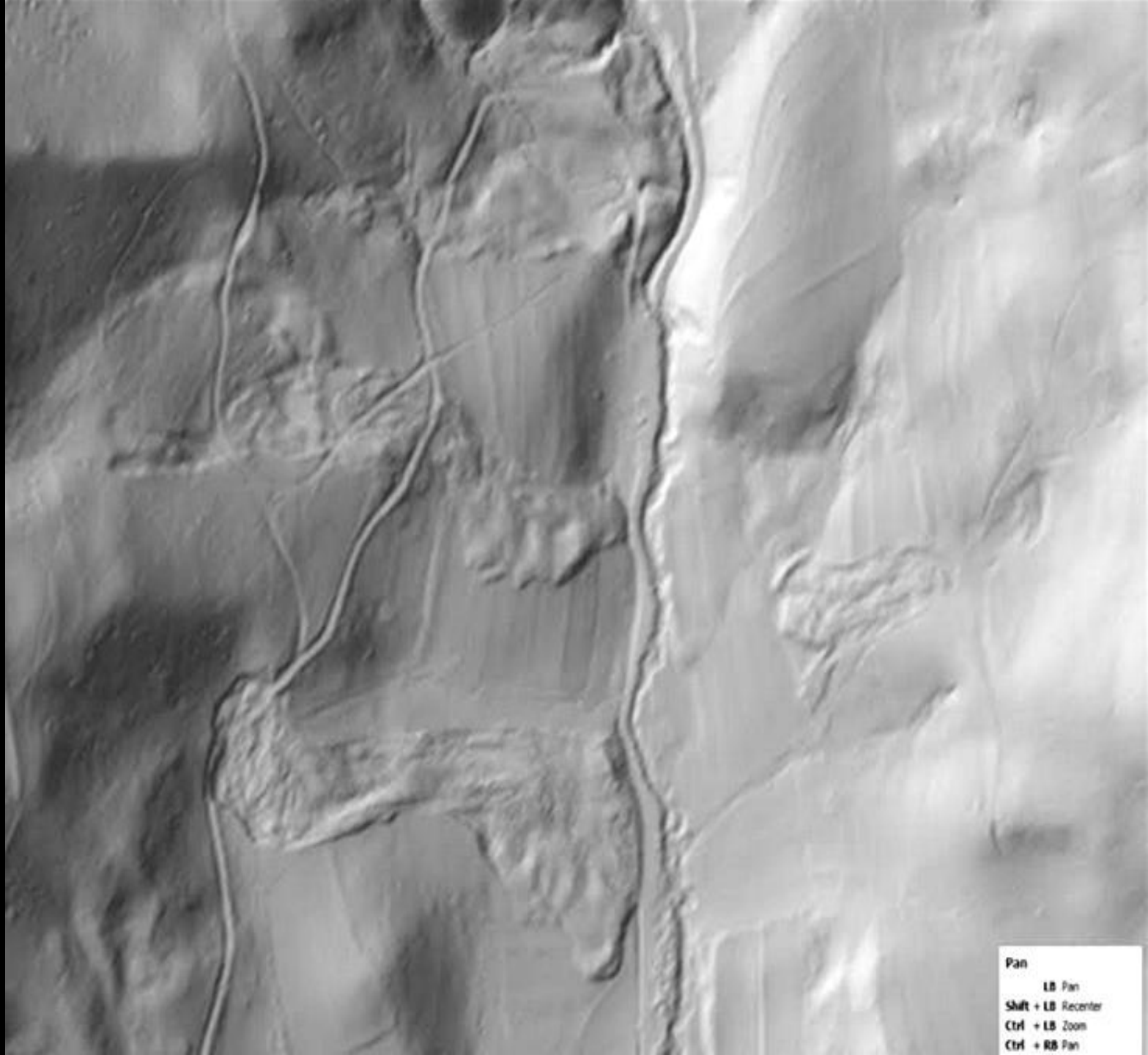
Trnie

Turová

TU

Pustý Hrad

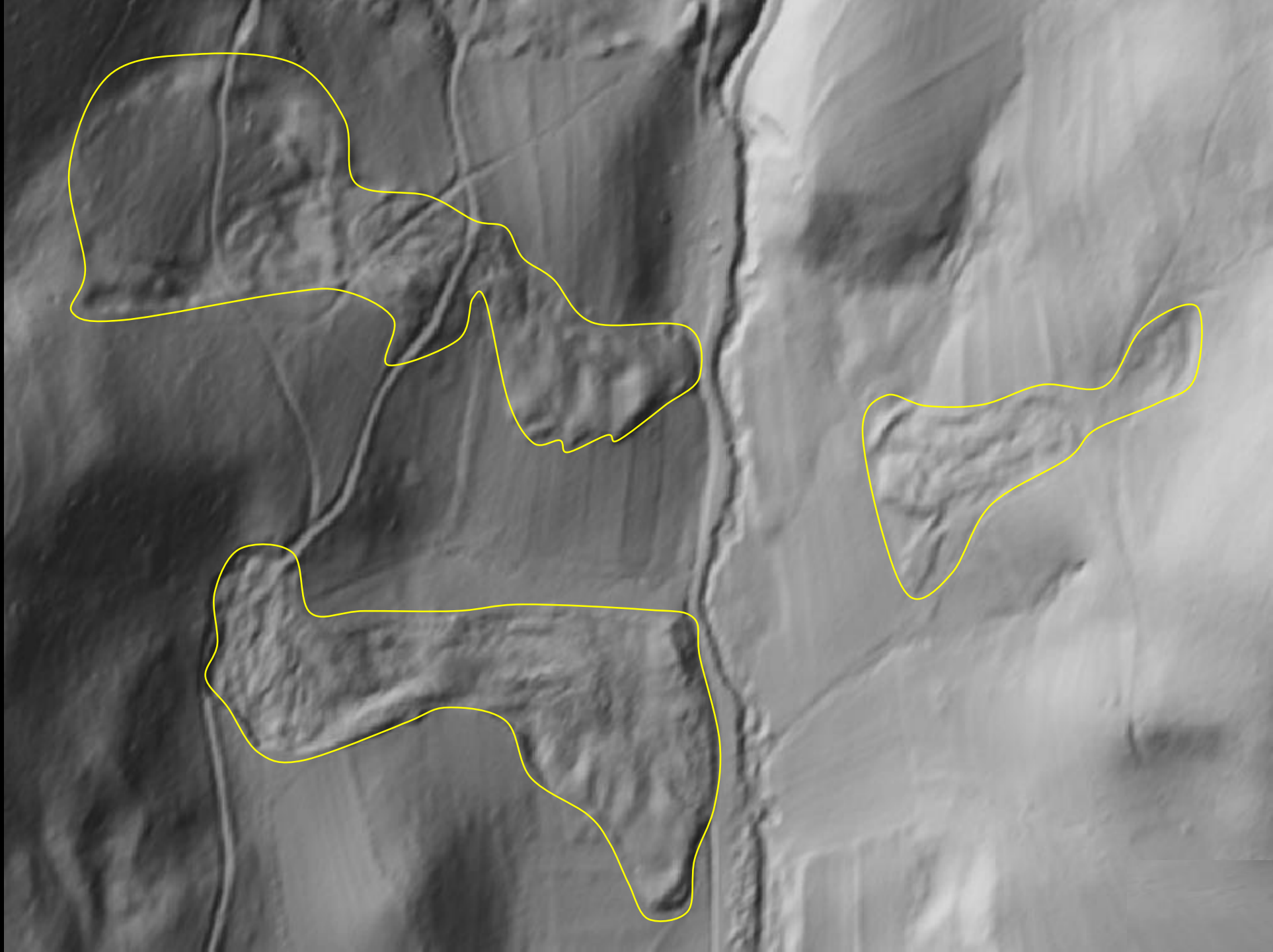
Pan

LB Pan

Shift + LB Recenter

Ctrl + LB Zoom

Ctrl + RB Pan

© EUROSENSE

© EUROSENSE

© EUROSENSE

© EUROSENSE

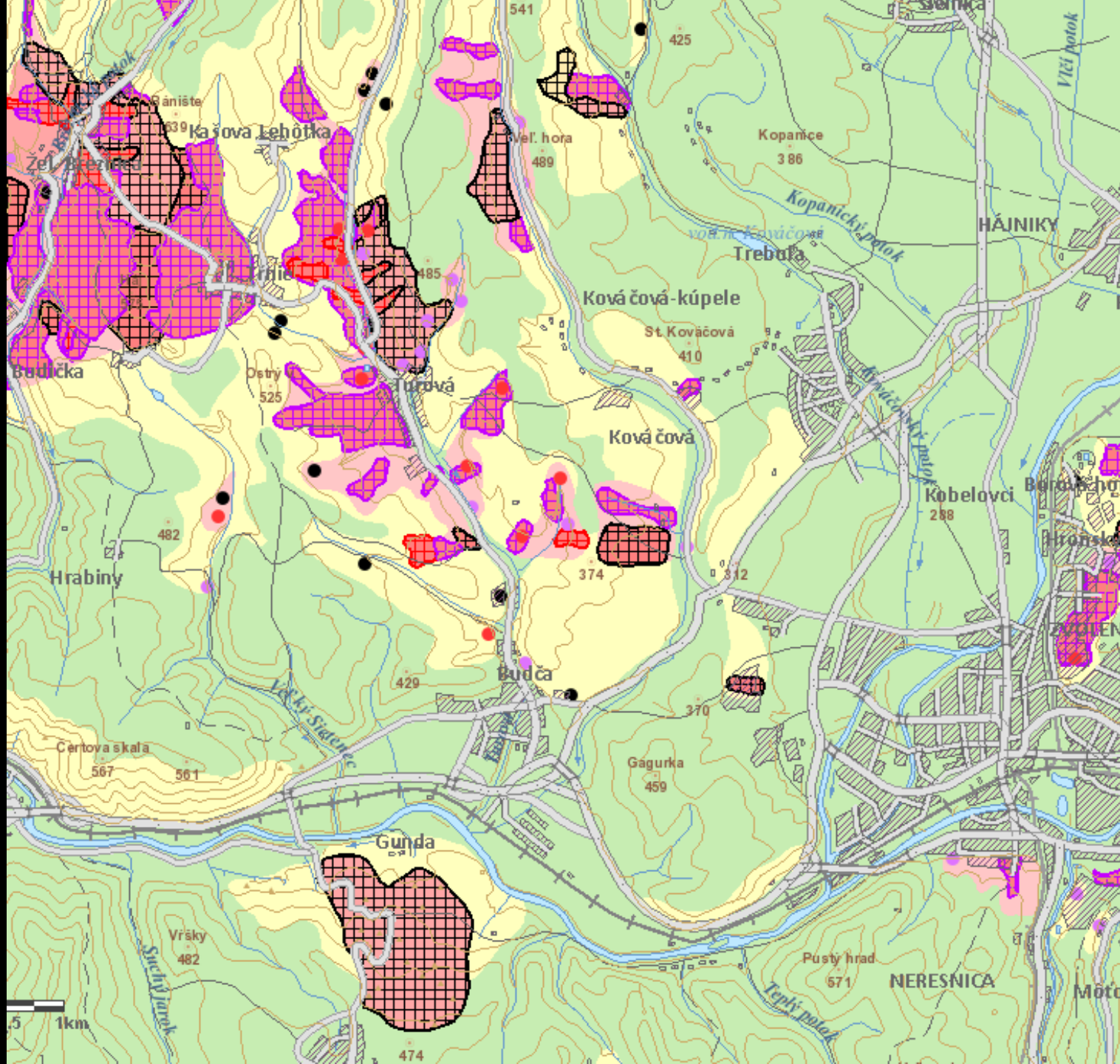
© EUROSENSE

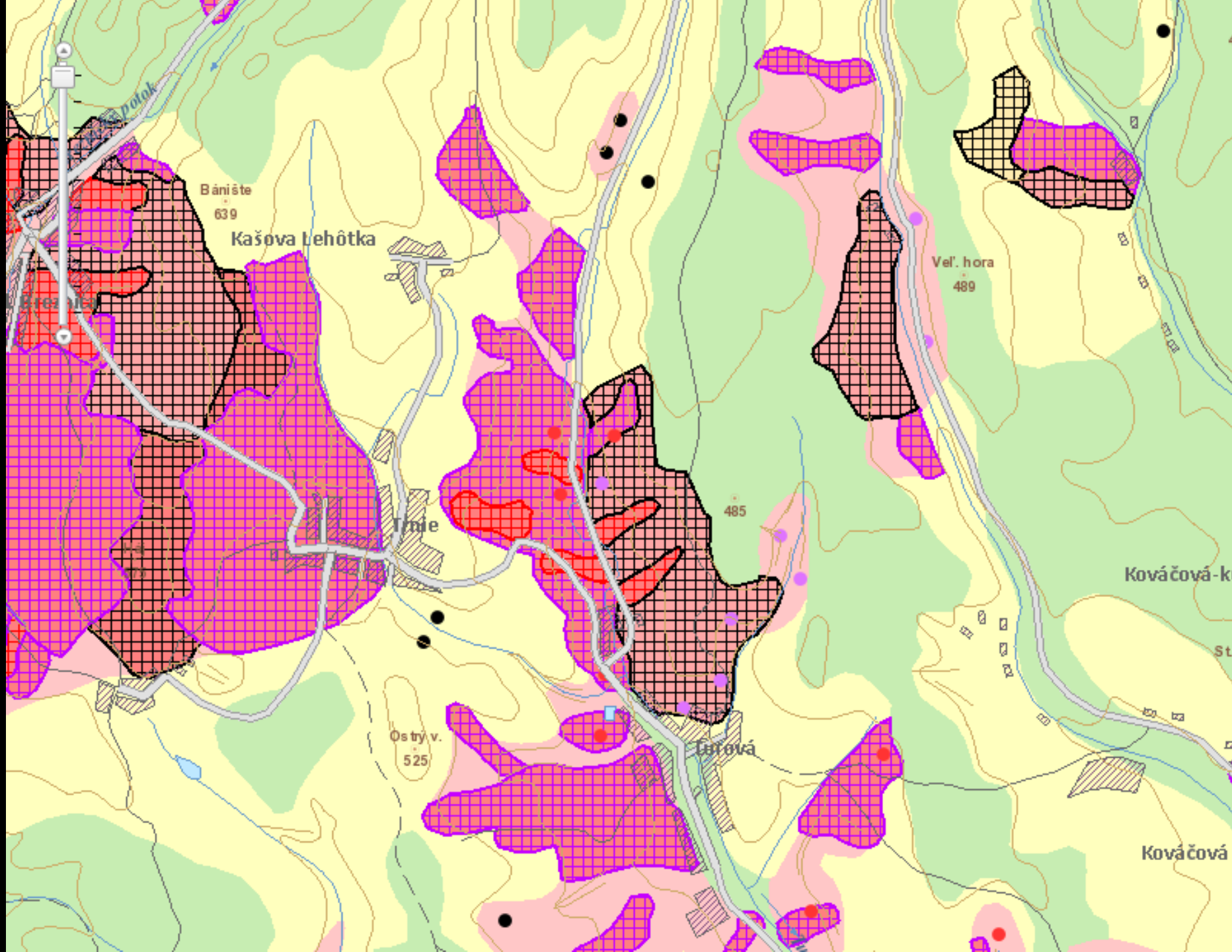
© EUROSENSE

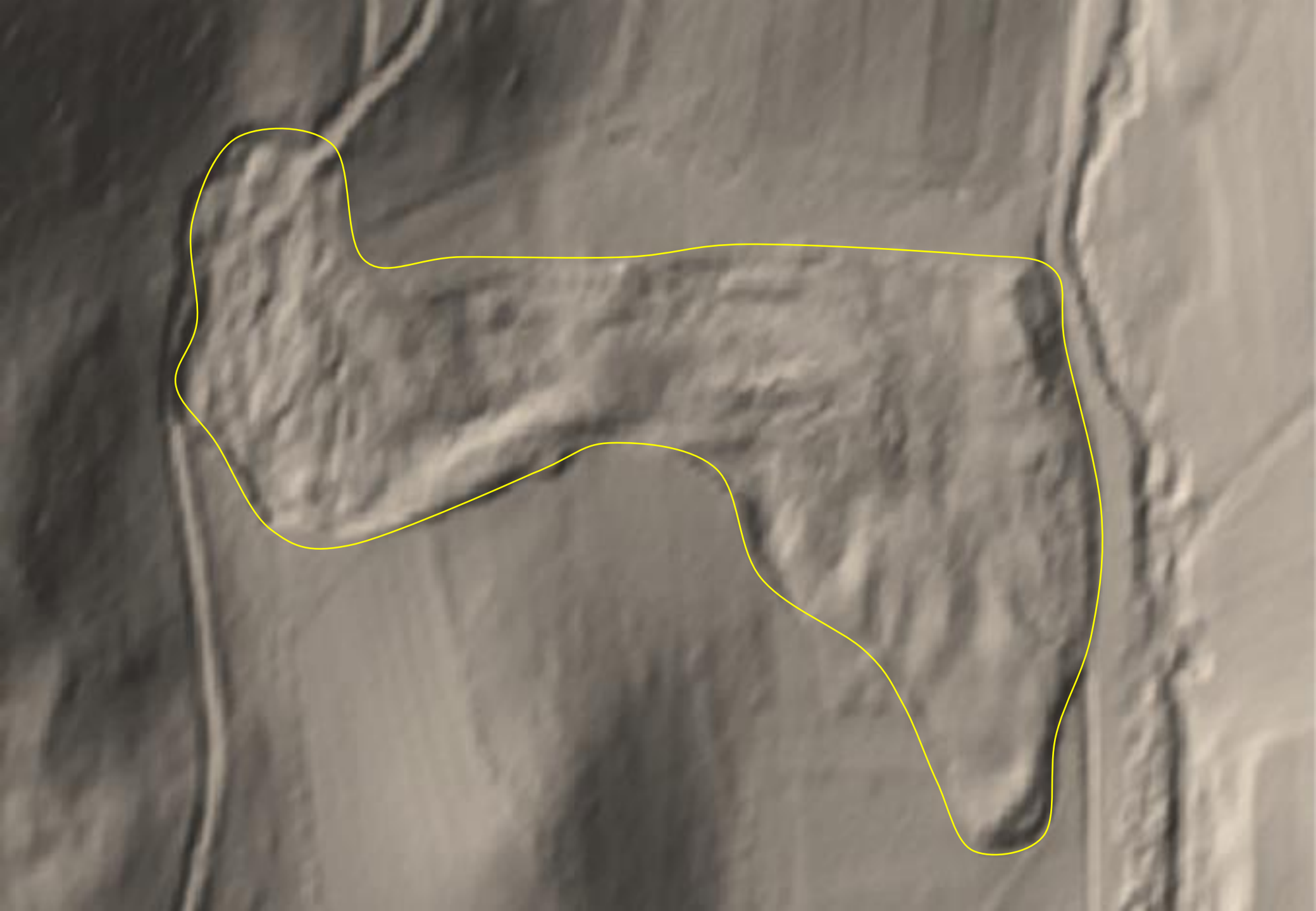
© EUROSENSE

© EUROSENSE

© EUROSENSE

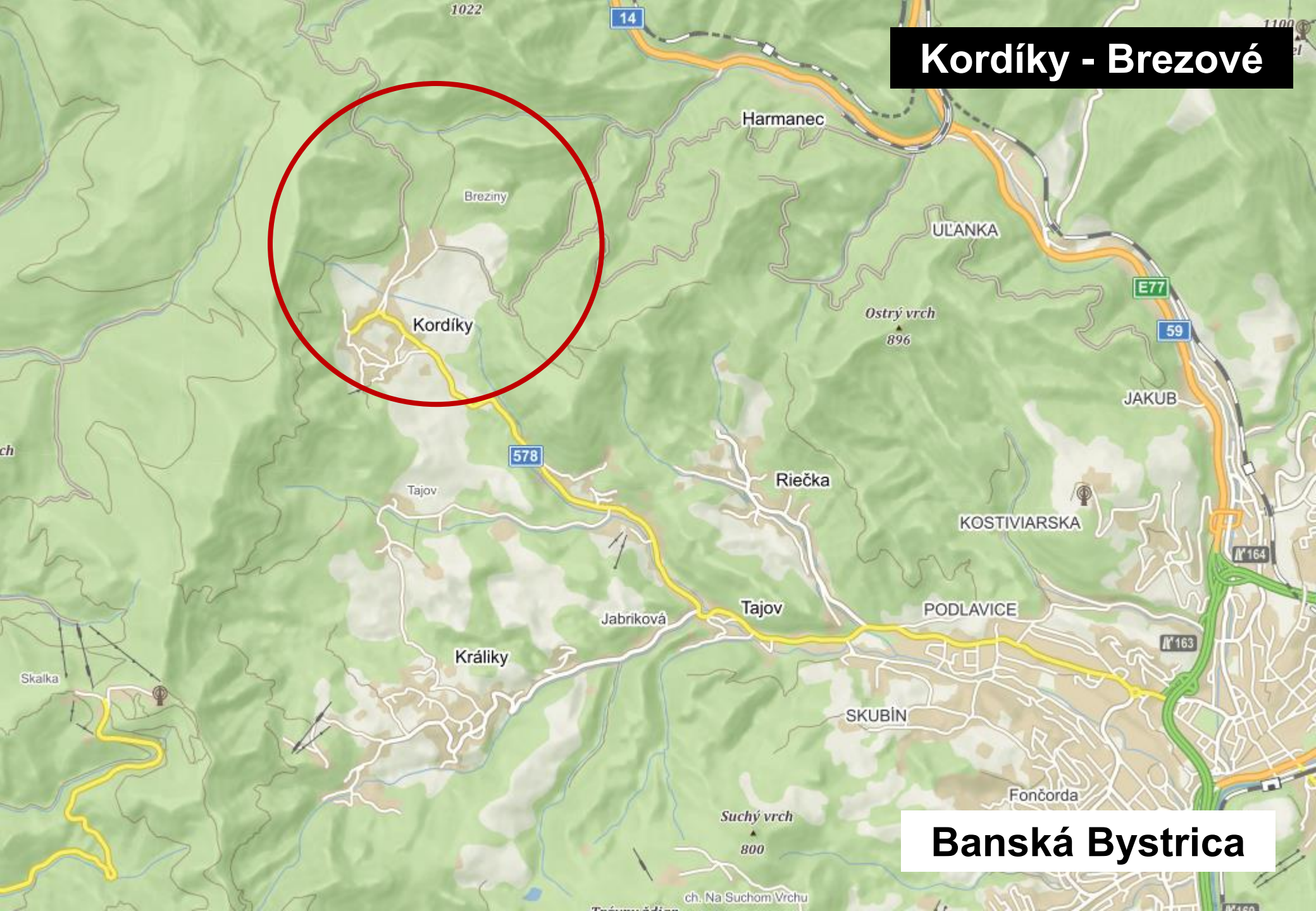

Príklady realizácií

Budča parkovisko R1

Kordíky - Brezové

Banská Bystrica

Kordíky - Brezové

Ďakujem za pozornosť

